

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΤΑΞΙΣ Δ

ΦΩΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΙΑΣ & ΣΙΑ

ΓΕΩΡ. ΣΤΑΥΡΟΥ 6 (1Ε)
ΑΘΗΝΑΙ

43

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Ελληνικής Πολιτισμικής

ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΙΑ - ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ

Γιά τήν Δ' τάξι τοῦ Δημοτικοῦ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ:

ΣΠ. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

ΕΞΕΦΥΛΛΟΝ:

ΑΓΗΝ. ΑΣΤΕΡΙΑΔΗ

ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΙΚΙΩΤΗ

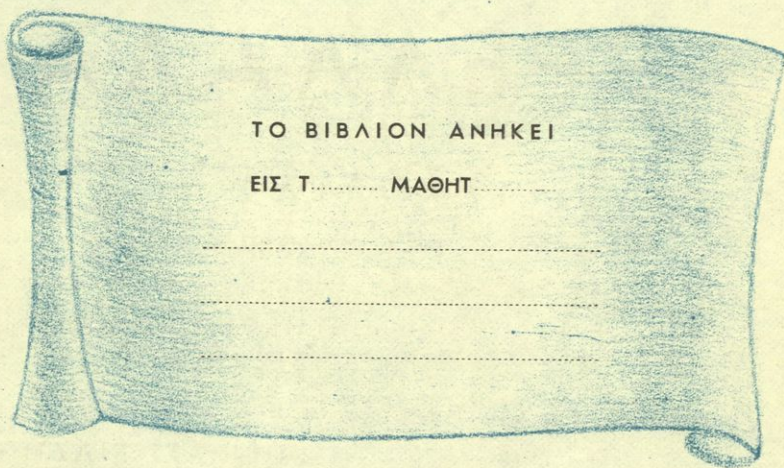
"Ο ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ,"

ΣΤΑΔΙΟΥ 41 • ΑΘΗΝΑΙ • ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6

14

18310

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

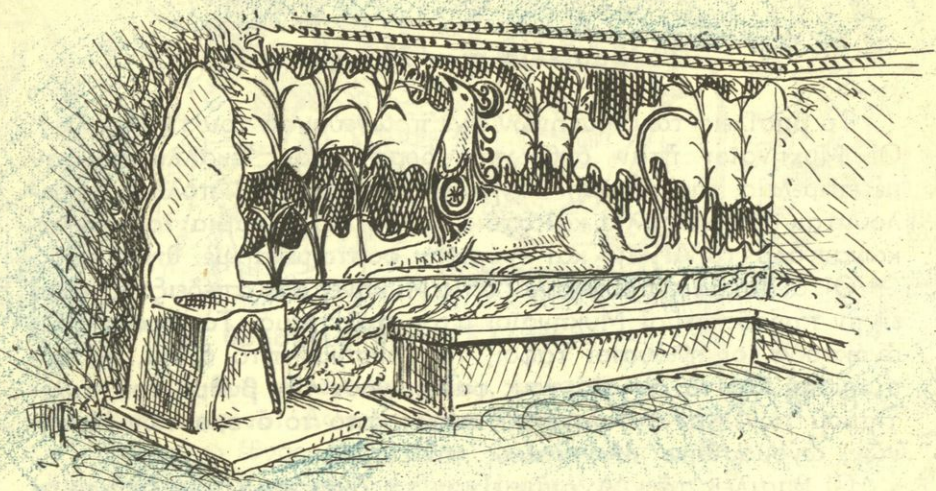
Οι αρχαιότεροι κάτοικοι της 'Ελλάδας

Ἡ πατρίδα μας ἡ 'Ελλάδα ἔχει ἱστορία πολὺ παλαιά. Ποιοὶ ὅμως ἦταν οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοί της δὲν τὸ γνωρίζομε ἀκριβῶς. Γιατὶ τὰ βιβλία τῶν ἀρχαίων 'Ελλήνων γράφουν πολὺ ὀλίγα γιὰ τοὺς πρῶτους κατοίκους της. Καὶ αὐτὰ ποὺ γράφουν εἶναι μῦθοι τὰ περισσότερα.

Οἱ ἱστορικοὶ ὅμως μᾶς πληροφοροῦν, ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς 'Ελλάδος ἦταν ἀπὸ ἄλλη φυλὴ καὶ τοὺς ὠνόμασαν Αἰγαῖους. Οἱ *Αἰγαῖοι* κατοικοῦσαν ἰδίως στὰ παράλια καὶ στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου πελάγους καθὼς καὶ στὴν Κρήτη.

Οἱ Αἰγαῖοι τῆς Κρήτης προώδευσαν περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ ἔκαμαν ἐκεῖ στὴν Κρήτη ἓνα ἰσχυρὸ βασίλειο. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ Αἰγαῖοι τῆς Κρήτης ἦταν τὸ πιὸ δυνατό καὶ τὸ πιὸ πλούσιο κράτος στὴ Μεσόγειο θάλασσα. Εἶχαν πλοῖα πολλὰ καὶ ἔκαναν ἐμπόριο μὲ τοὺς Φαραῶ τῆς Αἰγύπτου, μὲ τὴν Κύπρο, καὶ μὲ ὅλες τὶς παράλιες πόλεις καὶ τὰ νησιά.

Καὶ τότε ἡ Μεγαλόνησος ἔγινε ὁ φάρος ἐνὸς μεγάλου πολιτισμοῦ, ποὺ λέγεται *Μινωικὸς πολιτισμὸς* ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ξακουστοῦ βασιλιᾶ της, τοῦ Μίνωα. Τὰ ἐρεῖπια τῶν ἀνακτόρων τῆς Κνωσσοῦ καὶ τῆς Φαιστοῦ μᾶς δείχνουν τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου Κρητικοῦ πολιτισμοῦ.

Οἱ πρῶτοι Ἕλληνες

Οἱ πρῶτοι πρόγονοί μας, οἱ πρῶτοι Ἕλληνες ποὺ ἦλθαν ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, ἦταν οἱ Ἀχαιοί. Καὶ ἦλθαν ἀπὸ τὴν κεντρικὴ Εὐρώπη. Αὐτὸ ἔγινε περίπου 2000 χρόνια πρὸ Χριστοῦ.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦταν λαὸς πολεμικὸς καὶ καλύτερα ὡπλισμένοι ἀπὸ τοὺς Αἰγαίους. Γι' αὐτὸ καὶ κατῴρθωσαν νὰ νικήσουν τοὺς Αἰγαίους καὶ νὰ καταλάβουν τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ δὲν ἄργησαν νὰ γίνουν σιγὰ σιγὰ καὶ καλοὶ ναυτικοί. Καὶ ἀφοῦ ἀπέκτησαν ἰσχυρὸ στόλο, ἐνίκησαν τοὺς Κρήτες κατὰ τὸ 1400 π.Χ. καὶ ἐκυρίευσαν τὴ Μεγαλόνησο καὶ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου ἕως τὴν Κύπρο.

Ἐπειτα ἔκαμαν τὸν μεγάλο ἐκείνον Τρωικὸ πόλεμο καὶ ἐκυρίευσαν τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τέλος ἐγύρισαν πρὸς δυσμὰς, ἐπέρασαν τὸ Ἴόνιο πέλαγος καὶ ἔκαμαν τὶς πρῶτες ἀποικίες στὴν Κάτω Ἰταλία.

Στὰ μέρη αὐτὰ ὅπου ἐξαπλώθηκαν καὶ κατοίκησαν οἱ Ἀχαιοί, ἱδρυσαν διάφορα μικρὰ ἀνεξάρτητα κράτη. Τὸ ἰσχυρότερο καὶ τὸ ὀνομαστότερο ἀπὸ τὰ κράτη αὐτὰ τῶν Ἀχαιῶν ἦταν τὸ βασίλειο τῶν Μυκηνῶν.

Τὸ βασίλειο τῶν Μυκηνῶν

Τὸ βασίλειο τῶν Μυκηνῶν εἶχε πρωτεύουσά του τὴς Μυκῆνες. Οἱ Μυκηναῖοι ἦταν ἀνθρώποι δραστήριοι. Ἐκαλλιεργοῦσαν μὲ ἐπιμέλεια τὴν εὐφορὴ Ἀργολικὴ πεδιάδα καὶ πολλοὶ ἀσχολοῦνταν στὴ ναυτιλία καὶ στὸ ἐμπόριο. Τὰ καράβια τοὺς αὐλάκωναν ὅλο τὸ Αἰγαῖο καὶ ἐγύριζαν φορτωμένα μὲ θησαυροὺς.

Οἱ ἀνασκαφῆς ποὺ ἐγίναν στὴς Μυκῆνες μᾶς ἀπέδειξαν, πόσο εἶχαν προοδεύσει οἱ Μυκηναῖοι στὸν πολιτισμό. Τὰ ὠραῖα τοὺς ἀνάκτορα, οἱ πλούσιοι τάφοι, τὰ χρυσοκέντητα ὄπλα, τὰ κοσμήματα καὶ τὰ ἀγγεῖα τοὺς φανερώνουν τὸν βαθμὸ τοῦ πολιτισμοῦ των. Καὶ ὁ πολιτισμὸς αὐτός, ἀπὸ τὸ ὄνομα τῶν Μυκηνῶν, ὠνομάσθηκε *Μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς*.

Οἱ βασιλεῖς τῶν Ἀχαιῶν εἶχαν τὰ ἀνάκτορά τοὺς ἐπάνω σὲ ὄχυρὲς ἀκροπόλεις, ποὺ τὴς εἶχαν περιτειχισμένες μὲ πελωρίους ὀγκολίθους. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ὀγκολίθους ἔχουν μῆκος 9 μέτρα καὶ πλάτος 6. Οἱ Ἕλληνες ἀργότερα ἐλησμόνησαν τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀχαιῶν καὶ ἐνόμιζαν ὅτι τὰ τείχη αὐτὰ τὰ εἶχαν κτίσει οἱ Κύκλωπες, γι' αὐτὸ καὶ τὰ ὠνόμαζαν *Κυκλώπεια τείχη*.

Ἡ κάθοδος τῶν Δωριέων

Μὲ τὸν θαυμάσιο πολιτισμὸ τῶν Ἀχαιῶν ἡ Ἑλλάδα ἐβάδιζε συνεχῶς στὸν δρόμο τῆς προόδου. Ξαφνικὰ ὅμως ἤλθε μία τρομερὴ ἀναταραχὴ, ποὺ κατέστρεψε τὴν εὐτυχίαν τῶν κατοίκων της.

Κατὰ τὸ 1100 π.Χ. κατέβηκε στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν βορρᾶ μία ἄλλη ἐλληνικὴ φυλὴ, οἱ Δωριεῖς. Οἱ Δωριεῖς ὑπέταξαν τὴ Θεσσαλία, τὴ Στερεὰ καὶ τέλος ἐφθασαν στὴν Πελοπόννησο. Ἡ μετακίνησι αὐτὴ τῶν Δωριέων ὠνομάσθηκε *κάθοδος τῶν Δωριέων* ἢ *κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν*.

Οἱ Δωριεῖς ἦταν ἰσχυρότεροι ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ ἐκυρίευσαν τὴς ἀκροπόλεις τοὺς καὶ κατέστρεψαν τὰ ἀνάκτορά τοὺς. Τότε ἀφανίσθηκαν οἱ Μυκῆνες καὶ οἱ ἄλλες πόλεις τῶν Ἀχαιῶν. Καὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους των ἄλλοι ἐγίναν δοῦλοι καὶ ἄλλοι ἐφυγαν πρὸς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου ἱδρυσαν νέες πολυάνθρωπες ἀποικίες.

Ἡ θρησκεία τῶν Ἑλλήνων

Οἱ δύο ἑλληνικὲς φυλές, δηλαδή οἱ Ἀχαιοὶ καὶ οἱ Δωριεῖς, ἀποτελοῦσαν ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος. Γιατὶ ὅλοι ἐμιλοῦσαν τὴν ἰδια γλῶσσα, εἶχαν τὰ ἴδια ἔθιμα, ἔκαναν πανελληνίους ἀγῶνες, εἶχαν τὰ ἴδια μαντεῖα καὶ ἐπίστευαν τοὺς ἴδιους θεοὺς.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἐγνώριζαν βέβαια τὸν ἀληθινὸ Θεό. Γι' αὐτὸ ἐλάτρευαν πολλοὺς θεοὺς. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς θεοὺς ἐθεωροῦσαν ὡς σπουδαιότερους τοὺς δώδεκα καὶ τοὺς ὀνόμαζαν Ὀλύμπιους. Οἱ Ὀλύμπιοι αὐτοὶ θεοὶ εἶχαν τὴν κατοικία τους στὴν κορυφὴ τοῦ Ὀλύμπου. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐκανόνιζαν ὅλες τὶς ὑποθέσεις τοῦ κόσμου.

Τὸ Δωδεκάθεο τοῦ Ὀλύμπου τὸ ἀποτελοῦσαν :

- Ο Δίας (Ζεὺς), ὁ πατέρας θεῶν καὶ ἀνθρώπων.
- Ο Ποσειδῶνας, ὁ θεὸς τῆς θάλασσας.
- Ο Ἀπόλλωνας, ὁ θεὸς τοῦ ἡλίου καὶ τῆς μουσικῆς.
- Ο Ἑρμῆς, ὁ θεὸς τοῦ ἐμπορίου.
- Ο Ἥφαιστος, ὁ θεὸς τῆς σιδηρουργίας.
- Ο Ἄρης, ὁ θεὸς τοῦ πολέμου.
- Ἡ Ἥρα, ἡ σύζυγος τοῦ Δία.
- Ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ τῆς σοφίας.
- Ἡ Ἀρτεμις, ἡ θεὰ τοῦ κυνηγίου.
- Ἡ Ἀφροδίτη, ἡ θεὰ τῆς ὠραιότητος.
- Ἡ Δήμητρα, ἡ θεὰ τῆς γεωργίας.
- Ἡ Ἑστία, ἡ θεὰ τοῦ νοικοκυριοῦ.

Οἱ κατώτεροι θεοὶ καὶ οἱ ἡμίθεοι

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς δώδεκα Ὀλύμπιους θεοὺς ἐπίστευαν οἱ Ἀρχαῖοι καὶ σὲ πολλοὺς ἄλλους κατώτερους θεοὺς· ὅπως εἶναι ὁ *Πλούτωνας*, ὁ θεὸς τοῦ Ἄδη· ὁ *Διώνυσος* ἢ *Βάκχος*, ὁ θεὸς τοῦ οἴνου· ὁ Ἀσκληπιός, ὁ θεὸς τῆς ἰατρικῆς· οἱ *Νύμφες*, θεές τῶν σπηλαιῶν καὶ τῶν πηγῶν· οἱ *Νηρηίδες*, θεές τῆς θάλασσης· ὁ *Αἴολος*, θεὸς τῶν ἀνέμων· οἱ ἑννέα *Μοῦσες* καὶ ἄλλοι.

Ἐπίσης ἐλάτρευαν καὶ τοὺς ἥρωες ἢ ἡμίθεους, γιατίι τοὺς ἐθεωροῦσαν ὅτι εἶχαν θεία καταγωγή. Εἶχαν δηλαδὴ τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς γονεῖς τοὺς θεοῦ, ὅπως π.χ. ὁ Ἡρακλῆς.

Γιὰ νὰ λατρεύουν τοὺς θεοὺς τῶν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐκτιζαν ὠραίους ναοὺς καὶ μέσα ἔστηναν τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ. Ἐξω ἀπὸ τὸν ναὸ εἶχαν τὸν βωμό, ὅπου ἔκαναν τὶς θυσίεις. Ἐπάνω στὴν πυρὰ τοῦ βωμοῦ ἔκαιγαν τοὺς μηροὺς καὶ τὰ ἐντόσθια τοῦ ζώου ποὺ ἐθυσίαζαν. Ἡ *κνῖσα*, δηλαδὴ ἡ ὀσμὴ ἀνέβαινε στὸν οὐρανὸ καὶ εὐχαριστοῦσε τοὺς θεοὺς.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς θυσίεις τοῦ ζώου ἔκαναν οἱ Ἀρχαῖοι καὶ *σπονδές*. Τὶς σπονδές τὶς ἔκαναν στοὺς βωμούς, στοὺς τάφους ἢ στὴν ἐστία τοῦ σπιτιοῦ. Ἐπρόσφεραν δηλαδὴ γάλα, μέλι, οἶνο καὶ ἐκλεκτοὺς καρπούς.

Γιὰ τὶς ψυχές ἐπίστευαν ὅτι τὶς ἔπαιρνε ὁ Ἑρμῆς καὶ τὶς παρέδιδε στὸν Χάρωνα. Ὁ Χάρωνας μὲ ἕνα πλοιάριο τὶς ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὴν Ἀχερουσία λίμνη καὶ τὶς ἐπήγαινε στοὺς κριτὲς τοῦ Ἄδη. Καὶ οἱ κριτὲς τὶς δίκαιες ψυχές τὶς ἔστελναν στὰ Ἡλύσια Πεδία καὶ τὶς κακές τὶς ὠδηγοῦσαν στὰ Τάρταρα.

Τὰ μαντεῖα

Οἱ Ἀρχαῖοι
ἐπίστευαν ὅτι

οἱ θεοὶ τοὺς ἐγνώριζαν τὰ μέλλοντα καὶ ὅτι τὰ προέλεγαν στοὺς ἀνθρώπους μὲ διάφορα σημεῖα. Τὰ σημεῖα αὐτὰ τὰ ἐξηγοῦσαν μόνον οἱ μάντις. Ὅταν, δηλαδή, οἱ μάντις ἔκαναν τὴ θυσία, παρατηροῦσαν τὸν καπνὸν, τὰ σπλάχνα καὶ τὶς πλάτες ἀπὸ τὸ σφάγιο καὶ ἐξηγοῦσαν στοὺς ἀνθρώπους ποῖο ἦταν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ.

Πρὸ παντὸς ὅμως οἱ Ἀρχαῖοι, ὅταν ἤθελαν νὰ μάθουν τὰ μέλλοντα, ἐπήγαιναν καὶ ἐρωτοῦσαν τὰ μαντεῖα. Ἀπὸ τὰ μαντεῖα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος σπουδαιότερα ἦταν τὸ μαντεῖο τῆς Δωδώνης στὴν Ἡπειρο καὶ τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν στοὺς πρόποδες τοῦ Παρνασσοῦ.

Ὅσοι ἤθελαν νὰ ἐρωτήσουν τὸ μαντεῖο, ἐπήγαιναν ἐκεῖ μὲ πλούσια δῶρα. Μία ἱέρεια, ἡ *Πυθία*, ἔδινε τὸν *χρησμό*, δηλαδή τὴν ἀπάντησι. Πρὶν ὅμως τὴν δώση ἐνήστευε τρεῖς ἡμέρες, ἐλουζόταν κατόπιν στὴν Κασταλία πηγὴ, ἐθυμιαζόταν μὲ φύλλα δάφνης καὶ ἔπινε νερὸ ἀπὸ τὴν Κασσοτίδα πηγὴ.

Ἐπειτα ἐπροχωροῦσε στὸ βάθος τοῦ ναοῦ, ὅπου ἦταν ἓνας τρίποδας ἐπάνω στὸ στόμιο ἑνὸς χάσματος ἀπὸ τὸ ὅπου ἐβγαιναν ἀτμοί. Σ' αὐτὸν τὸν τρίποδα ἐκαθόταν ἡ Πυθία καὶ ὅπως ἦταν ζαλισμένη ἀπὸ τὴν προετοιμασία καὶ τοὺς ἀτμούς, ἐπρόφερε ἀσυνάρτητα λόγια. Τὰ λόγια αὐτὰ τὰ κατέγραφαν τότε οἱ ἱερεῖς τοῦ μαντείου καὶ ἔτσι ἔκαναν τὸν χρησμό.

Τὰ ἀμφικτιονικά συνέδρια

Ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα δὲν ἀποτελοῦσε ἓνα κράτος. Ἦταν χωρισμένη σὲ πολλὰ κρατίδια πού τὸ καθένα εἶχε δικούς του νόμους, δικούς του κυβερνήτες καὶ δικό του στρατό. Εἶχαν ὅμως τὰ κράτη αὐτὰ μεταξύ τους ἀδελφικούς δεσμούς. Καὶ τὸ βλέπομε αὐτὸ στὶς κοινὲς ἑορτὲς καὶ στὶς πανηγύρεις των.

Γιατὶ σὲ ὠρισμένα μέρη τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρχαν ναοί, πού ἐπανηγύριζαν μὲ ξεχωριστὴ μεγαλοπρέπεια. Καὶ ἔρχονταν ἐκεῖ τὴν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς οἱ εὐσεβεῖς προσκυνητὲς ἀπὸ ὅλα τὰ γειτονικά βασίλεια, νὰ προσκυνήσουν στὸν ναὸ καὶ νὰ πανηγυρίσουν.

Τότε εὗρισκαν τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσουν καὶ γιὰ τὰ διάφορα ζητήματα, πού εἶχαν οἱ πολῖτες των καὶ ἔλυναν τὶς διαφορὲς των εἰρηνικὰ σὰν ἀγαπημένοι γείτονες. Καὶ ἐπειδὴ εἶδαν ὅτι ὁ τρόπος αὐτὸς γιὰ νὰ λύνουν τὶς διαφορὲς των ἦταν ὁ πιὸ καλός, ἐσυμφώνησαν νὰ ἐκλέγῃ κάθε πολιτεία ἀντιπροσώπους καὶ νὰ τοὺς στέλνῃ στοὺς ἱεροὺς αὐτοὺς τόπους. Καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ἔκαναν συνέδριο πού τὸ ὠνόμαζαν *ἀμφικτιονικὸ συνέδριο*.

Τὸ ἀμφικτιονικὸ συνέδριο ἐφρόντιζε γιὰ τὸν ναὸ καὶ τὰ κτήματά του, γιὰ τὴν ἑορτὴ καὶ τοὺς ἀγῶνες. Ἐφρόντιζε ἐπίσης νὰ λύνῃ τὶς διαφορὲς πού εἶχαν μεταξύ τους τὰ βασίλεια, γιὰ νὰ ἀποφεύγουν οἱ πόλεμοι. Καὶ τέλος ἐφρόντιζε νὰ κτίζωνται ναοὶ καὶ βωμοί, νὰ στήνωνται ἀγάλματα τῶν θεῶν καὶ νὰ ἱδρύωνται μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα στοὺς εὐεργέτες τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ κυριώτερη ἀμφικτιονία στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἦταν ἡ ἀμφικτιονία τῶν Δελφῶν, ὅπου συμμετεῖχαν δώδεκα πολιτεῖες. Τὶς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου τὶς ἐθεωροῦσαν ὅλοι οἱ ἀμφικτίονες ὡς νόμους καὶ δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ τὶς παραβοῦν.

Ο ἱ ἀ γ ῶ ν ε ς

Σὲ κάθε μεγάλη ἐορτὴ ποὺ ἔκαναν οἱ Ἀρχαῖοι γιὰ νὰ τιμήσουν τοὺς θεοὺς των, ἔκαναν πάντοτε καὶ ἀγῶνες.

Σὲ ὠρισμένα ὁμως μέρη τῆς Ἑλλάδος ἐγίνονταν ἀγῶνες πανελλήνιοι, ὅπου ἐλάβαιναν μέρος ἀθλητὲς ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς χώρας. Οἱ πιὸ γνωστοὶ ἀπὸ τοὺς πανελλήνιους αὐτοὺς ἀγῶνες ἦταν οἱ ἑξῆς:

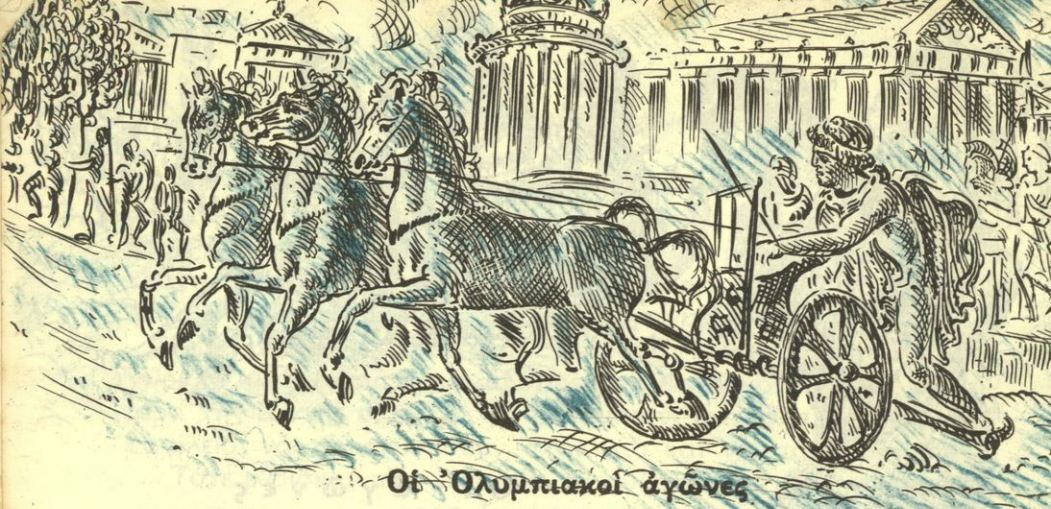
1. Τὰ *Νέμεα*, ποὺ ἐγίνονταν στὴ Νεμέα κάθε τρία χρόνια πρὸς τιμὴ τοῦ Δία. Τὸ βραβεῖο ἦτάν στεφάνι ἀπὸ σέλινο.

2. Τὰ *Ἰσθμια*, ποὺ ἐγίνονταν στὸ ἰσθμὸ τῆς Κορίνθου κάθε τρία χρόνια πρὸς τιμὴ τοῦ Ποσειδῶνα. Οἱ ἰσθμιονῖκες ἐλάβαιναν ὡς βραβεῖο στεφάνι ἀπὸ κλάδο πεύκου.

3. Τὰ *Πύθια*, ποὺ ἐγίνονταν κάθε τέσσερα χρόνια στοὺς Δελφοὺς πρὸς τιμὴ τοῦ Ἀπόλλωνα. Τὸ βραβεῖο ποὺ ἐλάβαιναν οἱ πυθιονῖκες ἦταν στεφάνι ἀπὸ τὴν ἱερὴ δάφνη τοῦ Ἀπόλλωνα.

4. Οἱ *Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες*, ποὺ ἐγίνονταν στὴν Ὀλυμπία. Στοὺς ἀγῶνες ἐλάβαιναν μέρος μόνον οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες καὶ ἀγωνίζονταν στὸ δρόμο, στὸ ἔλμα, στὸ δίσκο, στὸ ἀκόντιο, στὴν πυγμὴ, στὴν πάλη, στὶς ἵπποδρομίες καὶ στὶς ἄρματοδρομίες. Οἱ δοῦλοι δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ ἀγωνίζωνται.

Οἱ πανελλήνιοι αὐτοὶ ἀγῶνες ἐζωογονοῦσαν τὸ αἶσθημα τῆς κοινῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης μεταξύ ὅλων τῶν Ἑλλήνων.

Οί μεγαλύτεροι καί σπουδαιότεροι ἀγῶνες τῶν Ἀρχαίων ἦταν οἱ Ὀλυμπιακοί, πού ἐγίνονταν στή Ὀλυμπία κάθε τέσσερα χρόνια. Τοὺς ἀγῶνες αὐτοὺς τοὺς διηύθυναν οἱ δέκα ἑλλανοδίκες.

Προτοῦ ἀρχίσουν οἱ ἀγῶνες ἐστελναν κήρυκες σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα γιά νά κηρύξουν τήν ἐναρξί τῶν ἀγῶνων καί παράγελναν νά πάψουν οἱ πόλεμοι, γιατί ἔπρεπε νά ἐπικρατῇ εἰρήνη.

Ἀθλητὲς καί θεατὲς ἔρχονταν στήν Ὀλυμπία ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος. Στὶς γυναῖκες ὁμως ἀπαγορευόταν νά παρακολουθήσουν τοὺς ἀγῶνες.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες διαρκοῦσαν πέντε ἡμέρες. Τὴν τελευταία ἡμέρα ὁ κήρυκας ἀναφωνοῦσε τὰ ὀνόματα τῶν ὀλυμπιονικῶν. Τότε ὁ κάθε νικητὴς ἐπροχωροῦσε πρὸς τοὺς ἑλλανοδίκες γιά νά λάβῃ τὸ ἐπαθλο. Καὶ οἱ ἑλλανοδίκες τὸν ἐστεφάνωναν, ἐνῶ οἱ θεατὲς τὸν ἀποθέωναν μὲ ἐνθουσιώδεις ζητωκραυγές. Τὰ στεφάνια τὰ ἔκαναν ἀπὸ κλάδους τῆς ἀγριελιάς, πού εἶχε φυτέψει ὁ Ἡρακλῆς στήν Ἄλτη, τὸ ἱερὸ δάσος τῆς Ὀλυμπίας.

Μέσα στήν Ἄλτη ὑψωνόταν ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς μὲ τὸ χρυσελεφάντινο ἄγαλμα, ἔργο τοῦ ξακουστοῦ καλλιτέχνη, τοῦ Φειδία. Ὑπῆρχαν ἀκόμη μέσα στὸ ἱερὸ δάσος ἄλλοι θαυμάσιοι ναοὶ καὶ ὠραῖα ἀγάλματα, ὅπως ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλη καὶ ἡ Νίκη τοῦ Παιωνίου. Πιο πέρα ἦταν τὸ στάδιο.

Οἱ πρῶτοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐγιναν τὸ 776. πρὸ Χριστοῦ.

Η Σ Π Α Ρ Τ Η

Τὸ βασίλειο τῆς Σπάρτης

Εἶπαμε προηγουμένως ὅτι ἡ δευτέρα ἑλληνικὴ φυλὴ ποὺ ἦλθε στὴν Ἑλλάδα, δηλαδή οἱ Δωριεῖς, ἔφθασαν ἕως τὴν Πελοπόννησο. Καὶ ἐκεῖ ἀφοῦ ἐπολέμησαν μὲ τοὺς παλαιούς της κατοίκους τοὺς Ἀχαιοὺς, κατώρθωσαν νὰ τοὺς νικήσουν καὶ νὰ καταλάβουγ τὴν Ἀργολίδα καὶ τὴ Λακωνία.

Στὴ Λακωνία οἱ Δωριεῖς ἐγκαταστάθηκαν καὶ ἔκαμαν βασίλειο μὲ πρωτεύουσα τὴ Σπάρτη. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ κάτοικοι τῆς Λακωνίας διαιρέθηκαν σὲ τρεῖς τάξεις: στοὺς Σπαρτιᾶτες, στοὺς Περιοίκους καὶ στοὺς Εἰλωτες.

Σπαρτιᾶτες ἐλέγονταν οἱ κατακτῆτὲς Δωριεῖς. Αὐτοὶ ἦταν ἐλεύθεροι πολῖτες, οἱ κύριοι τοῦ τόπου καὶ ἀσχολοῦνταν μὲ τὴ διοίκησι τοῦ κράτους καὶ μὲ τὰ πολεμικά.

Περίοικοι ἐλέγονταν ὅσοι ἀπὸ τοὺς παλαιούς κατοίκους ὑποτάχθηκαν χωρὶς ἀντίστασι στοὺς Δωριεῖς. Οἱ περίοικοι ἦταν ἐλεύθεροι. Κατοικοῦσαν στὰ χωριά καὶ ἀσχολοῦνταν στὴ γεωργία, στὴν κτηνοτροφία, στὸ ἐμπόριο καὶ στὶς τέχνες.

Εἰλωτες ἐλέγονταν ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς παλαιούς κατοίκους, ποὺ ἀντιστάθηκαν στοὺς Δωριεῖς. Αὐτοὶ ἐνικήθηκαν, ἔγιναν δοῦλοι καὶ καλλιεργοῦσαν τὰ κτήματα τῶν Σπαρτιατῶν. Ὅταν ὁμως ἔκαναν καμμιά ἀνδραγαθία τότε τοὺς ἔδιδαν τὴν ἐλευθερίαν τους.

‘Ο Λυκούργος καὶ οἱ νόμοι του

Τὸ βασίλειο τῆς Σπάρτης χρεωστᾶ τῇ δυνάμει του καὶ τῇ δόξῃ του στὸν μεγάλο νομοθέτη, τὸ Λυκούργο. ‘Ο Λυκούργος ἦταν ἀδελφὸς τοῦ βασιλιᾶ Πολυδέκτη. ‘Επειδὴ ὁμως ὁ Πολυδέκτης ἐπέθανε πρόωρα, γι’ αὐτὸ οἱ Σπαρτιᾶτες ἀνέθεσαν τὸ βασίλειο στὸν Λυκούργο ἕως ὅτου μεγαλώσῃ ὁ μικρὸς διάδοχος Χαρίλαος.

Πραγματικὰ ὁ Λυκούργος ἐκυβέρνησε μὲ φρόνησι καὶ ὅταν τέλος ἐμεγάλωσῃ ὁ Χαρίλαος, τοῦ παρέδωκε τὸ βασίλειο καὶ κατόπιν ἔφυγε. ‘Εταξίδεψε σὲ ξένες χῶρες, νὰ μελετήσῃ τοὺς νόμους τους, γιὰ νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς καλύτερους νόμους στῇ Σπάρτῃ.

Γι’ αὐτὸ ἐπῆγε στὴν Κρήτη, στὴν Αἴγυπτο καὶ στὴ Μικρὰ Ἀσία. ‘Υστερα ἀπὸ ἄρκετὰ χρόνια ἐγύρισε στὴν Ἑλλάδα φέρνοντας τοὺς καλύτερους νόμους καὶ τὰ δυὸ ἀθάνατα ποιήματα τοῦ ‘Ομήρου, τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν ‘Οδύσσεια.

Προτοῦ φθάσῃ ὁμως στὴ Σπάρτη ἐπέρασε ἀπὸ τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν, γιὰ νὰ ρωτήσῃ, ἂν οἱ νόμοι του εἶναι καλοὶ. Καὶ τὸ μαντεῖο τοῦ ἀπήντησε, ὅτι οἱ νόμοι του εἶναι ἄριστοι καὶ ὅτι ἂν τοὺς δεχθῇ ἡ Σπάρτη θὰ δοξασθῇ.

Μὲ τοὺς νόμους του ὁ Λυκούργος ἐκανόνισε τρία ζητήματα : τὸ πολίτευμα, τὴν περιουσία καὶ τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν.

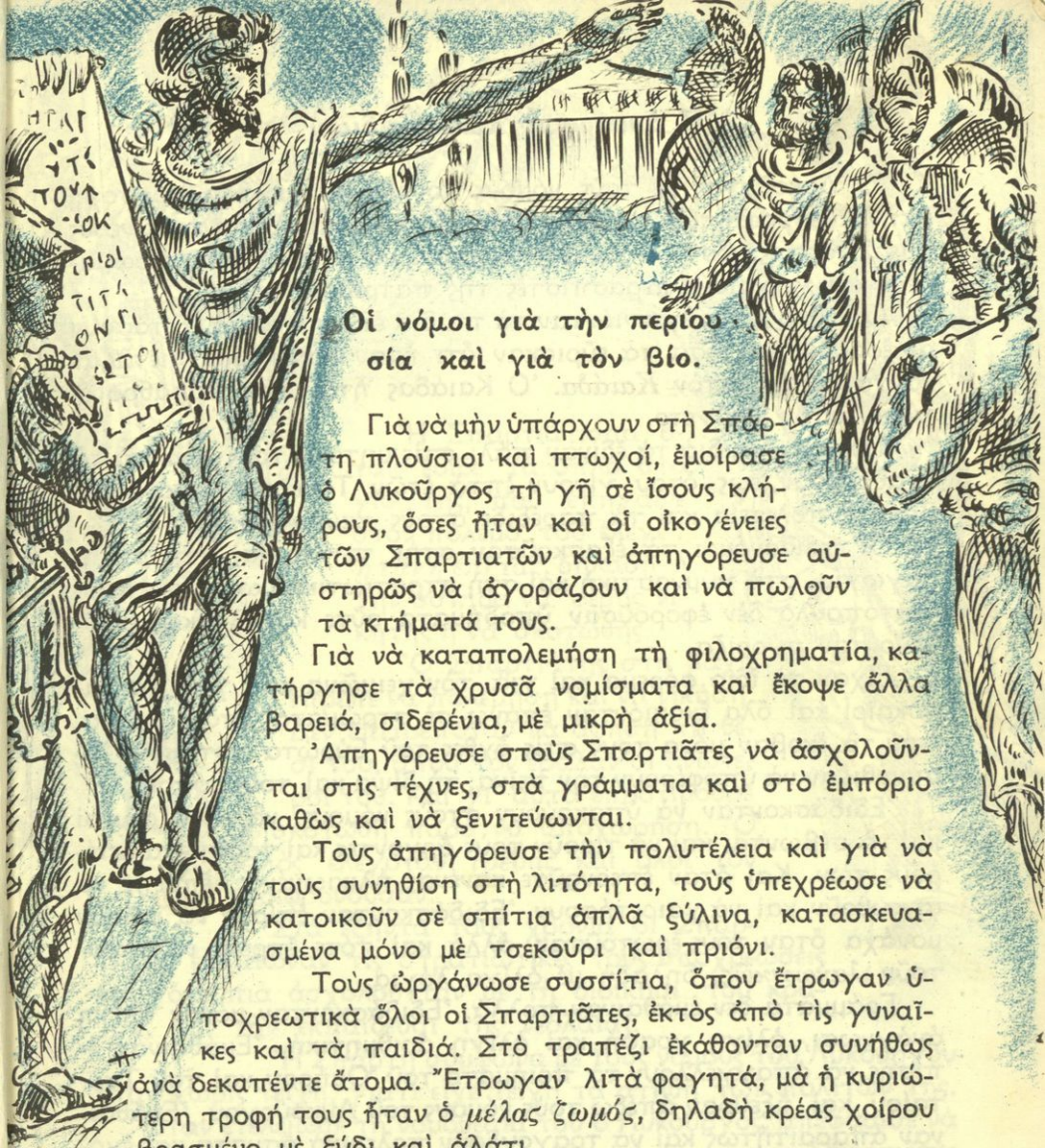
2. Οἱ νόμοι γιὰ τὸ πολίτευμα

1. ‘Ο Λυκούργος μὲ τοὺς νόμους του ὥρισε *δύο βασιλεῖς* στὴ Σπάρτη. Αὐτοὶ ἦταν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ στὸν πόλεμο.

2. Ἰδρυσε τὴ *Γερουσία*, ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν 28 φρόνιμοι γέροντες. Αὐτὴ ἐτοίμαζε τοὺς νόμους καὶ ἐδίκαζε τὰ ἐγκλήματα.

3. Ἔκαμε τὴν *Ἐκκλησία*, δηλαδὴ τὴ συνάθροισι τοῦ λαοῦ, ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν ὅλοι οἱ πολῖτες ὅσοι εἶχαν ἡλικία 30 ἐτῶν καὶ ἄνω. Ἡ Ἐκκλησία συνεδρίαζε μία φορὰ τὸν μῆνα γιὰ νὰ ἐγκρίνῃ τοὺς νόμους ποὺ ἐτοίμαζε ἡ Γερουσία, ἐξέλεγε τοὺς γερουσιαστὲς, τοὺς ἐφόρους καὶ ἀπεφάσιζε ἂν ἔπρεπε νὰ γίνῃ πόλεμος.

4. Ἰδρυσε τὴν ἀρχὴ τῶν πέντε ἐφόρων. Οἱ *ἔφοροι* εἶχαν τὴ μεγαλύτερη ἐξουσία στὴ Σπάρτῃ. Ἐκλέγονταν κάθε χρόνο νέοι καὶ ἐφρόντιζαν νὰ ἐφαρμόζονται αὐστηρῶς ὅλοι οἱ νόμοι.

Οἱ νόμοι γιὰ τὴν περίου- σία καὶ γιὰ τὸν βίο.

Γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχουν στὴ Σπάρ-
τῃ πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἐμοίρασε
ὁ Λυκοῦργος τὴ γῆ σὲ ἴσους κλή-
ρους, ὅσες ἦταν καὶ οἱ οἰκογένειες
τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἀπηγόρευσε αὐ-
στηρῶς νὰ ἀγοράζουν καὶ νὰ πωλοῦν
τὰ κτήματά τους.

Γιὰ νὰ καταπολεμήσῃ τὴ φιλοχρηματία, κα-
τήργησε τὰ χρυσᾶ νομίσματα καὶ ἔκοψε ἄλλα
βαρεῖα, σιδερένια, μὲ μικρὴ ἀξία.

Ἀπηγόρευσε στοὺς Σπαρτιάτες νὰ ἀσχολοῦν-
ται στὶς τέχνες, στὰ γράμματα καὶ στὸ ἐμπόριο
καθὼς καὶ νὰ ξενιτεύωνται.

Τοὺς ἀπηγόρευσε τὴν πολυτέλεια καὶ γιὰ νὰ
τοὺς συνηθίσῃ στὴ λιτότητα, τοὺς ὑπεχρέωσε νὰ
κατοικοῦν σὲ σπίτια ἀπλᾶ ξύλινα, κατασκευα-
σμένα μόνο μὲ τσεκούρι καὶ πριόνι.

Τοὺς ὥργάνωσε συσσίτια, ὅπου ἔτρωγαν ὑ-
ποχρεωτικὰ ὅλοι οἱ Σπαρτιάτες, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς γυναί-
κες καὶ τὰ παιδιά. Στὸ τραπέζι ἐκάθονταν συνήθως
ἅνδρες δεκαπέντε ἄτομα. Ἐτρωγαν λιτὰ φαγητά, μὰ ἡ κυριώ-
τερη τροφή τους ἦταν ὁ μέλας ζωμός, δηλαδὴ κρέας χοίρου
βρασμένο μὲ ξύδι καὶ ἄλατι.

Γενικὰ οἱ Σπαρτιάτες ἐξοῦσαν βίο στρατιωτικὸ καὶ εἶχαν ὡς
μόνη ἐργασία τους τὶς πολεμικὲς ἀσκήσεις. Ἐτσι ἐγίνονταν οἱ
καλύτεροι στρατιῶτες τῆς Ἑλλάδος καὶ ποτὲ δὲν ὑποχωροῦσαν
στὶς μάχες. Ἐπροτιμοῦσαν νὰ σκοτωθοῦν, παρὰ νὰ ὑποχωρήσουν.

3' Η ανατροφή τῶν παιδιῶν

Ὁ Λυκοῦργος μὲ τοὺς νόμους τοῦ ἔδωσε μεγάλη προσοχή στὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν. Ἦθελε νὰ προετοιμάσῃ τοὺς νέους τῆς Σπάρτης, ὥστε, ὅταν μεγαλώσουν, νὰ γίνουν ἄνδρες ρωμαῖοι καὶ γενναῖοι ὑπερασπιστὲς τῆς πατρίδος.

Γι' αὐτὸ μόνις ἐγεννιόνταν τὰ παιδιὰ ἔπρεπε νὰ τὰ ἐξετάσουν οἱ ἔφοροι. Καὶ ὅσα τὰ εὗρισκαν ὅτι ἦταν καχεκτικά, διέταζαν νὰ τὰ ρίξουν στὸν *Καιάδα*. Ὁ Καιάδας ἦταν ἓνα βάραθρο ἐπάνω στὸν Ταῦγετο.

Τὰ γερὰ παιδιὰ τὰ ἔδιναν πάλι στὶς μητέρες τους γιὰ νὰ τὰ ἀναθρέψουν, ἕως ὅτου γίνουν ἐπτά ἔτων. Τότε πιά τὰ ἀνελάμβανε ἡ πολιτεία καὶ τὰ παρέδιδε στοὺς *παιδονόμους*.

Οἱ παιδονόμοι τὰ ἐξασκοῦσαν στὴν πειθαρχία, στὴ σκληραγωγία, στὴ γυμναστική καὶ στὴ στρατιωτική ζωή. Τὰ σπαρτιατόπουλα δὲν ἐφοροῦσαν ὑποδήματα οὔτε καπέλο καὶ ἐκουρεύονταν σύρριζα.

Εἶχαν τὸ ἴδιο φόρεμα καὶ γιὰ τὸν χειμῶνα καὶ γιὰ τὸ καλοκαίρι καὶ ὅλα ἐκοιμόνταν ἐπάνω σὲ στρώματα ἀπὸ καλάμια, πού τὰ ἔκοβαν μόνα τους στὶς ὄχθες τοῦ Εὐρώτα ποταμοῦ. Ἐσυνήθιζαν νὰ ὑποφέρουν τὴν πείνα, τὴ δίψα καὶ τοὺς κόπους.

Ἐδιδάσκονταν νὰ ὑπακούουν στοὺς νόμους, νὰ εἶναι σεμνοὶ καὶ νὰ σέβωνται καὶ νὰ τιμοῦν τοὺς ἄρχοντες καὶ τοὺς μεγαλυτέρους των. Καὶ ὅταν ἐπερνοῦσε κανένας ἡλικιωμένος, ἔπρεπε νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ χαιρετήσουν. Ἐδιδάσκονταν ἐπίσης νὰ μιλοῦν μονάχα ὅταν τοὺς ἐρωτοῦσαν, ἀλλὰ καὶ τότε ἔπρεπε νὰ ἀπαντοῦν *λακωνικῶς*, δηλαδὴ μὲ ὀλίγα λόγια.

Γράμματα δὲν ἐμάθαιναν πολλὰ. Ἐδιδάσκονταν μόνον ὀλίγη ἀνάγνωσις, ὀλίγη γραφή καὶ ὀλίγη ἀριθμητική. Ἐμάθαιναν ἐπίσης νὰ ἀπαγγέλλουν τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Τυρταίου καὶ ἤξευραν ἀπέξω τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου. Ἐμάθαιναν ἀπαραιτήτως καὶ νὰ τραγουδοῦν πολεμικά ἄσματα καὶ ἐχόρευαν πολεμικοὺς χοροὺς.

Ἀλλὰ καὶ οἱ γυναῖκες στὴ Σπάρτη ἐξασκοῦνταν στὰ ἀγωνίσματα, στὴ σκληραγωγία καὶ στὴν πειθαρχία. Γιατὶ ἔπρεπε καὶ αὐτὲς νὰ εἶναι ἀντάξιες γυναῖκες καὶ μητέρες ἀνδρείων πολεμιστῶν.

Ἡ Σπαρτιάτισσα ὅταν ἔδιδε τὰ ὄπλα στὸ γιό της, ποὺ ἐπήγαине στὸν πόλεμο, τοῦ ἔλεγε :
ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς, δηλαδή ἢ τὴν ἀσπίδα νὰ φέρης νικητῆς ἢ νὰ σκοτωθῆς.

Ὁ Σπαρτιάτης στὴ μάχη ἔπρεπε νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ νικήσῃ. Δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ ἀφήσῃ τὴ θέσι του, ὅπου τὸν ἔβαλαν οἱ ἀνώτεροί του. Καὶ γι' αὐτὸ ἐπροτιμοῦσε νὰ σκοτωθῇ παρὰ νὰ ὑποχωρήσῃ. Ὁ δειλὸς ἐλεγόταν τρέσας καὶ ὅλοι τὸν περιφρονοῦσαν.

Στὰ ἐξήντα τοὺς χρόνια οἱ Σπαρτιάτες ἐτελείωναν τὶς στρατιωτικὲς τοὺς ὑποχρεώσεις καὶ τότε πιά ἀσχολοῦνταν μὲ τὴ διοίκησι τοῦ κράτους καὶ τὴν ἐκπαίδευσι τῆς νεολαίας.

Ἡ Σπάρτη σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου ἦταν χωρὶς τεῖχη, γιατί εἶχε τεῖχη τὰ στήθη τῶν πολιτῶν της. "Ὅταν ἐτελείωσε τὴ νομοθεσία του ὁ Λυκούργος, ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ Σπάρτη. Πρὶν ὅμως φύγει, ἐκάλεσε τοὺς Σπαρτιάτες καὶ τοὺς ὥρκισε νὰ μὴν ἀλλάξουν τοὺς νόμους του, ἕως ὅτου νὰ ξαναγυρίσῃ. Ἐπειτα ἔφυγε, ἀλλὰ δὲν ἐξαναγύρισε πιά. Καὶ λέγεται ὅτι ἐπέθανε στὴν Κρήτη. Ἐτσι οἱ Σπαρτιάτες δὲν ἤμποροῦσαν νὰ ἀλλάξουν πλέον τοὺς νόμους του.

Οἱ Μεσσηνιακοὶ πόλεμοι

Μὲ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου ἔγινε ἡ Σπάρτη τὸ ἰσχυρότερο βασίλειο. Καὶ τότε οἱ Σπαρτιαῖτες θέλησαν νὰ τὸ ἐπεκτείνουν ἀκόμη πιὸ πολὺ καὶ νὰ καταλάβουν τὴν εὐφορὴ Μεσσηνία.

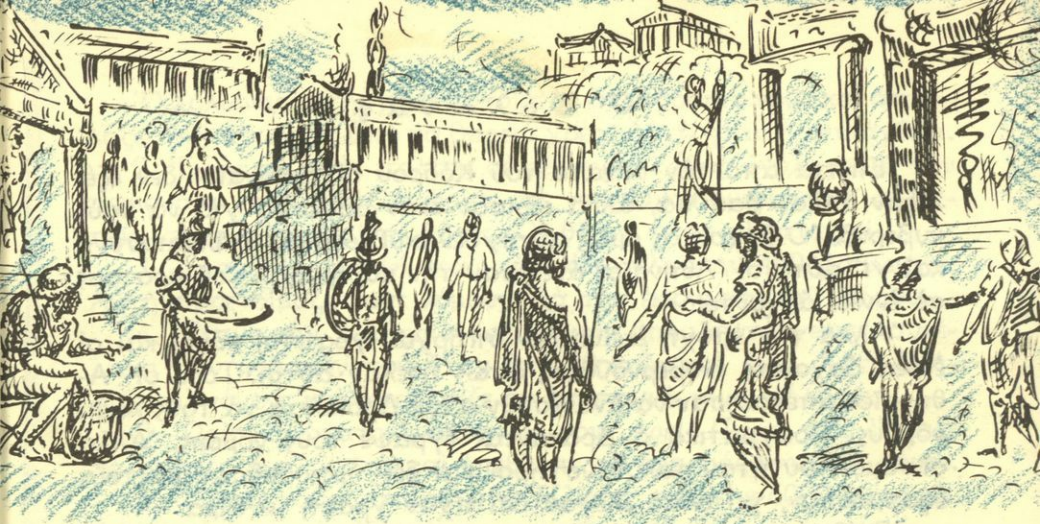
Γι' αὐτὸ λοιπὸν εὗρηκαν κάποια ἀφορμή, ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν Μεσσηνίων καὶ τοὺς ἐνίκησαν. Ἀλλὰ οἱ Μεσσήνιοι ἔτρεξαν ἀμέσως καὶ ὠχυρώθηκαν στὸ φρούριό τῆς Ἰθώμης. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐξακολούθησαν τὸν πόλεμο μὲ ἀρχηγό τοὺς τὸν γενναῖο Ἀριστόδημο. Τέλος ὅμως ἀπέκαμαν καὶ ἀναγκάσθηκαν νὰ παραδώσουν τὸ φρούριό τοὺς. Καὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους ἄλλοι μὲν ἔφυγαν σὲ ἄλλα μέρη καὶ ἄλλοι ἔμειναν στῇ Μεσσηνίᾳ καὶ ἔγιναν δοῦλοι τῶν Σπαρτιατῶν.

Οἱ Μεσσήνιοι ἔμειναν πολλὰ χρόνια ὑποδουλωμένοι, μὰ διαρκῶς ἐσκέπτονταν τὴν ἐλευθερίαν τοὺς. Καὶ πραγματικά, ὕστερα ἀπὸ 100 χρόνια ἐπανεστάτησαν καὶ μὲ ἀρχηγό τοὺς τὸν ἥρωα Ἀριστομένη κατῶρθωσαν νὰ νικήσουν τοὺς Σπαρτιαῖτες καὶ νὰ τοὺς διώξουν ἀπὸ τὴ Μεσσηνία. Ὁ Ἀριστομένης μάλιστα ἐμπῆκε τῇ νύκτα κρυφὰ στῇ Σπάρτῃ καὶ ἐκρέμασε στὸ ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς μιὰ ἀσπίδα μὲ τὴν ἐπιγραφή: *Ὁ Ἀριστομένης ἀφιερώνει τὴν ἀσπίδα αὐτὴ στῇ θεᾷ ἀπὸ τὰ λάφυρα τῶν Σπαρτιατῶν.*

Τὸ τόλμημα τοῦ Ἀριστομένη κατετάραξε τοὺς Σπαρτιαῖτες. Στὴν κρίσιμη ὅμως ἐκείνῃ περίστασι τοὺς ἔσωσε ὁ λαμπρὸς ποιητής, ὁ Τυρταῖος. Ὁ Τυρταῖος μὲ τὰ φλογερά του πολεμικὰ ἄσματα τόσο ἐνθουσίασε τοὺς Σπαρτιαῖτες, ὥστε ἐπῆραν τὰ ὅπλα, ἐπολέμησαν γενναῖα καὶ ἐνίκησαν τοὺς Μεσσηνίους. Συνέλαβαν μάλιστα καὶ τὸν Ἀριστομένη καὶ τὸν ἔρριξαν μέσα στὸν Καιάδα.

Ἐκεῖ ὁ ἥρωας ἐπερίμενε πιά τὸ θάνατο. Ἀλλὰ κάποια στιγμή διέκρινε μιὰ ἄλεπού, πού ἦλθε νὰ φάη πτώματα. Τὴν ἄφησε νὰ πλησιάσῃ καὶ κατῶρθωσε νὰ τὴν πιάσῃ ἀπὸ τὴν οὐρά· τότε ἡ ἄλεπού προσπαθώντας νὰ ξεφύγῃ, τὸν ὠδήγησε σὲ μιὰ κρυφὴ ἔξοδο. Ἔτσι ὁ Ἀριστομένης ἐβγήκε καὶ ἐξαναγύρισε στῇ Μεσσηνίᾳ, ὅπου ἐξακολούθησε τὸν πόλεμο.

Τέλος οἱ Μεσσήνιοι, ἐπειδὴ ἔβλεπαν, ὅτι δὲν ἤμποροῦσαν νὰ ἀνθέξουν περισσότερο, ἀναγκάσθηκαν νὰ ἀφήσουν τὴ χώρα τοὺς καὶ νὰ φύγουν στῇ Σικελία, ὅπου ἔκτισαν τὴν πόλιν Μεσσήνη.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ‘Ο Κόδρος

Γνωρίζομε από τη Μυθολογία, ότι πρώτος ο ήρωας Θησέας ήνωσε όλους τους δήμους της Ἀττικῆς σὲ ἓνα βασίλειο μὲ πρωτεύουσα τὴν Ἀθήνα. Ἔτσι ἐγίνε τὸ βασίλειο τῶν Ἀθηνῶν.

Ἀργότερα ὅμως, ὅταν οἱ Δωριεῖς κατέκτησαν τὴν Πελοπόννησο, θέλησαν νὰ καταλάβουν καὶ τὴν Ἀθήνα. Βασιλιάς τότε τῶν Ἀθηνῶν ἦταν ὁ Κόδρος. Ὁ Κόδρος μόλις τὸ ἔμαθε συνεκέντρωσε τὸ στρατό του καὶ ἐβγῆκε νὰ πολεμήσῃ τοὺς Δωριεῖς. Τὰ δύο ἐχθρικά στρατεύματα, τῶν Δωριέων καὶ τῶν Ἀθηναίων, παρετάχθησαν καὶ ἐτοιμάζονταν νὰ συγκρουσθοῦν.

Ἐπειδὴ ὅμως ὑπῆρχε χρησμός τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν, πού ἔλεγε ὅτι θὰ νικήσουν ἐκεῖνοι πού θὰ σκοτωθῇ ὁ βασιλιάς τους, ὁ Κόδρος ἀπεφάσισε νὰ θυσιαστή, γιὰ νὰ σώσῃ τὴν πατρίδα του. Μὰ γιὰ νὰ μὴν τὸν ἀντιληφθοῦν οἱ Δωριεῖς μεταμορφώθηκε σὲ χωρικό καὶ ἐπῆγε στὸ στρατόπεδο τῶν Δωριέων δῆθεν νὰ μαζέψῃ φρύγανα. Τότε ἓνας στρατιώτης τὸν διέταξε νὰ φύγῃ. Μὰ αὐτὸς ἀντιστάθηκε. Γι’ αὐτὸ καὶ ὁ στρατιώτης τὸν ἐσκότωσε.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἔστειλαν καὶ ἐζήτησαν τὸ σῶμα τοῦ βασιλιά τῶν τοῦ Κόδρου. Καὶ οἱ Δωριεῖς, ὅταν εἶδαν ὅτι ὁ σκοτωμένος χωρικός ἦταν ὁ Κόδρος, ἔφυγαν καὶ ἐγύρισαν στὴν Πελοπόννησο.

Ἔτσι ὁ Κόδρος μὲ τὴν φιλοπατρία του ἔσωσε τὴν Ἀθήνα.

‘Ο Σόλωνας

“Επειτα από τον θάνατο του Κόδρου οι ‘Αθηναίοι δὲν ἐξέλεξαν ἄλλον βασιλιά, ἀλλὰ ὥρισαν ἕναν ἄρχοντα γιὰ νὰ τοὺς κυβερνᾷ. ‘Ο ἄρχοντας ὅμως αὐτὸς δὲν ἐκυβερνοῦσε μὲ δικαιοσύνη καὶ γι’ αὐτὸ οἱ ‘Αθηναῖοι ἀνέθεσαν τὴν κυβέρνησι τοῦ κράτους σὲ ἑννέα ἄρχοντες.

‘Αλλὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δὲν ὑπῆρχαν γραπτοὶ νόμοι καὶ οἱ ἑννέα ἄρχοντες ἐκυβερνοῦσαν, ὅπως ἤθελαν αὐτοί. Τότε οἱ ‘Αθηναῖοι ἀπεφάσισαν νὰ ἀναθέσουν στὸν Δράκοντα νὰ τοὺς κάμῃ νόμους. Πραγματικὰ ὁ Δράκοντας ἔγραψε τοὺς νόμους. ‘Αλλὰ οἱ νόμοι του ἦταν πολὺ αὐστηροὶ καὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ τοὺς ἐφαρμόσουν, γι’ αὐτὸ ἔλεγαν ὅτι εἶχαν γραφῇ μὲ αἷμα.

‘Εκάλεσαν τότε οἱ ‘Αθηναῖοι τὸν Σόλωνα νὰ τοὺς γράψῃ νέους νόμους. ‘Ο Σόλωνας καταγόταν ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Κόδρου καὶ στὴ νεότητά του ἐταξίδευσε σὲ πολλὰς χώρες γιὰ νὰ μελετήσῃ τοὺς νόμους των. Ἔτσι ἐμορφώθηκε καὶ ἐγίνε ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐπτά σοφοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἦταν ὅμως καὶ μεγάλος πατριώτης. Καὶ αὐτὸ τὸ βλέπομε ἀπὸ τὸ ἐξῆς περιστατικό. Κάποτε οἱ ‘Αθηναῖοι ἐνικήθησαν ἀπὸ τοὺς Μεγαρίτες καὶ ἔχασαν τὴ Σαλαμίνα. ‘Αλλὰ ἔπαθαν καὶ τέτοια πανωλεθρία στὴ μάχη, ὥστε ἔβαλαν νόμο νὰ καταδικάζεται σὲ θάνατο, ὅποιος προτείνει νὰ ξαναπάρουν τὴ Σαλαμίνα.

Αὕτῃ τὴν ταπείνωσι δὲν μποροῦσε νὰ τὴν ὑποφέρῃ ὁ Σόλωνας. Γι’ αὐτὸ προσποιήθηκε τὸν τρελλὸ καὶ μιὰ ἡμέρα ἦλθε στὴν ἀγορά, ἀνέβηκε σὲ ἕνα βᾶθρο καὶ ἄρχισε νὰ ἀπαγγέλλῃ ἕνα ὠραιότατο πατριωτικὸ ποίημα γιὰ τὴ Σαλαμίνα.

Οἱ ‘Αθηναῖοι, ὅταν τὸ ἄκουσαν, ἐνθουσιάσθηκαν τόσο πολὺ, ὥστε ἀμέσως ἐπῆραν τὰ ὅπλα, ἐπολέμησαν τοὺς Μεγαρίτες, τοὺς ἐνίκησαν καὶ ξαναπῆραν τὴ Σαλαμίνα.

4 Οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνα

Οἱ σπουδαιότεροι ἀπὸ τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνα εἶναι οἱ ἐξῆς :

1. Ἡ *σεισάχθεια*. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ οἱ πτωχοί, ὅταν δὲν μποροῦσαν νὰ πληρώσουν τὰ χρέη τους, ἐγίνονταν δοῦλοι.

Ὁ Σόλωνας κατήργησε αὐτὸν τὸν ἀπάνθρωπο νόμο καὶ ἀπήλαξε τοὺς πτωχοὺς ἀπὸ τὰ βαρεῖα χρέη. Αὕτῃ ἦταν ἡ σεισάχθεια.

2. Ἐχώρισε τοὺς πολῖτες σὲ τέσσερες τάξεις ἀνάλογα μὲ τὴν περιουσία τους. Τοὺς ἐχώρισε σὲ πεντακοσιομεδίμνους, σὲ ἱππεῖς, σὲ ζευγίτες καὶ σὲ θῆτες. Οἱ θῆτες ἦταν οἱ πτωχοί.

3. Ἔκαμε τὴ *Βουλὴν*, πού τὴν ἀποτελοῦσαν 400 βουλευτές. Αὕτῃ προετοίμαζε τοὺς νόμους γιὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου.

4. Ἔκαμε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, δηλαδὴ τὴ γενικὴ συνέλευσι τῶν πολιτῶν πού ἦταν ἀπὸ 20 ἐτῶν καὶ ἄνω. Αὕτῃ ἐψήφισε καὶ νόμους καὶ ἀπεφάσισε ἂν ἔπρεπε νὰ γίνῃ πόλεμος.

5. Ὄρισε ἀνώτατο δικαστήριον τὸν *Ἀρειο Πάγον*, πού ἐδίκαζε τὰ μεγάλα ἐγκλήματα καὶ ἐπέβλεπε νὰ ἐφαρμόζωνται οἱ νόμοι.

6. Ἰδρυσεν τὸ δικαστήριον τῆς *Ἡλιαίας*, πού εἶχε 6000 δικαστές. Αὐτοὶ οἱ δικαστὲς ἐδίκαζαν χωρισμένοι σὲ δέκα τμήματα.

7. Ὄρισε μὲ νόμον νὰ μαθαίνουν τὰ παιδιὰ γράμματα, γυμναστική, μουσικὴ καὶ ἓνα ἐπάγγελμα. Ἐμάθαιναν ἐπίσης νὰ ἀγαποῦν τὴν πατρίδα τους καὶ νὰ περιποιοῦνται τοὺς γονεῖς των.

Τέλος ἀφοῦ ὥρκισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴν ἀλλάξουν τοὺς νόμους του ἔφυγε στὰ ξένα. Ἐπεὶτα ὁμως ἀπὸ δέκα χρόνια ξαναῆλθε στὴν Ἀθῆνα, ὅπου ὅλοι τὸν ἐσέβονταν καὶ τὸν ἐκτιμοῦσαν.

Ὁ Σόλωνας καὶ ὁ Κροῖσος

Ὅταν ἐταξίδευσε κάποτε στὴ Μικρὰ Ἀσία ὁ Σόλωνας, εἶχε περάσει καὶ ἀπὸ τὶς Σάρδεῖς τῆς Λυδίας, ὅπου ἐπεσκέφθηκε τὸν βασιλιὰ Κροῖσο, τὸν πλουσιώτερο ἄνθρωπο στὸν κόσμον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὁ Κροῖσος εὐχαριστήθηκε ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Σόλωνα καὶ τὸν ἐφιλοξένησε στὰ ἀνάκτορά του καὶ τοῦ ἔδειξε τοὺς θησαυροὺς του. Τότε τὸν ἐρώτησε ἂν ἐγνώριζε ἄλλον ἄνθρωπο στὸν κόσμον εὐτυχέστερον ἀπὸ αὐτόν. Καὶ ὁ Σόλωνας τοῦ ἀπήντησε :

— Εὐτυχέστερον θεωρῶ τὸν Τέλλο τὸν Ἀθηναῖο, ποὺ ἔζησε ὡς τίμιος ἄνθρωπος, ἀπέκτησε πολλὰ παιδιά καὶ εἶχε ἔνδοξο τέλος. Γιατὶ πολεμώντας ἥρωικὰ τοὺς ἐχθροὺς ἐφονεύθηκε γιὰ τὴν πατρίδα.

Ὁ Κροῖσος δυσареστήθηκε ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν αὐτῇ, ἀλλὰ ἐρώτησε καὶ πάλιν τὸν Σόλωνα, ἂν ἐγνώριζε ἄλλον εὐτυχέστερον ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Τέλλο τὸν Ἀθηναῖο.

— Ἐγνώρισα, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ Σόλωνας, δυὸ ἀδελφοὺς ἀθλητῆς, τὸν Κλέοβη καὶ τὸν Βίτωνα ἀπὸ τὸ Ἄργος, ποὺ ἐσέβονταν καὶ ἀγαποῦσαν πάρα πολὺ τὴν μητέρα τους, ἡ ὁποία ἦταν ἱέρεια τῆς θεᾶς Ἥρας.

Καὶ μιὰ ἡμέρα ποὺ ἄργησαν νὰ ἔλθουν τὰ βόδια γιὰ νὰ σύρουν τὴν ἄμαξα τῆς μητέρας των, ἐξεύτηκαν αὐτοὶ στὴν ἄμαξα καὶ τὴν ἐπῆγαν στὸ ναό. Ὁ λαός, ποὺ τοὺς εἶδε νὰ σέρνουν τὴν ἄμαξα, τοὺς ἐθαύμασε, τοὺς ἐπήνεσε καὶ ἐκαλοτύχισε τὴ μητέρα, ποὺ εἶχε τέτοια καλὰ παιδιά.

Καὶ ἡ μητέρα τους, ἡ ἱέρεια, τότε παρακάλεσε τὴ θεὰ Ἥρα νὰ χαρίσῃ στὰ παιδιά της τὸ καλύτερον δῶρο. Καὶ πραγματικὰ ἡ θεὰ τοὺς ἔστειλε τὸ δῶρο. Γιατὶ οἱ δυὸ νέοι ἀφοῦ ἐώρτασαν μὲ τοὺς συμπολίτες τους καὶ διεσκέδασαν, κατόπιν ἐπῆγαν νὰ κοιμηθοῦν ἀλλὰ δὲν ἐξύπνησαν πιά. Ἔτσι ἀπέθαναν εὐτυχισμένοι.

Ὁ Κροῖσος τότε ἀγανακτισμένος λέγει στὸν Σόλωνα :

— ὦ ξένε Ἀθηναῖε, τὴ δική μου τὴν εὐτυχίαν τὴ θεωρεῖς μικρήν; Καὶ ὁ σοφὸς νομοθέτης τοῦ ἀπήντησε :

— *Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε.* Δηλαδή : Νὰ μὴ θεωρῇς καὶ νέναν εὐτυχῇ, πρὶν νὰ ἰδῇς τὸ τέλος του.

Τὸ τέλος τοῦ Κροΐσου

Εἶχαν περάσει ἀρ-
κετὰ χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὸ ἐπει-
σόδιο αὐτὸ καὶ ὁ Κροῖσος ἔ-
στειλε στὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν
νὰ ἐρωτήσῃ, ἂν θὰ πράξῃ καλὰ
να πολεμήσῃ τοὺς Πέρσες.

Καὶ τὸ μαντεῖο τοῦ ἔδωσε τὸν ἐξῆς χρησμό :

*Κροῖσος "Ἄλυν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσῃ. Δηλαδή,
ἐὰν ὁ Κροῖσος διαβῇ τὸν "Ἄλυν ποταμὸν θὰ καταστρέψῃ
ἓνα μεγάλο βασίλειο.*

Ὁ χρησμὸς βέβαια ἦταν διαφορούμενος. Ἄλλὰ ὁ Κροῖσος τὸν ἐξήγησε ὅπως τὸν συνέφερε. Ἐλπίζοντας ὅτι θὰ καταλύσῃ τὸ μεγάλο βασίλειο τῶν Περσῶν, ἐκήρυξε τὸν πόλεμο ἐναντίον τοῦ Κύρου. Στὸν πόλεμο ὁμως ἐνικήθηκε, ἐπιάσθηκε αἰχμάλωτος καὶ τὸ βασίλειό του διαλύθηκε. Τότε ὁ βασιλιάς τῶν Περσῶν, ὁ Κῦρος, διέταξε νὰ κάψουν τὸν αἰχμάλωτο Κροῖσο ζωντανόν.

"Ὅταν ὁ Κροῖσος εὐρέθηκε ἐπάνω στὴν πυρά, ἐθυμήθηκε τὰ λόγια τοῦ σοφοῦ Σόλωνα καὶ τότε ἀνεφώνησε τρεῖς φορές :
— Σόλων ! Σόλων ! Σόλων !

Μόλις ἄκουσε ὁ Κῦρος τὴν ἀναφώνησι τοῦ Κροΐσου, διέταξε νὰ τὸν κατεβάσουν ἀπὸ τὴν πυρά καὶ τὸν ἐρώτησε ποιὸν ἔκα-
λοῦσε γιὰ βοήθεια. Καὶ ὁ Κροῖσος, τότε, τοῦ διηγήθηκε τὸ ἐπει-
σόδιο πού συνέβη στὶς Σάρδεις μὲ τὸν Ἀθηναῖο Σόλωνα.

Ὁ Πέρσης βασιλιάς, ἀφοῦ ἄκουσε τὴν ἱστορία, ἐσυγκινήθηκε τόσο πολὺ, ὥστε τοῦ ἐχάρισε τὴ ζωὴ καὶ τὸν εἶχε πιά ὡς φίλο.

ΟΙ ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

Ἡ Ἰωνικὴ ἐπανάστασι

Εἴπαμε, ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶχαν ιδρύσει στὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας πολλὰς ἀποικίες. Οἱ ἀποικίες αὐτὲς στὴν ἀρχὴ ἦταν ἐλεύθερες. Κατόπιν ὅμως τὶς ὑπεδούλωσαν οἱ Πέρσες καὶ τὶς ὑπεχρέωσαν νὰ πληρώνουν φόρους. Διόρισαν ἐπίσης καὶ τυράννους σὲ κάθε πόλι, ποὺ τοὺς ὠνόμαζαν *σατράπες*.

Ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες δὲν μποροῦσαν νὰ ὑποφέρουν τὴν τυραννία καὶ θέλησαν νὰ ἐπαναστατήσουν. Ἐζήτησαν μάλιστα καὶ βοήθεια ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ μόνον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Ἐρετρίεις τοὺς ἔστειλαν βοήθεια, πλοῖα καὶ χρήματα. Ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως ἀνέλαβε ὁ τύραννος τῆς Μιλήτου, ὁ Ἀρισταγόρας.

Ὅταν ἔφθασε ἡ μικρὴ βοήθεια τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἐρετρίων στὴ Μ. Ἀσία, ἀμέσως οἱ ἀποικοὶ ἐπανεστάτησαν.

Μόλις ἔμαθε τὴν ἐπανάστασι τῶν *Ἰωνων*, δηλαδὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μ. Ἀσίας, ὁ Δαρεῖος, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἔστειλε στρατό, ἐνίκησε τοὺς Ἴωνες καὶ ὑπεδούλωσε πάλι τὶς ἀποικίες.

Ἡ ὀργή του ὅμως ἐστράφηκε καὶ ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἐρετρίων. Ὁρκίσθηκε μάλιστα νὰ τοὺς τιμωρήσῃ. Καὶ γιὰ νὰ μὴν τὸ λησμονήσῃ, διέταξε ἕναν δοῦλο νὰ τοῦ λέγῃ τρεῖς φορές κατὰ τὴν ὥρα τοῦ δείπνου : *Δέσποτα, μέμνησο τῶν Ἀθηναίων*. Δηλαδή : Κύριε, νὰ ἐνθυμῆσαι τοὺς Ἀθηναίους.

Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Μαρδονίου

Ὁ Δαρεῖος, πραγματικά, δὲν ἐλθσμόνησε τοὺς Ἕλληνες καὶ ἄρχισε νὰ προετοιμάζεται. Ὄταν ἐτελείωσαν οἱ ἐτοιμασίες, διέταξε τὸν γαμπρό του, τὸν Μαρδόνιο, νὰ παραλάβῃ τὸν στρατὸ καὶ τὸν στόλο καὶ νὰ πάῃ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα.

Ὄταν ὁμως ἔφθασε ὁ στόλος του στὸν Ἀθῶνα κατεστράφηκε ἀπὸ δυνατὴ τρικυμία. Καὶ ὁ στρατὸς του κατανικήθηκε ἀπὸ τοὺς Θρᾶκες. Ἔτσι ὁ Μαρδόνιος ἀναγκάσθηκε νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν Περσία ἀπρακτος.

Ἡ μάχη στὸν Μαραθῶνα

Ἡ ἀποτυχία τοῦ Μαρδονίου δὲν ἀπογοήτευσε τὸν Δαρεῖο. Γι' αὐτὸ ἔδωσε διαταγὲς νὰ ἐτοιμαθοῦν νέα στρατεύματα καὶ διώρισε δύο στρατηγούς, τὸν Δᾶτι καὶ τὸν Ἀρταφέρνη.

Οἱ δύο στρατηγοὶ μὲ 600 πλοῖα διέσχισαν τὸ Αἰγαῖο, ἔφθασαν στὴν Ἐρέτρια, τὴν ἐπολιόρκησαν καὶ τὴν κατέστρεψαν. Κατόπιν ἦλθαν καὶ ἀποβιβάσθηκαν στὸν Μαραθῶνα μὲ 100 χιλιάδες πεζοὺς καὶ 10 χιλιάδες ἵππικό, γιὰ νὰ καταλάβουν τὴν Ἀθήνα.

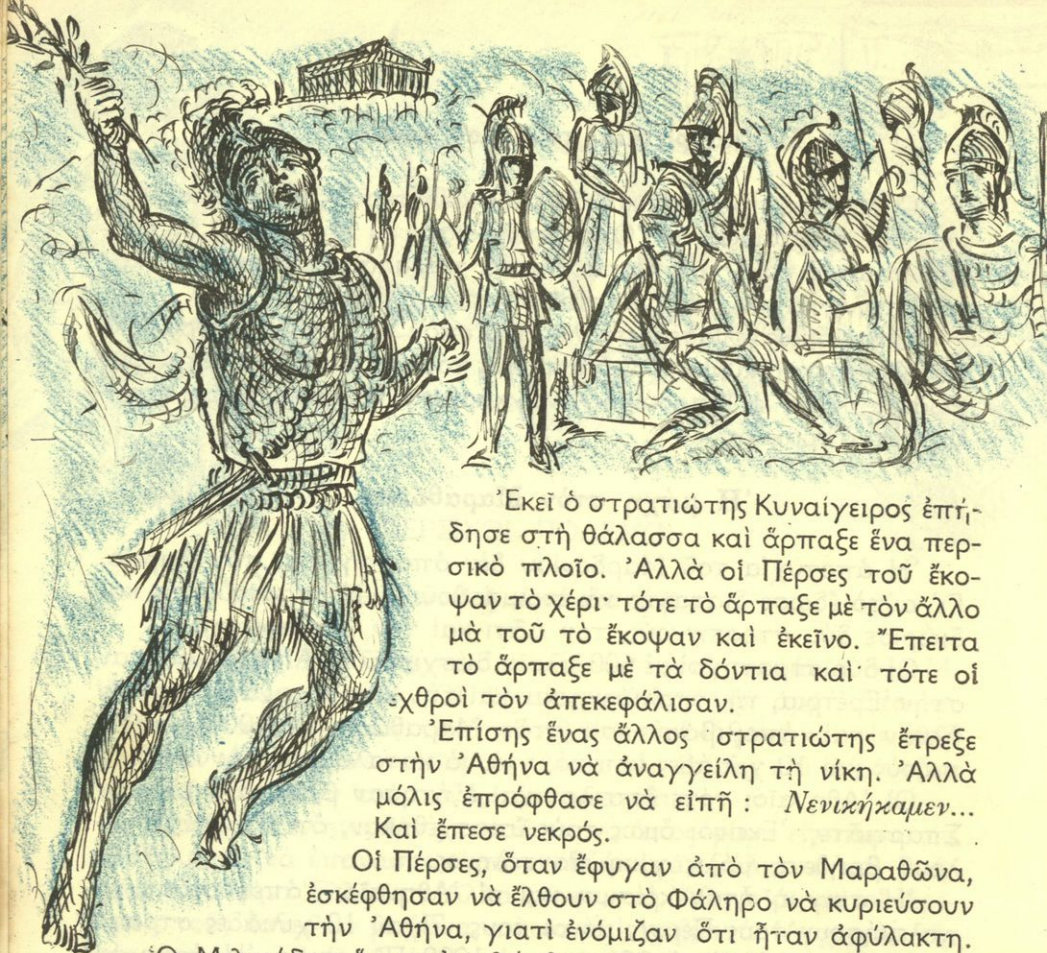
Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἔστειλαν καὶ ἐζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τοὺς Σπαρτιᾶτες. Ἐκεῖνοι ὁμως τοὺς ὑποσχέθηκαν, ὅτι θὰ τοὺς στείλουν βοήθεια, μόλις γίνῃ πανσέληνος.

Ἡ στιγμή ἦταν κρίσιμη καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπεφάσισαν νὰ πολεμήσουν τοὺς Πέρσες μόνοι τους. Εἶχαν 10 χιλιάδες στρατὸ καὶ μαζί μὲ αὐτοὺς ἐνώθηκαν καὶ 1000 Πλαταιεῖς. Ἡ ἀρχηγία ἐδόθηκε στὸν στρατηγὸ τῶν Ἀθηναίων, τὸν Μιλτιάδη.

Ὁ Μιλτιάδης τότε ἔτρεξε στὸν Μαραθῶνα καὶ παρέταξε τὶς μικρὲς του δυνάμεις ἀπέναντι ἀπὸ τοὺς Πέρσες.

Ὄταν ἀντήχησαν οἱ σάλπιγγες, ἀμέσως ἡ μάχη ἄρχισε μὲ μεγάλο πεῖσμα. Οἱ Ἀθηναῖοι μάχονται μὲ ἥρωισμόν ἀφάνταστο. Ἀλλὰ καὶ οἱ Πέρσες πολεμοῦν μὲ γενναιότητα. Τέλος ὁμως ἀναγκάζονται νὰ ὑποχωρήσουν καὶ καταδιωκόμενοι τρέχουν νὰ σωθοῦν στὰ πλοῖα τους.

Στὴν παραλία ἀρχίζει νέος ἀγώνας. Οἱ Ἕλληνες κτυποῦν ἀλύπητα τοὺς ἐχθροὺς καὶ προσπαθοῦν νὰ τοὺς κάψουν τὰ πλοῖα.

Ἐκεῖ ὁ στρατιώτης Κυναιγεῖρος ἐπῆ-
δησε στὴ θάλασσα καὶ ἄρπαξε ἓνα περ-
σικὸ πλοῖο. Ἀλλὰ οἱ Πέρσες τοῦ ἔκο-
ψαν τὸ χέρι· τότε τὸ ἄρπαξε μὲ τὸν ἄλλο
μὰ τοῦ τὸ ἔκοψαν καὶ ἐκεῖνο. Ἐπειτα
τὸ ἄρπαξε μὲ τὰ δόντια καὶ τότε οἱ
ἄλλοι τὸν ἀπεκεφάλισαν.

Ἐπίσης ἓνας ἄλλος στρατιώτης ἔτρεξε
στὴν Ἀθήνα νὰ ἀναγγεῖλῃ τὴ νίκη. Ἀλλὰ
μόλις ἐπρόφθασε νὰ εἰπῇ: *Νενικήκαμεν...*
Καὶ ἔπεσε νεκρός.

Οἱ Πέρσες, ὅταν ἔφυγαν ἀπὸ τὸν Μαραθῶνα,
ἐσκέφθησαν νὰ ἔλθουν στὸ Φάληρο νὰ κυριεύσουν
τὴν Ἀθήνα, γιατί ἐνόμιζαν ὅτι ἦταν ἀφύλακτη.

Ὁ Μιλτιάδης ὁμως ἀντελήφθηκε τὰ σχέδιά τους ἐγκαίρως.
Γι' αὐτὸ ἄφησε στὸν Μαραθῶνα τὸν Ἀριστείδη νὰ φυλάγῃ τὰ
λάφυρα καὶ αὐτὸς ἔτρεξε στὸ Φάληρο. Ὅταν λοιπὸν ἦλθαν ἐκεῖ
οἱ Πέρσες καὶ εἶδαν τοὺς Ἀθηναίους παραταγμένους στὴν παρα-
λία, ἀναγκάσθηκαν νὰ φύγουν ντροπιασμένοι στὴν Περσία.

Ὑστερα ἀπὸ δυὸ ἡμέρες ἔφθασαν καὶ οἱ Σπαρτιᾶτες μὰ ἦταν
πιά ἄργά. Ὡστόσο, ἐσυγχάρηκαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπῆγαν
στὸν Μαραθῶνα νὰ ἰδοῦν τὰ λάφυρα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔθαψαν κατόπιν τοὺς νεκροὺς των μὲ μεγάλες
τιμὲς καὶ ἔστησαν ἐκεῖ μνημεῖο τῆς δόξας τῶν μαραθωνομάχων.
Ἡ μάχη στὸν Μαραθῶνα ἐγίνε τὸ ἔτος 490 πρὸ Χριστοῦ.

Ὁ Θεμιστοκλῆς

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν Μιλτιάδη διεκρίθησαν στὴν Ἀθήνα καὶ ἔ-
γιναν διάσχημοι δύο πολιτικοὶ ἄνδρες, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀ-
ριστείδης. Καὶ οἱ δύο ἦταν μαραθωνομάχοι. Οἱ ἄνδρες αὐτοὶ δὲν
ἦταν φίλοι στὰ πολιτικά. Ὁ καθένας εἶχε δικό του κόμμα.

Εἶχαν ὅμως καὶ οἱ δύο τόσο μεγάλη φιλοπατρία, ὥστε γιὰ
τίποτε ἄλλο δὲν ἐσκέπτονταν καὶ δὲν ἐφρόντιζαν, παρὰ πῶς νὰ
κάμουν τὴν πατρίδα τους περισσότερο ἰσχυρὴ καὶ ἐνδοξη.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἀπὸ τὴ νεαρή του ἡλικία ἐφαίνονταν πολὺ
ζωηρὸς καὶ φιλόδοξος.

Ὁ διδάσκαλός του ἔλεγε, ὅτι ὁ νέος αὐτὸς θὰ κάμῃ ἢ μεγάλο
καλὸ ἢ μεγάλο κακὸ στὴν πατρίδα του, ὅταν θὰ μεγαλώσῃ.

Ὑστερα μάλιστα ἀπὸ τὴ μάχη τοῦ Μαραθῶνα ἡ δόξα τοῦ
Μιλτιάδη τοῦ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωσι. Ἦθελε κι αὐτὸς νὰ δοξα-
σθῇ. Ἀρχισε λοιπὸν νὰ γίνεται σκεπτικός. Ὁ χαρακτῆρας του
ἄλλαξε τελείως καὶ στοὺς φίλους του ποὺ τὸν ἐρωτοῦσαν, ἔλεγε:
Οὐκ ἔᾶ με καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον. Δηλαδή: Δὲν
μὲ ἀφήνει νὰ ἡσυχάσω ἢ δόξα τοῦ Μιλτιάδου.

Γι' αὐτὸ ἀπὸ τότε ἄρχισε νὰ σκέπτεται τὸ μεγαλεῖο τῆς πα-
τρίδος του. Προέβλεπε τί ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ στὸ μέλλον καὶ ἐπί-
στευε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, ὅτι οἱ Πέρσες θὰ ἔκαναν
καὶ νέα πάλιν ἐκστρατεία ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ἐσυμβούλευσε
λοιπὸν τοὺς Ἀθηναίους νὰ χρησιμοποιήσουν ὅλα τὰ χρήματα
τοῦ κράτους, γιὰ νὰ κάμουν ἰσχυρὸ στόλο καὶ νὰ εἶναι ἔτοιμοι,
γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο.

Ἀπεναντίας ὁ Ἀριστείδης, ποὺ ἦταν ἀρχηγὸς τοῦ ἄλλου κόμ-
ματος, εἶχε ἀντίθετη γνώμη. Ἐνόμιζε, ὅτι θὰ ἐνικοῦσαν καὶ πάλι
τοὺς Πέρσες στὴν ξηρά, ὅπως τοὺς ἐνίκησαν καὶ προηγουμένως
στὸν Μαραθῶνα.

Ὁ Θεμιστοκλῆς τότε, γιὰ νὰ μὴν ἔχῃ ἐμπόδια στὴν ἐφαρμογὴ
τῶν σχεδίων του, κατώρθωσε νὰ ἐξορίσῃ τὸν ἀντίπαλό του,
τὸν Ἀριστείδη ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Ἔτσι ἔμεινε μόνος τοῦ ἀρχηγὸς
τοῦ κράτους καὶ ἄρχισε ἀμέσως νὰ βάζῃ σὲ ἐφαρμογὴ τὰ μεγάλα
του σχέδια. Τοιοῦτοτρόπως ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν ζυγὸ
τῶν βαρβάρων Περσῶν καὶ τὴν ἐδόξασε, ὅπως θὰ ἰδοῦμε.

6 Ἡ μάχη τῶν Θερμοπυλῶν

Ὁ Δαρεῖος, ὅταν ἔμαθε τὴν καταστροφὴ τοῦ στρατοῦ του στὸν Μαραθῶνα, ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ μόνος του ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ προτοῦ νὰ τελειώσουν οἱ προετοιμασίες ἐπέθανε. Τότε ἔγινε βασιλιάς τῶν Περσῶν ὁ γιός του, ὁ Ξέρξης.

Ὁ Ξέρξης ἐσυνέχισε τὶς προετοιμασίες καὶ τὸ ἔτος 480 π.Χ. ἐξεκίνησε μὲ 1.700.000 στρατὸ καὶ 1200 πλοῖα, γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ὅταν ἔφθασε στὸν Ἑλλήσποντο, διέταξε νὰ κάμουν δύο γέφυρες. Ἀλλὰ οἱ γέφυρες τὴν νύκτα διελύθηκαν ἀπὸ τὴν τρικυμία. Ἐδῶσε τότε διαταγὴ νὰ ἀποκεφαλίσουν τοὺς γεφυροποιοὺς, νὰ μαστιγώσουν τὴ θάλασσα καὶ νὰ τὴ δέσουν μὲ ἀλυσίδες. Ἐπειτα ἔκαμε νέες γέφυρες καὶ ἐπέρασε τὸ στενὸ τοῦ Ἑλλήσποντου.

Κατόπιν ἐπροχώρησε στὴ Θράκη, στὴ Μακεδονία καὶ στὴ Θεσσαλία, χωρὶς νὰ συναντήσῃ καμμία ἀντίστασι. Τέλος ἔφθασε στὶς Θερμοπύλες, ἐνῶ ὁ στόλος του, ποὺ ἔπλεε ἀπὸ τὴν παραλία, ἐπλησίασε τὸ ἀκρωτήριο Ἀρτεμίσιο τῆς Εὐβοίας.

Τὸ στενὸ τῶν Θερμοπυλῶν τὸ ἐφρουροῦσε ὁ βασιλιάς τῆς Σπάρτης ὁ Λεωνίδας μὲ 300 Σπαρτιᾶτες καὶ 5.500 ἄλλους Ἕλληνας. Ἀπέναντι στοῦ Ἀρτεμίσιο ἦταν ὁ ἑλληνικὸς στόλος.

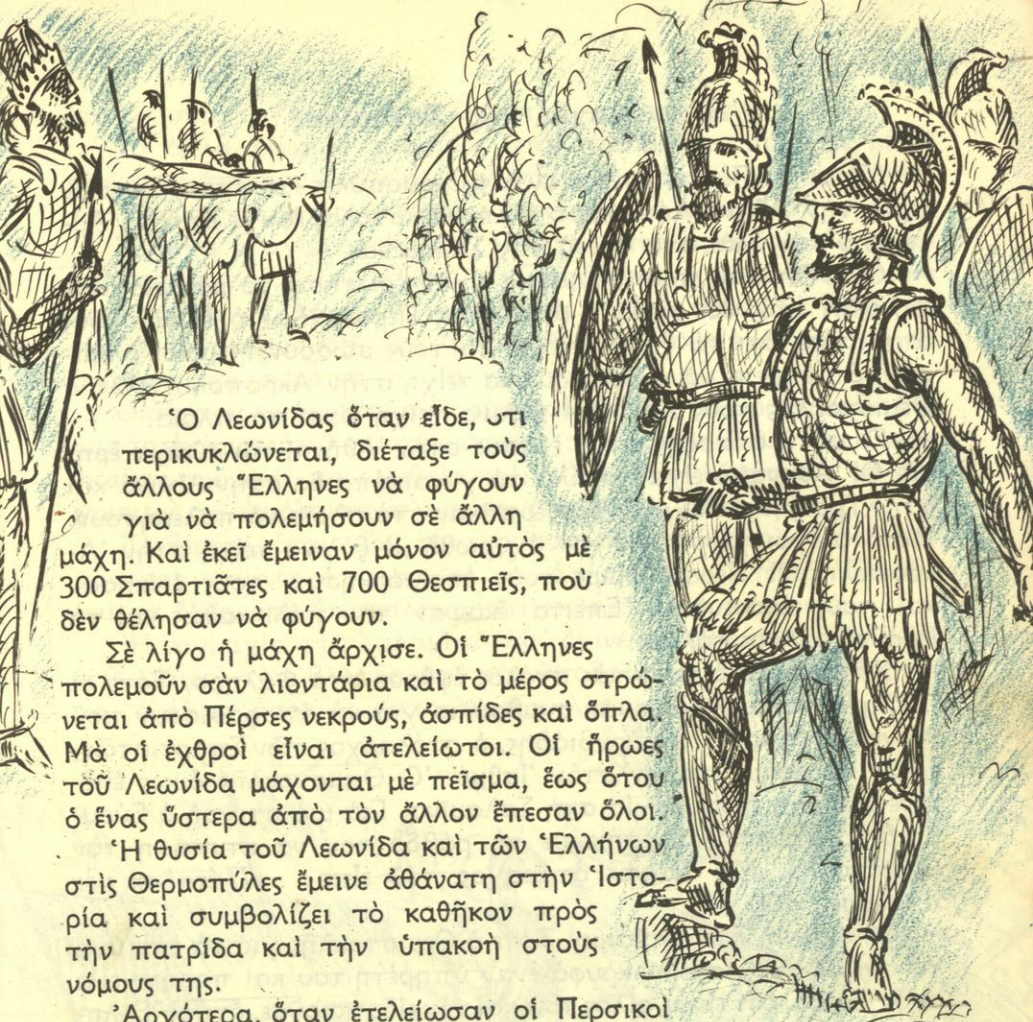
Ὅταν οἱ Πέρσες ἐπλησίασαν στὶς Θερμοπύλες, ἔτρεξε ἓνας χωρικός καὶ εἶπε στοὺς Ἕλληνες ὅτι οἱ βάρβαροι εἶναι τόσοι πολλοί, ὥστε ὁ ἥλιος θὰ σκιασθῇ ἀπὸ τὰ βέλη ποὺ θὰ ρίξουν. Ἀλλὰ αὐτοὶ τὸν ἄκουσαν ἀτάραχοι. Ἐνας μάλιστα Σπαρτιᾶτης τοῦ ἀπήντησε: *Τόσο τὸ καλύτερο, θὰ πολεμήσωμε κάτω ἀπὸ σκιά.*

Μόλις ἔμαθε ὁ Ξέρξης, ὅτι ὀλίγος ἑλληνικὸς στρατὸς ἐφύλαγε τὰ στενά, παρήγγειλε στὸν Λεωνίδα νὰ τοῦ παραδώσῃ τὰ ὅπλα.

Ἀλλὰ ὁ ἀτρόμητος Σπαρτιᾶτης ἀπήντησε: *Μολὼν λαβέ!*

Ὁργισμένος τότε ὁ Ξέρξης διέταξε νὰ γίνῃ ἀμέσως ἐπίθεσι. Οἱ Ἕλληνες ὅμως ἐπολέμησαν ἥρωικά καὶ ἀπέκρουσαν τοὺς Πέρσες. Γίνεται ἔπειτα νέα ἐπίθεσι ἀλλὰ καὶ αὕτῃ ἀποκρούσθηκε. Ἐδῶσε ἔπειτα διαταγὴ νὰ ἐπιτεθῇ τὸ «σῶμα τῶν ἀθανάτων», καὶ αὐτὸ ὅμως ἐνίκηθηκε καὶ ὠπισθοχώρησε.

Ὁ Ξέρξης εὐρέθηκε τότε σὲ μεγάλη ἀμνηχανία. Ἀλλὰ στὴν περίστασι αὕτῃ, παρουσιάσθηκε ὁ προδότης Ἐφιάλτης καὶ ὠδήγησε 200 χιλ. Πέρσες ἀπὸ ἓνα μονοπάτι στὰ νῶτα τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Λεωνίδας ὅταν εἶδε, ὅτι περικυκλώνεται, διέταξε τοὺς ἄλλους Ἕλληνες νὰ φύγουν γιὰ νὰ πολεμήσουν σὲ ἄλλη μάχη. Καὶ ἐκεῖ ἔμειναν μόνον αὐτὸς μὲ 300 Σπαρτιαῖτες καὶ 700 Θεσπιεῖς, ποὺ δὲν θέλησαν νὰ φύγουν.

Σὲ λίγο ἡ μάχη ἄρχισε. Οἱ Ἕλληνες πολεμοῦν σὰν λιοντάρια καὶ τὸ μέρος στρώνεται ἀπὸ Πέρσες νεκροὺς, ἀσπίδες καὶ ὅπλα. Μὰ οἱ ἐχθροὶ εἶναι ἀτελείωτοι. Οἱ ἥρωες τοῦ Λεωνίδα μάχονται μὲ πείσμα, ἕως ὅτου ὁ ἕνας ὕστερα ἀπὸ τὸν ἄλλον ἔπεσαν ὅλοι.

Ἡ θυσία τοῦ Λεωνίδα καὶ τῶν Ἑλλήνων στὶς Θερμοπύλες ἔμεινε ἀθάνατη στὴν Ἱστορία καὶ συμβολίζει τὸ καθῆκον πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ὑπακοή στοὺς νόμους τῆς.

Ἀργότερα, ὅταν ἐτελείωσαν οἱ Περσικοὶ πόλεμοι, ἔστησαν οἱ Ἕλληνες στὶς Θερμοπύλες λαμπρότατο μνημεῖο καὶ ἔγραψαν τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα :

*ὦ, ξεῖν' ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κείμεθα, τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι.*

Δηλαδή: ὦ ξένε, νὰ ἀναγγείλῃς στοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἐδῶ ἐπέσαμε ὑπακούοντες στοὺς νόμους τοὺς.

Τὶς ἡμέρες ποὺ ἐγίνονταν οἱ μάχες στὶς Θερμοπύλες, ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἐπολεμοῦσε τὸν περσικὸ ἀπέναντι στοῦ ἀκρωτήριου Ἀρτεμίσιο.

Ἡ ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας

Ὄταν οἱ Πέρσες ἐπέρασαν τὶς Θερμοπύλες καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὴν Ἀθήνα, τότε καὶ ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἔφυγε ἀπὸ τὸ Ἀρτεμίσιο καὶ ἦλθε στὸ στενὸ τῆς Σαλαμίνας.

Οἱ Ἀθηναῖοι προηγουμένως εἶχαν ἐρωτήσει τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν, πῶς θὰ σωθοῦν ἀπὸ τοὺς Πέρσες. Καὶ ἡ Πυθία τοὺς ἀπήντησε, ὅτι τὰ ξύλινα τεῖχη θὰ τοὺς σώσουν. Μερικοὶ ἐνόμισαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ κάμουν ξύλινα τεῖχη στὴν Ἀκρόπολι. Ἀλλὰ ὁ Θεμιστοκλῆς τοὺς εἶπε, ὅτι ξύλινα τεῖχη εἶναι τὰ πλοῖα.

Γι' αὐτὸ ὁ Ξέρξης, ὅταν ἔφθασε στὴν Ἀθήνα, τὴν εὗρῃκε ἔρημη. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν στείλει τὰ γυναικόπαιδα στὴν Αἴγινα καὶ στὴν Τροιζῆνα. Καὶ οἱ ἄνδρες ἐμπῆκαν στὰ πλοῖα νὰ πολεμήσουν. Μόνο ὀλίγοι γέροντες εἶχαν ὀχυρωθῇ μὲ ξύλινα τεῖχη στὴν Ἀκρόπολι. Οἱ Πέρσες ὅμως τοὺς ἐπολιόρκησαν, τοὺς ἐνίκησαν καὶ τοὺς ἐφόνευσαν. Ἐπειτα ἔκαψαν τὴν πόλι καθὼς καὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἀκροπόλεως.

Στὸ μεταξὺ ὁ περσικὸς στόλος ἔφθασε στὸ Φάληρο. Τότε οἱ Ἕλληνες ναύαρχοι ἔκαμαν συμβούλιο γιὰ νὰ ἀποφασίσουν ποῦ νὰ ναυμαχήσουν. Ὁ Εὐρυβιάδης, ὁ στόλαρχος τῶν Σπαρτιατῶν, ἤθελε νὰ ναυμαχήσουν στὸν Ἰσθμό. Ὁ Θεμιστοκλῆς ὅμως ἐπέμενε νὰ γίνῃ ἡ ναυμαχία στὴ Σαλαμίνα. Γιὰ μιὰ στιγμή ὁ Εὐρυβιάδης ἐθύμωσε καὶ ἐσήκωσε τὴ ράβδο του νὰ κτυπήσῃ τὸν Θεμιστοκλῆ. Μὰ ἐκεῖνος ἀτάραχος τοῦ εἶπε: «*Πάταξον μὲν ἄκουσον δέ*».

Ἡ στιγμή ἦταν κρίσιμη. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ σχέδιό του, ἔστειλε κρυφὰ ἕναν ὑπηρέτη του καὶ παρήγγειλε στὸν Ξέρξη, ὅτι εἶναι φίλος του καὶ τὸν εἰδοποιοῦσε, ὅτι οἱ Ἕλληνες σκέπτονται νὰ φύγουν ἀπὸ τὴ Σαλαμίνα. Ἀλλὰ ἐὰν θέλῃ νὰ τοὺς νικήσῃ, πρέπει νὰ τοὺς προλάβῃ καὶ νὰ τοὺς ἀποκλείσῃ μέσα στὸ στενόν. Ἔτσι ὁ Ξέρξης ἔπεσε στὴν παγίδα καὶ διέταξε νὰ ἀποκλείσουν τὸν ἑλληνικὸ στόλο στὸ στενὸ τῆς Σαλαμίνας.

Ὁ Ἀριστείδης, ποὺ ἦταν ἐξόριστος ἀπέναντι στὴν Αἴγινα, μόλις εἶδε τὴν κυκλωτικὴ κίνησι τῶν Περσῶν, ἦλθε τὴ νύκτα νὰ συναντήσῃ τὸν Θεμιστοκλῆ καὶ τοῦ εἶπε:

— Θεμιστοκλῆ, εἴμαστε ἀντίπαλοι. Ἀλλὰ τώρα ἂς ἀφήσωμε τὶς φιλονικίες καὶ ἂς σώσωμε τὴν πατρίδα, ποὺ κινδυνεύει.

ἐσὺ ὡς στρατηγὸς καὶ ἐγὼ ὡς ἀπλὸς στρατιώτης.

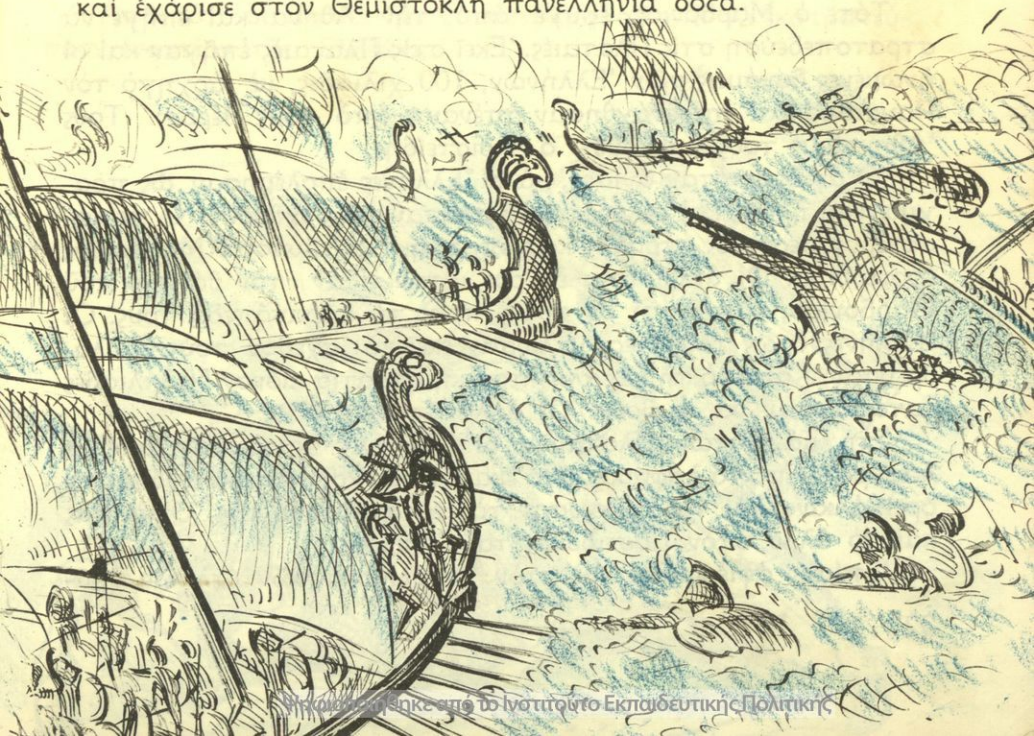
Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ περσικὸς στόλος εὐρέθηκε παραταγμένος ἀπέναντι ἀπὸ τὸν ἑλληνικόν. Καὶ ὁ Ξέρξης καθισμένος στὸν χρυσὸ τοῦ θρόνου ἐπάνω στὸ Αἰγάλεω ἐπερίμενε νὰ καμαρώσῃ τὴ νίκη.

Σὲ λίγο ὁ ἀγῶνας ἄρχισε. Πρῶτοι ἐπετέθηκαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ κατόπιν οἱ ἄλλοι σύμμαχοι. Οἱ σάλπιγγες καὶ τὰ πολεμικὰ ἄσματα τῶν Ἑλλήνων ἐφλόγιζαν τὶς καρδιές τους. Τὰ εὐκίνητα πλοῖα τοὺς ὠρμοῦσαν καὶ μὲ τὰ ἐμβολὰ τοὺς ἐτρυποῦσαν τὰ βραδυκίνητα περσικὰ πλοῖα καὶ τὰ ἐβούλιαζαν.

Ὁ ἀγῶνας ἄγριος καὶ σκληρὸς ἐκράτησε ὥς τὸ βράδυ καὶ ἡ θάλασσα ἐγέμισε ἀπὸ συντρίμματα πλοίων καὶ νεκρῶν. Οἱ Πέρσες ἔπαθαν τρομερὴ πανωλεθρία καὶ τέλος ἀναγκάσθηκαν νὰ φύγουν μὲ τὰ ὑπόλοιπα πλοῖα τοὺς πρὸς τὸ Φάληρο.

Ὁ Ξέρξης, ὅταν εἶδε τὴν καταστροφὴ τοῦ στόλου του, καταντροπιασμένος ἀποφασίζει νὰ ἀφήσῃ τὴν Στερεὰ Ἑλλάδα καὶ νὰ ἔλθῃ στὴ Θεσσαλία γιὰ τὴν ἐπλησίαζε ὁ χειμῶνας.

Ἡ ναυμαχία στὴ Σαλαμίνα, πού ἐγίνε τὸ φθινόπωρο τοῦ 480 π.Χ., ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν ὑποδούλωσι στοὺς βαρβάρους καὶ ἐχάρισε στὸν Θεμιστοκλῆ πανελλήνια δόξα.

Ἡ μάχη τῶν Πλαταιῶν

Ὁ Ξέρξης ἄφησε στή Θεσσαλία τὸν γαμπρό του Μαρδόνιο μὲ 300 χιλιάδες στρατὸ καὶ αὐτὸς μὲ τὸν ὑπόλοιπο ἔφυγε γιὰ τὴν Περσία. Ὁ Μαρδόνιος ἔμεινε στή Θεσσαλία νὰ διαχειμάρῃ μὲ τὸ σκοπὸ νὰ ξανακατεβῇ τὴν ἐρχομένη ἄνοιξι καὶ νὰ ὑποτάξῃ καὶ τὴ νότια Ἑλλάδα.

Στὸ μεταξὺ ἔστειλε ἀπεσταλμένους καὶ παρήγγειλε στοὺς Ἀθηναίους νὰ γίνουν φίλοι καὶ σύμμαχοί του. Καὶ μάλιστα τοὺς ὑποσχέθηκε, ὅτι θὰ τοὺς ξανακτίσῃ τὴν πόλι καὶ τοὺς ναοὺς καὶ θὰ τοὺς κάμῃ ἡγεμόνες ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ ἀπήντησαν μὲ ὑπερηφάνεια :

—Ἐφ' ὅσον ὁ ἥλιος ἀκολουθεῖ τὸν ἴδιο δρόμο του στὸν οὐρανό, οὐδέποτε οἱ Ἀθηναῖοι θὰ γίνουν σύμμαχοι μὲ τοὺς Πέρσες.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴ θαρραλέα αὐτὴ ἀπάντησι τῶν Ἀθηναίων ὁ Μαρδόνιος κατέβηκε τὴν ἄνοιξι στὴ Στερεὰ καὶ ἔφθασε στὴν Ἀθήνα, ἀλλὰ τὴν εὗρηκε καὶ πάλι χωρὶς κατοίκους. Εἶχαν καταφύγει ὅλοι στὴ Σαλαμίνα.

Τότε ὁ Μαρδόνιος ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ ἐπῆγε νὰ στρατοπεδεύσῃ στὶς Πλαταιές. Ἐκεῖ στὶς Πλαταιές ἐπῆγαν καὶ οἱ ἡνωμένες δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων, 100 χιλιάδες, μὲ ἀρχηγὸ τὸν Πausanία καὶ παρετάχθησαν ἀπέναντι ἀπὸ τοὺς Πέρσες. Τοὺς Ἀθηναίους τοὺς διοικοῦσε ὁ Ἀριστείδης.

Ὁ ἀγῶνας ἦταν ἄνισος, μὰ οἱ Ἕλληνες ἐπολέμησαν ὡς πραγματικοὶ ἥρωες καὶ τέλος κατετρόπωσαν τοὺς ἐχθροὺς. Ὁ περισσότερος περσικὸς στρατὸς κατεστράφηκε καὶ αὐτὸς ὁ Μαρδόνιος ἐφονεύθηκε. Οἱ ὑπόλοιποι ἐχθροί, ὅταν εἶδαν τὸν θάνατο τοῦ Μαρδονίου, τρέπονται σὲ φυγὴ πρὸς τὸ στράτοπέδόν τους. Οἱ Ἕλληνες ὁμῶς τοὺς περικύκλωσαν ἐκεῖ καὶ σχεδὸν τοὺς ἐξωλόθρευσαν. Καὶ ἀπὸ τὴ μεγάλη περσικὴ στρατιὰ μόνον 50 χιλιάδες κατῶρθωσαν νὰ σωθοῦν. Οἱ ἄλλοι ἐφονεύθηκαν.

Στὴ μάχη τῶν Πλαταιῶν οἱ Ἕλληνες ἐκυρίευσαν ἅπειρα λάφουρα. Ἀπὸ τὰ λάφουρα αὐτὰ ἔκαμαν δύο κολοσσιαῖα ἀγάλματα ὀρειχάλκινα καὶ τὰ ἀφιέρωσαν τὸ ἕνα στὸν Δία τῆς Ὀλυμπίας καὶ τὸ ἄλλο στὸν Ποσειδῶνα τοῦ Ἰσθμοῦ.

Ἐπίσης ἀφιέρωσαν καὶ στὸν Ἀπόλλωνα τῶν Δελφῶν χρυ-

σὸν τρίποδα μὲ χάλκινη βάσι, ὅπου ἔγραψαν τὰ ὀνόματά τῶν πόλεων, ποὺ ἔλαβαν μέρος στὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν βαρβάρων. Τὰ ὑπόλοιπα λάφυρα τὰ ἐμοιράσθηκαν οἱ νικητὲς μεταξύ τους.

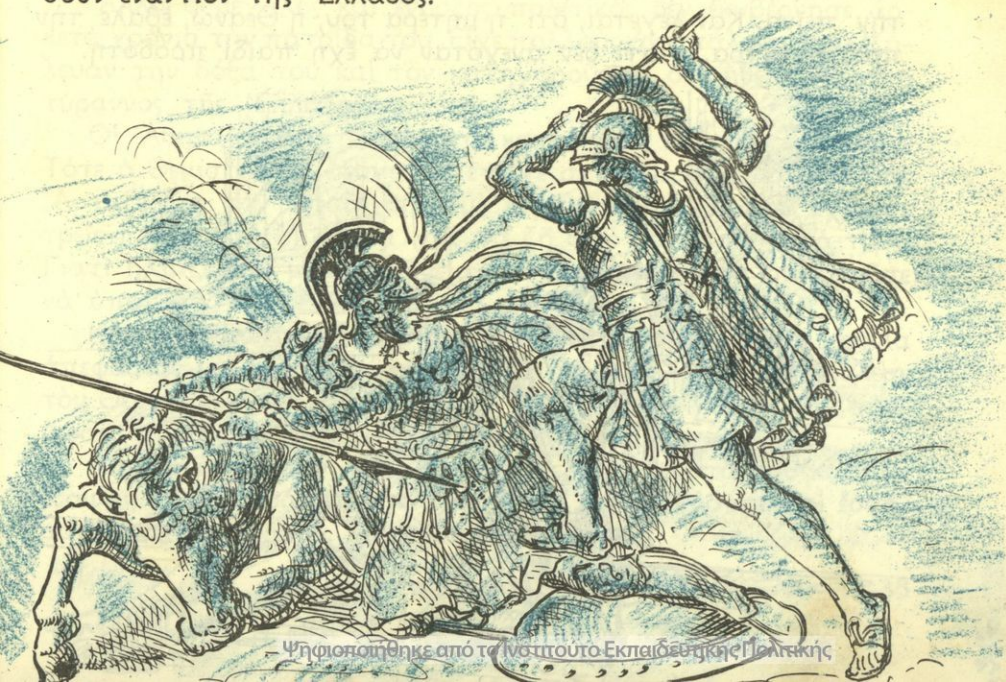
Τὴν ἴδια ἡμέρα, ποὺ ἐγινόταν ἡ μάχη στὶς Πλαταιές, ἐθριάμβευσε καὶ ὁ ἑλληνικὸς στόλος στὴ Μυκάλῃ τῆς Μ. Ἀσίας, ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Σάμο. Ἐκεῖ ἦταν συγκεντρωμένα 300 περσικὰ πλοῖα καὶ 6 χιλιάδες πεζοί.

Μόλις ἔμαθαν οἱ Πέρσες, ὅτι ἔρχεται ἐναντίον τους ὁ ἑλληνικὸς στόλος, ἔσυραν ἀμέσως τὰ πλοῖα τους στὴν παραλία, ὥχυρώθηκαν καὶ ἐτοιμάσθηκαν γιὰ νὰ ἀποκρούσουν τὴν ἐπίθεσί του.

Οἱ Ἕλληνες ὅμως, μὲ ἀρχηγούς τὸν Σπαρτιάτη Λεωτυχίδη καὶ τὸν Ἀθηναῖο Ξάνθιππο, ἂν καὶ ὀλιγώτεροι, κατῴρθωσαν νὰ νικήσουν τοὺς βαρβάρους καὶ νὰ καταστρέψουν τὰ πλοῖα τους.

Μὲ τὴν τελευταία αὐτὴ νίκη τους οἱ Ἕλληνες ἔγιναν πιά κύριοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Τοιοῦτοτρόπως σὲ διάστημα ἐνὸς ἔτους τὰ ἥρωικά τέκνα τῆς Ἑλλάδος, γενναῖα ὑπερασπίζοντας τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερία τους, ἐνίκησαν τὰ πλήθη τῶν βαρβάρων στὴ Σαλαμίνα, στὶς Πλαταιές καὶ στὴ Μυκάλῃ.

Ἀπὸ τότε οἱ Πέρσες δὲν ξαναετόλμησαν πιά νὰ ἐκστρατεύσουν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Π α υ σ α ν ί α ς

Ἐπειτα ἀπὸ τῆ νίκῃ στῇ Μυκάλῃ, ὁ ἑλληνικὸς στόλος με ἀρχηγὸ τὸν Πausanías ἐπλευσε στῇ Θράκῃ καὶ ἐκυρίευσε τὸ Βυζάντιο στὸ Βόσπορο.

Ἐκεῖ ὁμως ὁ Σπαρτιάτης στρατηγὸς ἐθαμβώθηκε τόσο πολὺ ἀπὸ τὸν πλοῦτο καὶ τὴν πολυτέλεια τῶν Περσῶν, ὥστε ἐσκέφθηκε νὰ γίνῃ τύραννος τῆς Ἑλλάδος. Καὶ γι' αὐτὸ ἀρχισε νὰ συνεννοῆται με τὸν Ξέρξη. Ἀλλάξε μάλιστα καὶ τοὺς τρόπους του. Ἐντυνόταν ὡς Πέρσης βασιλιάς καὶ ἐφερνόταν σκληρὰ πρὸς τοὺς στρατιῶτες του καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες συμμάχους.

Ὅταν τὸ ἔμαθαν οἱ ἔφοροι, τὸν ἐκάλεσαν ἀμέσως στῇ Σπάρτῃ. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῇ Σπάρτῃ ὁ Πausanías ἐξακολουθοῦσε νὰ συνεννοῆται κρυφὰ με τὸν Ξέρξη. Κάποια ἡμέρα τέλος, ἓνας ταχυδρόμος του, ὅταν ἐπῆρε τὴν ἐπιστολὴ του γιὰ τὸν Ξέρξη, ἐπῆγε καὶ τὴν παρέδωσε στοὺς ἐφόρους.

Μόλις τὸ ἔμαθε ὁ Πausanías, ἔτρεξε καὶ κατέφυγε γιὰ νὰ σωθῇ στὸ ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅπου δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ τὸν συλλάβουν. Ἀλλὰ οἱ ἔφοροι διέταξαν νὰ ἀφαιρέσουν τὴ στέγη τοῦ ναοῦ καὶ νὰ κτίσουν τὴ θύρα, γιὰ νὰ τὸν ἀφήσουν ἐκεῖ νὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὴν πείνα. Καὶ λέγεται, ὅτι ἡ μητέρα του, ἡ Θεανώ, ἔβαλε τὴν πρώτη πέτρα, γιὰτὶ δὲν ἀνεχόταν νὰ ἔχῃ παιδί προδότῃ.

Τὸ τέλος τοῦ Θεμιστοκλῆ

Οἱ Ἀθηναῖοι ὕστερα ἀπὸ τὴν νίκη τῶν Πλαταιῶν ἐπέστρεψαν στὴν ἐρειπωμένη πόλιν τους καὶ ἀρχισαν νὰ ξανακτίζουν τὰ σπίτια τους καὶ τοὺς ναοὺς των.

Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς τοὺς ἐσυμβούλεψε νὰ περιτειχίσουν καὶ τὴν Ἀθῆνα. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἄκουσαν. Σὲ λίγο χρονικὸ διάστημα τὸ ἔργο ἐτελείωσε καὶ ἡ Ἀθῆνα ὠχυρώθηκε. Κατόπιν ὁ Θεμιστοκλῆς ὠχύρωσε καὶ τὸν Πειραιᾶ, ὅπου ἦταν ὁ ναύσταθμος καὶ τὰ ναυπηγεῖα τοῦ στόλου.

Ἡ νίκη στὴ Σαλαμίνα εἶχε δώσει στὸν Θεμιστοκλῆ πολὺ μεγάλη δόξα. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες τὸν ἐθαύμαζαν. Ὅταν ἐπῆγε κάποτε στὴ Σπάρτη, οἱ Σπαρτιᾶτες τοῦ ἔκαμαν ἐξαιρετικὲς τιμές.

Μετὰ ἀπὸ λίγον καιρὸ ἐπῆγε νὰ παρακολουθήσῃ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες. Καὶ ὅταν ἐμπῆκε στὸ στάδιο ὅλοι οἱ θεατὲς ἔστρεψαν τὰ βλέμματά τους πρὸς αὐτόν. Καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς τόσο ἐσυγκινήθηκε, ὥστε ἐγύρισε καὶ εἶπε στοὺς φίλους του :

— Τὴν σημερινὴ ἡμέρα ἀπολαμβάνω τοὺς καρποὺς τῶν ἀγώνων, ποὺ ἔκαμα γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ ὁ μέγας καὶ ἑνδοξος πολιτικὸς δὲν ἐκυβέρνησε ἀρκετὰ χρόνια τὴν πατρίδα του. Εἶχε πολλοὺς ἀντιπάλους, ποὺ ἐζήλευαν τὴν δόξα του καὶ τὸν κατηγοροῦσαν, ὅτι ἤθελε νὰ γίνῃ τύραννος τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίστευσαν στὶς κατηγορίες καὶ τὸν ἐξώρισαν. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς ἔφυγε καὶ ἐπῆγε στὴν Περσία. Ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης τὸν ὑποδέχθηκε μὲ εὐχαρίστησι καὶ τοῦ ἐχάρισε τρεῖς πόλεις στὴ Μ. Ἀσία γιὰ νὰ ζῇ ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά τους. Γιατὶ ἠλπίζε, ὅτι μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεμιστοκλῆ, θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ πραγματικὰ ὁ Ἀρταξέρξης ἔπειτα ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκάλεσε τὸν Θεμιστοκλῆ νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ἐκεῖνος ὅμως γιὰ νὰ μὴν προδώσῃ τὴν πατρίδα του, ἔπιε δηλητήριον καὶ ἀπέθανε.

Ἀργότερα οἱ συγγενεῖς του μετέφεραν τὰ ὀστέα του καὶ τὸν ἔθαψαν στὸν Πειραιᾶ, στὴν εἴσοδον τοῦ λιμανιοῦ, ὅπου καὶ ἔστησαν πρὸς τιμὴν του λαμπρότατον μνημεῖον.

‘Ο δίκαιος ‘Αριστείδης

‘Ο ‘Αριστείδης, ὁ ἀντίπαλος τοῦ Θεμιστοκλῆ, ἦταν καὶ αὐτὸς πολιτικὸς ἱκανότατος καὶ προπαντὸς ἐξαιρετικὰ δίκαιος, γι’ αὐτὸ καὶ ὠνομάσθηκε: ‘Αριστείδης ὁ δίκαιος. Διηγοῦνται πολ-
λὰ ἀνέκδοτα γιὰ τὸν ἀγνὸ χαρακτήρα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ τέ-
κνου τῆς ‘Ελλάδος.

‘Εγινόταν κάποτε ἡ ψηφοφορία γιὰ νὰ τὸν ἐξορίσουν. Τότε
ἓνας ἀγράμματος χωρικός τὸν ἐπλησίασε, χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζη,
τοῦ ἔδωσε ἓνα ὄστρακο καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπάνω
τὸ ὄνομα «‘Αριστείδης». ‘Εκείνος παίρνοντας τὸ ὄστρακο, ἐρώ-
τησε τὸν χωρικό :

— Τί σοῦ ἔκανε ὁ ‘Αριστείδης καὶ θέλεις νὰ ἐξορισθῇ ;

— Τίποτε, ἀπήντησε ὁ χωρικός, οὔτε τὸν γνωρίζω καθόλου,
ἀλλὰ δὲν μπορῶ πιά νὰ ἀκούω νὰ τὸν ὀνομάζουν δίκαιο ν.

Καὶ ὁ ‘Αριστείδης ἔγραψε τὸ ὄνομά του στὸ ὄστρακο καὶ τὸ
ἔδωκε στὸν χωρικό χωρὶς νὰ τοῦ εἰπῇ τίποτε ἄλλο.

Τῇ φιλοπατρίᾳ του ὁ ‘Αριστείδης τὴν ἔδειξε -πολεμώντας
στὸν Μαραθῶνα, στῇ Σαλαμῖνα καὶ στὶς Πλαταιές.

Λίγο ἀργότερα, ὅταν ὁ Πausanias στὸ Βυζάντιο ἄρχισε νὰ
φέρνεται τυραννικὰ πρὸς τοὺς συμμάχους, ἐκεῖνοι δυσारेστή-
θηκαν καὶ διέλυσαν τὴν συμμαχία. Τότε ὁ ‘Αριστείδης ἐφρόντισε
νὰ κάμῃ νέα συμμαχία, πού περιελάμβανε ὅλους τοὺς ‘Ελληνες
τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων τῆς Μ. ‘Ασίας. ‘Η νέα αὐτὴ συμ-
μαχία ὠνομάσθηκε *‘Αθηναϊκὴ συμμαχία*.

‘Ο ἴδιος μάλιστα ὁ ‘Αριστείδης ἐκάνονισε πόσους στρατιῶ-
τες, πόσα πλοῖα καὶ πόσα χρήματα θὰ δίδῃ κάθε πόλι στὴ συμ-
μαχία. Καὶ τὰ ἐκάνονισε μὲ τέτοια δικαιοσύνη, πού ὅλοι ἔμειναν
εὐχαριστημένοι. Τὸ ταμεῖο τῆς συμμαχίας ἦταν στῇ Δῆλῳ.

‘Ο ‘Αριστείδης ἐκυβέρνησε τὴν ‘Αθήνα ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐξο-
ρία τοῦ Θεμιστοκλῆ. Τὸ σπουδαιότερο ἔργο του ἦταν ἡ ὀργάνωσις
τῆς ‘Αθηναϊκῆς συμμαχίας. Μὲ τὴν συμμαχία αὐτὴ ἡ ‘Αθήνα ἔγινε
ἡ πρώτη δύναμις τῆς ‘Ελλάδος.

‘Ο δίκαιος ‘Αριστείδης ἀπέθανε πτωχότατος. Τότε καὶ ἡ πο-
λιτεία τιμώντας τὸν ἑνδοξον ἄνδρα τὸν ἐκήδευσεν μὲ δημόσια δα-
πάνη κι ἐφρόντισεν νὰ παντρευτοῦν οἱ δύο ὀρφανὲς θυγατέρες του.

Ο Κίμωνας

Ο Κίμωνας ήταν γιός του στρατηγού Μιλτιάδη, πού είχε νικήσει τους Πέρσες στον Μαραθώνα, αλλά από μικρός έμεινε όρφανός, Στή νεότητά του ο Κίμωνας ήταν κάπως ζωηρός και άτακτος. Κατόπιν όμως τον έπηρε μαζί του ο Άριστείδης και από τότε άφω-

σιώθηκε στην πατρίδα. Είχε πολλά ψυχικά χαρίσματα και μεγάλη φιλοπατρία. Στήν ναυμαχία της Σαλαμίνας έπολέμησε και αυτός με γενναιότητα, αν και ήταν άκόμη πολύ νέος.

Ο Κίμωνας ήταν ύψηλός, ώραιος, γλυκομίλητος, είχε καλούς τρόπους και έδειχνε έξαιρετική συμπάθεια για τους πτωχούς. Συχνά τους έμοίραζε χρήματα και ένδύματα. Τά κτήματά του τά είχε άπερίφραχτα, για νά μπορη, όποιος είχε ανάγκη, νά παίρνη από εκεί, ό,τι ήθελε.

Για όλα αυτά τά προτερήματά του, οι Άθηναίοι τον έξετίμησαν και τον εξέλεξαν στρατηγό της Άθηναϊκής συμμαχίας μαζί με τον δίκαιο Άριστείδη.

Ο Κίμωνας, όταν έγινε στρατηγός, έπλευσε με τον συμμαχικό στόλο. στίς παράλιες πόλεις της Μακεδονίας και έδιωξε από εκεί τους Πέρσες, πού τις κατείχαν.

Έπειτα ήλθε στη νήσο Σκύρο και την έκαθάρισε από τους φοβερούς Δόλοπες πειρατές πού την είχαν. Οι πειρατές αυτοί έλήστευαν τά πλοία και ήταν ο τρόμος των ναυτικών.

Υστερα όμως από όλίγα χρόνια, οι συμμαχικές πόλεις άρχισαν νά κουράζονται από τους συνεχείς πολέμους. Τότε ο Κίμωνας τους έσυμβούλευσε νά δίδουν μόνον πλοία και περισσότερα χρήματα στη συμμαχία. Και τους ύποσχέθηκε, ότι θά αναλάβουν μόνοι των οι Άθηναίοι τον άγώνα κατά των Περσών.

Οί σύμμαχοι βεβαίως έδέχθησαν την πρόταση του Κίμωνα. Έτσι οι Άθηναίοι έγιναν άρχηγοί της συμμαχίας και απέκτησαν τεράστια ναυτική δύναμι. Από τότε ή Άθήνα έγινε τό ισχυρότερο κράτος της Ελλάδος.

Οἱ νῆκες τοῦ Κίμωνα

Ὑστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἀριστείδη, ἔμεινε μόνος ἀρχηγὸς τοῦ συμμαχικοῦ στόλου ὁ Κίμωνας. Τότε ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ στὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, γιὰ νὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ ἐκεῖ τοὺς Πέρσες καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὶς ἑλληνικὲς πόλεις.

Ὅταν λοιπὸν ἔφθασε στὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, ἔμαθε, ὅτι, στὶς ἐκβολὲς τοῦ Εὐρυμέδοντα ποταμοῦ, ἦταν συγκεντρωμένες σημαντικὲς ἐχθρικὲς δυνάμεις, πεζικοῦ, στρατοῦ καὶ στόλου. Ὁ Κίμωνας πλέει ἐναντίον τους, ἐπιτίθεται, τοὺς νικαίει καὶ κυριεύει 200 πλοῖα. Ἀμέσως ἔπειτα ἀποβιβάζει στρατὸ στὴν ξηρὰ καὶ κατανικάει καὶ τὸ πεζικὸ τῶν Περσῶν ποὺ ἦταν στὴν παραλία.

Στὸ μεταξὺ μαθαίνει, ὅτι 80 ἄλλα πλοῖα ἔρχονταν νὰ βοηθήσουν τοὺς Πέρσες. Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ, ἀνοίγεται στὸ πέλαγος, τὰ συναντάει καὶ τὰ καταστρέφει καὶ αὐτά. Ἔτσι ὁ Κίμωνας σὲ μία μόνον ἡμέρα ἐκέρδισε τρεῖς νῆκες.

Μὲ τὶς νῆκες του ὁ Κίμωνας κατεφόβισε τοὺς Πέρσες καὶ τοὺς ἀνάγκασε νὰ ἀφήσουν πιά ὅλες τὶς ἑλληνικὲς πόλεις τῶν παραλίων τῆς Μ. Ἀσίας ἐλεύθερες.

Ἐπειτα ἀπὸ τὶς μεγάλες του νῆκες ὁ Κίμωνας ἐπέστρεψε στὴν Ἀθῆνα μὲ πολλὰ λάφουρα. Καὶ τὰ λάφουρα αὐτά, τὰ ἔδαπάνησε γιὰ νὰ στολίσῃ καὶ νὰ ὀχυρώσῃ τὴν πόλι. Ἔκαμε τότε νέο τεῖχος στὴν Ἀκρόπολι, ἐδενδροφύτευσε τὴν Ἀκαδημία καὶ τὴν ἀγορὰ καὶ ἔκτισε τὰ μακρὰ τεῖχη, ποὺ ἤνωναν τὴν Ἀθῆνα μὲ τὸν Πειραιᾶ. Ἐπίσης μετεκόμισε ἀπὸ τὴ Σκύρο τὰ ὀστᾶ τοῦ Θησέα.

Ὁ θάνατος τοῦ Κίμωνα

Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, πού ὁ Κίμωνας ἔκαμε τὰ μεγάλα του ἔργα στὴν Ἀθήνα, ἔγινε στὴ Σπάρτη ἕνας δυνατὸς σεισμὸς καὶ ἐσκοτώθηκαν πολλοὶ Σπαρτιᾶτες. Τότε εὗρῃκαν τὴν εὐκαιρία αἱ Μεσσήνιοι καὶ οἱ Εἰλωτες καὶ ἐпанεστάτησαν.

Οἱ Σπαρτιᾶτες, ἐπειδὴ δὲν ἤμποροῦσαν μόνοι τους νὰ τοὺς καθησυχάσουν, ἀναγκάσθηκαν νὰ ζητήσουν τὴ βοήθεια τῶν Ἀθηναίων.

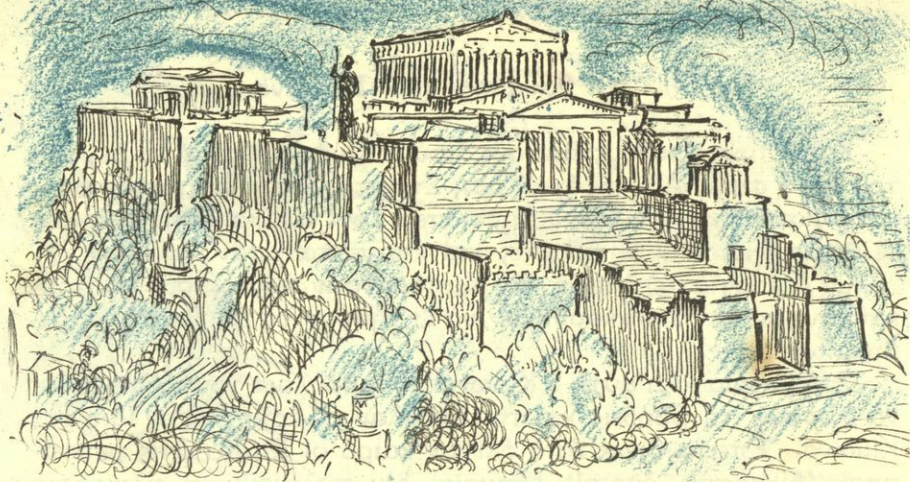
Στὴν περίστασι αὕτὴ ὁ Κίμωνας ἐσυμβούλεψε τοὺς Ἀθηναίους νὰ δώσουν τὴ βοήθεια καὶ τὴν ἔστειλαν μὲ ἀρχηγὸ τὸν ἴδιο τὸν Κίμωνα. Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ ὀλίγον καιρὸ οἱ Σπαρτιᾶτες μετενόησαν. Ἐνόμισαν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι δὲν πολεμοῦν μὲ εἰλικρίνεια καὶ τοὺς εἶπαν νὰ φύγουν μὲ τὴ δικαιολογία, ὅτι δὲν τοὺς χρειάζονται πλέον.

Ἀλλὰ αὐτὸ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ ἐθεώρησαν προσβολὴ καὶ ἐξώρισαν τὸν Κίμωνα, πού τοὺς ἐσυμβούλεψε νὰ δώσουν τὴ βοήθεια. Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ τρία χρόνια τὸν ἐπανέφεραν ἀπὸ τὴν ἐξορία.

Ὅταν ἐπέστρεψε ὁ Κίμωνας, ἐφρόντισε νὰ συμβιβάσῃ τοὺς Ἀθηναίους μὲ τοὺς Σπαρτιᾶτες καὶ κατόπιν ἐξεστράτευσε στὴν Κύπρον, γιὰ νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοὺς Πέρσες. Ἐκεῖ ὅμως πού ἐπολιορκοῦσε τὴν πόλιν Κίτιο, ἐπληγώθηκε βαρεῖα καὶ ἀπέθανε.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἔλυσαν τὴν πολιορκία καὶ ἐξεκίνησαν νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Ἀθήνα. Ἀλλὰ πλησίον τὴν Σαλαμίνα τῆς Κύπρου συνήντησαν τὸν περσικὸ στόλο καὶ τὸν κατενίκησαν. Ἔτσι ὁ Κίμωνας καὶ νεκρὸς ἐνίκησε τοὺς Πέρσες, οἱ ὅποιοι δὲν ἤξεραν ἀκόμη, ὅτι εἶχε φονευθῇ.

Η ΑΚΜΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ Ἀθηναϊκὴ συμμαχία

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Κίμωνα ἔγινε στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων ὁ Περικλῆς.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ κράτος τῶν Ἀθηνῶν ἔφθασε στὴν μεγαλύτερή του ἀκμὴ καὶ δόξα. Ἡ Ἀθηναϊκὴ συμμαχία περιελάμβανε τὴν Ἀττικὴν, τὴν Εὐβοίαν, τὶς Κυκλάδες, τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καὶ τὶς παράλιες πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης.

Οἱ πόλεις αὐτὲς στὴν ἀρχὴν ἔδιδαν γιὰ τὴ συμμαχίαν στρατὸ καὶ πλοῖα. Ἀργότερα ὅμως ἔδιδαν μόνον πλοῖα καὶ χρήματα. Καὶ ἀπὸ τὰ χρήματα αὐτὰ οἱ Ἀθηναῖοι ἔκαμαν ἰσχυρότατο στόλο. Ἐπειτα μάλιστα μετέφεραν καὶ τὸ ταμεῖο τῆς συμμαχίας ἀπὸ τῆς Δῆλου στὴν Ἀθήναν γιὰ ἀσφάλειαν.

Ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Κίμωνας, πού ἦταν οἱ ἰδρυτὲς τῆς Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας, ἄφησαν πλούσια κληρονομία στὴν πόλιν τῆς Ἀθηνᾶς. Ἄφησαν ἰσχυρὸ στόλο καὶ ταμεῖο μὲ ἄφθονα χρήματα. Εὐτυχῶς, πού παρουσιάσθηκε μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ὁ κατάλληλος πολιτικός, πού ἐχρησιμοποίησε τὰ χρήματα τοῦ ταμείου γιὰ τὸν ἐξωραϊσμό τῆς πόλεως. Ὁ πολιτικός αὐτὸς ἦταν ὁ ἐνδοξος Περικλῆς.

Ὁ Περικλῆς

Ὁ Περικλῆς ἦταν γιὸς τοῦ Ξανθίππου, ποὺ ἐνίκησε τοὺς Πέρσες στὴ Μυκάλη. Ἀπὸ μικρὸς ὁ Περικλῆς ἔδειχνε, ὅτι εἶχε ἐξαιρετικὰ χαρίσματα. Ἦταν πάντοτε εὐγενικός, φρόνιμος καὶ σοβαρός.

Νέος ἀκόμη ἔλαβε μέρος σὲ πολλὲς ἐκστρατεῖες καὶ ἔδειξε μεγάλη γενναιότητα. Καὶ ἀργότερα, ὅταν ἐγύρισε στὴν Ἀθήνα, ἀφωσιώθηκε στὴ διοίκησι τοῦ κράτους. Τὸ ὄνειρό του ἦταν νὰ κάμῃ ἔργα ἀντάξια τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων, ὥστε ἡ πόλι τῆς Ἀθηνᾶς νὰ γίνῃ τὸ κόσμημα ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Στὴν ἀγορὰ ἐμφανίζοταν σπανίως. Ἐβγαίνει μόνον, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ πᾶν στὴν ἐκκλησία τοῦ δήμου, καὶ νὰ μιλήσῃ γιὰ τὰ σοβαρὰ ζητήματα τῆς πολιτείας.

Μὲ τὸ μεγαλοπρεπὲς παράστημά του, τὴν σοβαρότητά του καὶ τὴν μεγάλη του εὐγλωττία καταγοήτευσε τοὺς Ἀθηναίους. Γι' αὐτὸ τὸν ὠνόμασαν Ὀλύμπιο καὶ ἔλεγαν, ὅτι, ὅταν ὠμιλοῦσε στὴν ἐκκλησία τοῦ δήμου, ἄστραπτε, ἔβροντοῦσε καὶ συνεκλόνιζε τὴν Ἑλλάδα, ὅπως ὁ Δίας μὲ τοὺς κερανοὺς συνεκλόνιζε τὴ γῆ. Γιὰ τὶς ἀρετὲς του αὐτὲς τὸν ἐξέλεγαν οἱ Ἀθηναῖοι συνεχῶς ἐπὶ 25 χρόνια στρατηγὸ τους.

Ὁ Περικλῆς ἐχρησιμοποίησε τὰ χρήματα τοῦ συμμαχικοῦ ταμείου γιὰ νὰ ὀχυρώσῃ τὴν Ἀθήνα καὶ νὰ τὴν καλλωπίσῃ ἀκόμη περισσότερο. Ἐκτίσε καὶ τρίτο τεῖχος ἀνάμεσα στὰ δύο μικρὰ τεῖχη τοῦ Κίμωνα καὶ ἔκαμε τρία λιμάνια στὸν Πειραιᾶ. Ἀλλὰ πιὸ πολὺ ἐφρόντισε γιὰ τὴν Ἀκρόπολι. Ἐκτίσε τὸν Παρθενῶνα μὲ σχέδια τῶν ἀρχιτεκτόνων Ἰκτίνου καὶ Καλλικράτη καὶ μέσα στὸ ναὸ ἐτοποθέτησε τὸ χρυσελεφάντινο ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ τὸ ἔκαμε ὁ διάσημος γλύπτης Φειδίας. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἐπίσης ἐγίναν τὰ Προπύλαια, τὸ Ἐρεχθεῖο, ὁ ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης καὶ ἐστήθηκε τὸ μεγάλο χάλκινο ἀγαλμα τῆς Προμάχου Ἀθηνᾶς, ποὺ τὸ δόρυ του ἐφαινόταν ἀπὸ τὸ Σούνιο.

Ὁ χρυσὸς αἰώνας τῆς Ἑλλάδος

Κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Περικλῆ δὲν ἔγιναν μόνον τὰ ὠραῖα μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως, ἀλλὰ ἤκμασαν καὶ τὰ γράμματα, οἱ ἐπιστῆμες, τὸ θέατρο καὶ οἱ ἄλλες καλὲς τέχνες.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἔζησαν οἱ μεγαλύτεροι φιλόσοφοι, οἱ ποιητές, οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ καλλιτέχνες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ὅπως εἶναι οἱ ζωγράφοι Ζεύξης καὶ Πολύγνωτος, ὁ γλύπτης Φειδίας, οἱ ἀρχιτέκτονες Ἴκτινος καὶ Καλλικράτης, οἱ φιλόσοφοι Ἀναξαγόρας, Σωκράτης καὶ Πλάτωνας, οἱ ἱστορικοὶ Ἡρόδοτος, Ἱπποκράτης καὶ ἄλλοι πολλοί. Ὅλα τὰ μεγαλύτερα ἑλληνικὰ πνεύματα. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐποχὴ τοῦ Περικλῆ ὠνομάσθηκε : *χρυσὸς αἰώνας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος*.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ χρυσοῦ αἰώνα σώζονται ἀκόμη καὶ προκαλοῦν τὸν δικαιολογημένο θαυμασμὸ ὅλου τοῦ κόσμου.

Τὸ ἔξοχο πνεῦμα τοῦ Περικλῆ συνέλαβε τότε καὶ ἓνα ἄλλο θαυμάσιο σχέδιο. Ἐσκέφθηκε νὰ ἐνώσῃ ὅλες τὶς ἑλληνικὲς πολιτεῖες σὲ μία συμμαχία, ὥστε νὰ γίνῃ ἡ Ἑλλάδα ἓνα μεγάλο καὶ ἰσχυρὸ κράτος. Καὶ γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἰδέα του αὐτῇ, ὁ Περικλῆς ἔστειλε πρέσβεις σὲ ὅλες τὶς πόλεις καὶ τοὺς ἀνεκοίνωσε τὸ σχέδιό του.

Ἀλλὰ οἱ Σπαρτιᾶτες μαζὶ μὲ τοὺς συμμάχους των ἀπὸ ἀντιζηλία πρὸς τοὺς Ἀθηναίους δὲν ἐδέχθησαν τὴν πρότασι αὐτῇ καὶ τὴν ἀπέρριψαν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἡ μεγάλη ἰδέα τοῦ Περικλῆ ἐματαιώθηκε.

Τὸ " Ἀργος

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὴ Σπάρτη καὶ ἄλλες πόλεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐγιναν ὀνομαστὲς καὶ ἔδειξαν πρόοδο στὸν πολιτισμό. Μία ἀπὸ αὐτὲς ἦταν καὶ τὸ " Ἀργος.

Τὸ " Ἀργος ἔχει παλαιολιθιολογικὴ ἱστορία. Στὴ μεγαλύτερή του ἀκμὴ ἔφθασε τὸ " Ἀργος κατὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ βίου αἰῶνα, ὅταν ἦταν ἐκεῖ τύραννος, δηλαδὴ ἄρχοντας, ὁ Φεῖδωνας. Τότε ἀπέκτησε μεγάλη δύναμι καὶ ἐγινε τὸ ἰσχυρότερο κράτος, ὅχι μόνον τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Περιελάμβανε τὴν Ἀργολίδα καθὼς καὶ τὴν Αἰγίνα καὶ ὑπεχρέωσε τὶς γειτονικὲς πολιτεῖες νὰ γίνουν σύμμαχοι.

Ἔως τὴν ἐποχὴ τοῦ Φεῖδωνα δὲν ὑπῆρχαν καθόλου νομίσματα καὶ τὸ ἐμπόριο ἐγινόταν μὲ ἀνταλλαγή. Πρῶτος αὐτὸς ἱδρυσε στὴν Αἰγίνα νομισματοκοπεῖο καὶ ἔκοψε ἀργυρᾶ νομίσματα, ποὺ εἶχαν ἐπάνω τὴν εἰκόνα τῆς χελώνας καὶ γι' αὐτὸ τὰ ἔλεγαν *χελῶνες*.

Ἡ ἐφεύρεσι τοῦ νομίσματος εἶχε σπουδαιολογικὴ σημασία, γιατί διευκόλυνε πάρα πολὺ τὸ ἐμπόριο, ποὺ ἕως τότε ἐγινόταν, ὅπως εἴπαμε, μὲ τὴν ἀνταλλαγή.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Φεῖδωνα τὸ " Ἀργος ἔχασε τὴ δύναμί του. Στὴν ἐποχὴ τῶν Περσικῶν πολέμων δὲν ἔλαβε μέρος στὸν ἀγῶνα μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες, ἀλλὰ ἔμεινε οὐδέτερο.

Τὴν ἐποχὴ, ποὺ ἡ Ἀθήνα ἦταν στὴν μεγαλύτερη ἀκμὴ της, ὑπῆρχε καὶ στὸ " Ἀργος ὀνομαστὴ καλλιτεχνικὴ σχολὴ γλυπτικῆς. Ὁ διασημότερος γλύπτης τῆς σχολῆς αὐτῆς ἦταν ὁ χαλκοπλάστης Πολύκλειτος, ποὺ κατεσκεύαζε ἀνδριάντες ἀθλητῶν. Ἀπὸ τοὺς ἀνδριάντες του, περίφημος ἦταν ὁ λεγόμενος *δορυφόρος τοῦ Πολυκλείτου*.

Ἡ Κόρινθος

Ἡ Κόρινθος ἦταν κτισμένη στὸν Ἴσθμό καὶ εἶχε δύο λιμάνια· τὸ ἓνα πρὸς τὸν Κορινθιακὸ κόλπο καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὸν Σαρωνικὸ.

Ἐκεῖνη ὁμως τὴν ἐποχὴ δὲν ἦταν εὐκόλο νὰ κόψουν τὸν Ἴσθμό καὶ νὰ ἀνοίξουν διώρυγα. Γι' αὐτὸ οἱ Κορίνθιοι κατεσκεύασαν ξύλινο δρόμο στὸ στενότερο σημεῖο καὶ τὸν ὠνόμασαν *διόλκο*. Ἐπάνω σ' αὐτὸν τὸν δρόμο ἔσερναν τὰ πλοῖα καὶ τὰ ἐπερνοῦσαν ἀπὸ τὴ μία θάλασσα στὴν ἄλλη.

Μεγάλῃ δύναμι ἀπέκτησε ἡ Κόρινθος τὴν ἐποχὴ, πού τὴν ἐκυβέρνησε ὁ τύραννος Περίανδρος, ἓνας ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Μὲ τὴν προνομιοῦχο θέσι, πού εἶχε ἡ Κόρινθος στὸν Ἴσθμό, ἀπέκτησε πλούτῃ ἀφθονα καὶ προώδευσε πολὺ στὴ ναυτιλία καὶ στὸ ἐμπόριο. Καὶ τὰ πλούτῃ τους οἱ Κορίνθιοι τὰ ἐχρησιμοποίησαν, γιὰ νὰ καλλωπίσουν τὴν πόλι τους μὲ ὠραίους ναοὺς, μὲ βωμοὺς, μὲ θέατρο, μὲ γυμναστήριο καὶ ἄλλα θαυμάσια κτίρια. Ἔτσι ἡ Κόρινθος ἔγινε σιγὰ-σιγὰ μία ἀπὸ τὶς ὠραιότερες πόλεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἡ ναυτικὴ αὐτὴ πόλι ἱδρυσε καὶ πολλὲς ἀποικίες. Οἱ σπουδαιότερες εἶναι οἱ Συρακοῦσες, ἡ Κέρκυρα, ἡ Ἐπίδαμνος καὶ ἄλλες.

Στοὺς Περσικοὺς πολέμους ἔλαβε μέρος μαζί μὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες. Κατόπιν ἐμπῆκε στὴν Πελοποννησιακὴ συμμαχία, πού τὴ διοικοῦσαν οἱ Σπαρτιάτες. Γιατὶ καὶ οἱ Κορίνθιοι ἦταν ἀπὸ τὴ Δωρικὴ φυλὴ καὶ δεύτερον, γιατί ἐζήλευαν τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὁποῖοι τοὺς συναγωνίζονταν στὸ ἐμπόριο καὶ στὴ ναυτιλία.

Ἡ Θ ή β α

Ἄλλη σημαντικὴ πόλι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος εἶναι ἡ Θήβα. Οἱ Ἀρχαῖοι ἔλεγαν γιὰ τὴ Θήβα, ὅτι τὴν εἶχε κτίσει ὁ Κάδμος, γι' αὐτὸ καὶ τὴν ἀκρόπολιν τῆς τὴν ὠνόμαζαν *Καδμεία*.

Ἐλεγαν ἐπίσης, ὅτι ὁ Κάδμος εἶχε ἔλθει ἀπὸ τὴ Φοινίκη καὶ ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἐδίδαξε στοὺς Ἕλληνας τὰ γράμματα καθὼς καὶ τὶς διαφορὰς τέχνας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Περσικῶν πολέμων ἡ Θήβα ἐπῆγε μὲ τὸ μέρος τῶν Περσῶν. Ἀλλὰ κατόπιν τὸ μεγάλο τῆς τέκνο, ὁ ἔξοχος ποιητὴς Πίνδαρος, ὕμνησε μὲ ὑπέροχα ποιήματα τὶς νίκες τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀπέπλυνε τὸ αἷσχος τῆς πατρίδος του.

Ἀργότερα, μετὰ ἀπὸ τὸν Πελοποννησιακὸ πόλεμο, ὅπως θὰ ἰδοῦμε, τὴ Θήβα τὴν ἐδόξασαν δύο ἔξοχοι στρατηγοὶ τῆς, ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ὁ Πελοπίδας καὶ τὴν ἔκαμαν πρώτη δύναμι στὴν Ἑλλάδα. Ὑστερα ὁμως ἀπὸ τὸν θάνατο τῶν δύο αὐτῶν στρατηγῶν τῆς ἡ Θήβα ἔχασε τὴ δύναμίν της.

Ἡ Κ έ ρ κ υ ρ α

Ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Ἰονίου πελάγους, τὴ σπουδαιότερη θέσι τὴν εἶχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ Κέρκυρα, γιὰτὶ εὕρισκόταν στὴ μέση περίπου τοῦ δρόμου, ποὺ ἦγωνε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὶς ἀποικίαι τῆς Κάτω Ἰταλίας.

Ἡ Κέρκυρα ἦταν τὸ νησί τῶν Φαιάκων. Κατὰ τοὺς μυθικοὺς χρόνους ὁ λαμπρὸς βασιλεὺς τῶν Φαιάκων, ὁ Ἀλκίνοος εἶχε φιλοξενήσει τὸν Ὀδυσσεῦ καὶ κατόπιν τὸν ἐβοήθησε νὰ φθάσῃ στὴν πατρίδα του, τὴν Ἰθάκην.

Ἀργότερα, στὶς παραμονὲς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, οἱ Κερκυραῖοι ἔδωκαν τὴν ἀφορμὴ τοῦ πολέμου αὐτοῦ, γιὰτὶ ἤλθαν σὲ σύγκρουσιν μὲ τοὺς Κορινθίους καὶ ἐζήτησαν τὴ βοήθεια τῶν Ἀθηναίων. Οἱ Κορινθιοὶ πάλιν ἐζήτησαν τὴ βοήθεια τῶν Σπαρτιατῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἄρχισε μεταξύ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τῶν Ἀθηναίων ὁ τρομερὸς βίαιος ἐμφύλιος πόλεμος, ὅπως θὰ μάθωμε στὰ ἐπόμενα μαθήματα.

Οἱ Συρακοῦσες

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν εἶχαν ἐγκατασταθῇ, ὅπως εἶδαμε, στὴν Κάτω Ἰταλία καὶ στὴ Σικελία πολλοὶ Ἕλληνες ἀποικοί. Ἀργότερα ἐγκατεστάθηκαν καὶ ἄλλοι ἀκόμη, καὶ ἰδρυσαν τόσο πυκνὲς ἀποικίες, ὥστε τὰ μέρη ἐκεῖνα ὠνομάσθησαν τότε: *Μεγάλη Ἑλλάδα*.

Ὀνομαστὲς ἀποικίες ἦταν ὁ Κρότωνας, ἡ Νεάπολι, ὁ Τάρας, ἡ Μεσσήνη, ἡ Κατάνη, ὁ Ἀκράγας. Μὰ ἡ σπουδαιότερη ἀπ' ὅλες ἦταν οἱ Συρακοῦσες στὴ Σικελία, ποὺ τὴν εἶχαν ἰδρύσει οἱ Κορίνθιοι.

Οἱ Συρακοῦσες ἐδοξάσθησαν, ὅταν εἶχαν τύραννο τὸν Γέλωνα. Ἦταν τότε ἡ ἐποχὴ ποὺ ὁ Ξέρξης ἤλθε νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ καλύτερα τὸν σκοπὸ του, ἔκαμε συμμάχους τοὺς Καρχηδονίους, ποὺ κατοικοῦσαν στὴν Ἀφρική, ἀπέναντι στὴ Σικελία. Τοὺς παρεκίνησε νὰ κυριεύσουν τὶς ἀποικίες τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος γιὰ νὰ τὶς ἐμποδίσουν καὶ νὰ μὴν τὶς ἀφήσουν νὰ στείλουν βοήθεια στὴν κυρίως Ἑλλάδα.

Οἱ Καρχηδόνιοι πραγματικὰ ἐξεστράτευσαν γιὰ νὰ ὑποτάξουν τὴ Μεγάλη Ἑλλάδα, ἀλλὰ ὁ γενναῖος τύραννος τῶν Συρακουσῶν τοὺς ἐπολέμησε στὴν ἡμέρα τῆς Σικελίας καὶ τοὺς κατενίκησε. Ἔτσι ἔσωσε τὶς ἀποικίες ἀπὸ τὴ δουλεία.

Βλέπομε λοιπόν, ὅτι οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν ἔνδοξη ἐκείνη ἐποχὴ ὄχι μόνον στὴν κυρίως Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ στὶς ἀποικίες ἐνίκησαν τοὺς βαρβάρους καὶ ἔσωσαν τὸν Ἑλληνισμό.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν Γέλωνα ἐκυβέρνησε τὶς Συρακοῦσες ὁ τύραννος Ἰέρωνας, ποὺ ἔγινε κύριος καὶ ὅλης τῆς Σικελίας.

Ἀργότερα ἔζησε στὶς Συρακοῦσες ὁ διάσημος μαθηματικὸς καὶ φυσικὸς τῆς ἀρχαιότητος, ὁ Ἀρχιμήδης.

Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Τὰ αἷτια καὶ οἱ ἀφορμὲς τοῦ πολέμου

Μετὰ ἀπὸ τοὺς Περσικοὺς πολέμους δύο πόλεις στὴν Ἑλλάδα εἶχαν τὴ μεγαλύτερη δόξα καὶ δύναμι. Ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ Σπάρτη.

Ἡ Ἀθήνα εἶχε μεγάλο στόλο, ἦταν ἰσχυρὴ στὴ θάλασσα καὶ εἶχε συμμάχους τῆς ὅλες τῆς παράλιες πόλεις καὶ τὰ νησιά. Ἡ Σπάρτη ἀντιθέτως ἦταν δυνατὴ στὴν ξηρὰ, εἶχε συμμάχους τοὺς Πελοποννησίους καὶ ὅσες πολιτεῖες ἦταν στὰ μεσόγεια.

Ἔτσι ἡ Ἑλλάδα ἐχωρίσθηκε σὲ δύο παρατάξεις : Στὴν Ἀθηναϊκὴ συμμαχία μὲ ἀρχηγοὺς τοὺς Ἀθηναίους καὶ στὴν Πελοποννησιακὴ συμμαχία μὲ ἀρχηγοὺς τοὺς Σπαρτιάτες. Κάθε μία συμμαχία ἐπροσπαθοῦσε νὰ ταπεινώσῃ τὴν ἄλλη καὶ νὰ πάρῃ αὐτὴ τὴν ἀρχηγία ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἡ ἀφορμὴ τοῦ πολέμου μετὰ τῶν δὲν ἄργησε νὰ παρουσιασθῇ. Τὴν ἔδωσαν οἱ Κερκυραῖοι μὲ τοὺς Κορινθίους. Καὶ τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐπῆγαν μὲ τὸ μέρος τῶν Κερκυραίων, οἱ δὲ Σπαρτιάτες ἐπῆγαν μὲ τοὺς Κορινθίους.

Τοιοιουτρόπως ἄρχισε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μετὰ Σπάρτης καὶ Ἀθηνῶν, ποὺ ἐκράτησε 27 ἔτη, ἀπὸ τὸ 431 ἕως τὸ 404 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πόλεμος αὐτὸς ὠνομάσθηκε *Πελοποννησιακὸς πόλεμος* καὶ ἦταν πολὺ καταστρεπτικὸς γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ πρώτη περίοδος τοῦ πολέμου

Στὴν πρώτη περίοδο τοῦ πολέμου, ποὺ ἐκράτησε δέκα χρόνια, οἱ δύο ἀντίπαλοι ἔκαναν ἀρπαγὲς καὶ καταστροφές. Οἱ Σπαρτιᾶτες ἔρχονταν στὴν Ἀττικὴ καὶ τὴν κατέστρεφαν. Οἱ Ἀθηναῖοι τότε κατὰ συμβουλή τοῦ Περικλῆ ἄφησαν τὰ κτήματά τους καὶ κατέφυγαν ὅλοι, μαζί μὲ τὰ ἄλλα ὑπάρχοντά τους, μέσα στὴν περιτειχισμένη Ἀθήνα. Μὲ τὰ πλοῖα τους ὅμως κατέστρεφαν καὶ αὐτοὶ τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου.

Τὸ δεύτερο ἔτος τοῦ πολέμου ἔγινε μεγάλη συμφορὰ στὴν Ἀθήνα. Ἐνα αἰγυπτιακὸ πλοῖο ἔφερε στὴν πόλι μιὰ φοβερὴ ἀσθένεια, τὸν *λοιμό*. Καὶ ἐπειδὴ τότε στὴν Ἀθήνα ἦταν συγκεντρωμένος πολὺς κόσμος, ἡ ἐπιδημία ἐξαπλώθηκε γρήγορα καὶ ἔκανε τρομερὴ καταστροφή. Ἐκράτησε τρία χρόνια καὶ ἔστειλε πολλοὺς Ἀθηναίους στὸν Ἄδη. Θεραπεία δὲν ὑπῆρχε καμμία. Ἀπὸ τὴν ἀσθένεια αὕτὴ ἔπαθε καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ὁ ἐνδοξος Περικλῆς καὶ ἐπέθανε.

Ὁ θάνατός του ἦταν βαρεῖα συμφορὰ γιὰ τοὺς Ἀθηναίους. Τὸν Περικλῆ, τὸν διεδέχθηκαν τότε ὁ φρόνιμος Νικίας καὶ ὁ φιλοπόλεμος Κλέωνας, ποὺ ἐσυμβούλευε τοὺς Ἀθηναίους νὰ συνεχίσουν τὸν πόλεμο, ὥσπου νὰ νικήσουν.

Ἀλλὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ οἱ Σπαρτιᾶτες εἶχαν ἓνα φιλοπόλεμο στρατηγό, τὸν Βρασίδα. Ὁ Βρασίδας γιὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν ἀθηναϊκὸ στόλο ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, ἤλθε μὲ στρατὸ στὴ Μακεδονία καὶ ἐπετέθηκε ἐναντίον τῶν συμμάχων, ποὺ εἶχαν ἐκεῖ οἱ Ἀθηναῖοι.

Ἀμέσως ὁ Κλέωνας μὲ ἰσχυρὲς δυνάμεις πηγαίνει στὴ Μακεδονία γιὰ νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Βρασίδα. Οἱ δύο ἀντίπαλοι συναντήθηκαν στὴν Ἀμφίπολι, στὶς ἐκβολὲς τοῦ Στρυμόνα ποταμοῦ, ὅπου ἔδωσαν πεισματῶδη μάχη. Ἀλλὰ στὴ μάχη αὕτὴ ἔπεσαν καὶ ὁ Βρασίδας καὶ ὁ Κλέωνας, οἱ δύο φιλοπόλεμοι ἀντίπαλοι.

Τότε ὁ φιλειρηνικὸς Νικίας ἐσυμβούλευσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ κάμουν εἰρήνη μὲ τοὺς Σπαρτιᾶτες. Καὶ πραγματικὰ ἔγινε ἡ εἰρήνη, μὲ τὴ συμφωνία νὰ ἀφήσουν ἐλευθέρους τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τίς πόλεις, ποὺ ἐκυρίευσε ὁ ἓνας ἀντίπαλος ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ἡ εἰρήνη αὕτὴ ὠνομάσθηκε *Νικίειος εἰρήνη*.

Ἡ δευτέρα περίοδος τοῦ πολέμου

Ἡ Νικίειος εἰρήνη δυστυχῶς δὲν ἐκράτησε πολὺ, γιατί ὁ νέος ἀρχηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ὁ Ἀλκιβιάδης, ἤθελε νὰ συνεχισθῇ ὁ πόλεμος, ὥσπου νὰ νικήσουν τοὺς ἀντιπάλους.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἦταν πλούσιος, μορφωμένος, φιλόδοξος ἀλλὰ καὶ ἐκδικητικὸς. Ἀπὸ τῇ μεγάλῃ του φιλοδοξίᾳ παρεκίνησε τοὺς Ἀθηναίους νὰ κάμουν ἐκστρατεία στὴ Σικελία καὶ νὰ τὴν κυριεύσουν γιὰ νὰ νικήσουν ἔτσι εὐκολώτερα τοὺς Σπαρτιᾶτες.

Ἡ ἐκστρατεία πραγματικὰ ἀποφασίσθηκε καὶ ἀρχηγοὶ τῆς διωρίσθηκαν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ Νικίας καὶ ὁ Λάμαχος.

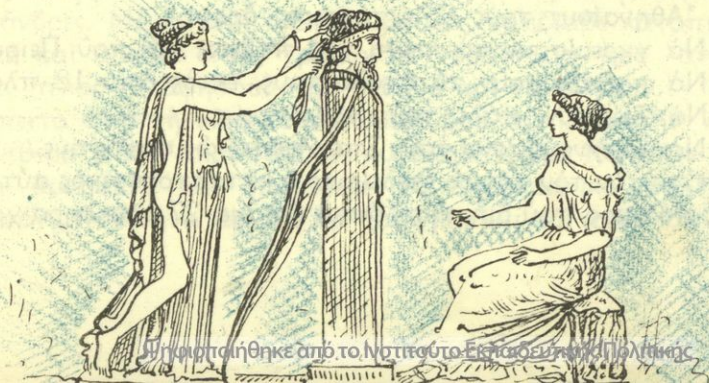
Ἐνα πρωὶ ὅμως πρὶν ξεκινήσῃ ὁ στόλος, εὐρέθηκαν στὴν Ἀθήνα οἱ κεφαλὲς τῶν *Ερμῶν* σπασμένες. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου τότε εὐρήκαν τὴν εὐκαιρία καὶ τὸν ἐσυκοφάντησαν, ὅτι δῆθεν οἱ φίλοι του ἔκαμαν αὐτὴν τὴν ἀσέβεια.

Στὸ μεταξὺ ὅμως ὁ στόλος μὲ ἀρχηγούς τοὺς τρεῖς στρατηγούς ἐξεκίνησε μὲ ἐνθουσιασμὸ καὶ μεγάλες ἐλπίδες.

Ἀλλὰ σὲ λίγο οἱ Ἀθηναῖοι ἄλλαξαν γνώμη καὶ ἐκάλεσαν τὸν Ἀλκιβιάδου νὰ γυρίσῃ στὴν Ἀθήνα καὶ νὰ δώσῃ λόγο, γιὰ τὸ ἔγκλημα τῆς κοπῆς τῶν κεφαλῶν.

Ὅταν ὁ Ἀλκιβιάδης τὸ ἔμαθε αὐτὸ ὠργίσθηκε καὶ ἀντὶ νὰ γυρίσῃ στὴν Ἀθήνα, ἐπῆγε στὴ Σπάρτη καὶ εἶπε στοὺς Σπαρτιᾶτες νὰ στείλουν στὴ Σικελία στρατὸ κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Οἱ Σπαρτιᾶτες, πραγματικὰ, ἔστειλαν δυνάμεις στὴ Σικελία καὶ ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους. Ἐκεῖ ἐφονεύθηκαν οἱ στρατηγοὶ Νικίας καὶ Λάμαχος καὶ κατεστράφηκε τελείως ὁ ἀθηναϊκὸς στόλος, τὸ ἔτος 413 π.Χ. Ἡ μεγάλη αὐτὴ συμφορὰ ἐκλόνισε ἐκ θεμελίων τὸ κράτος τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ τρίτη περίοδος τοῦ πολέμου

Ἐπειτα ἀπὸ τῆς νίκης τοὺς στῆ Σικελία οἱ Σπαρτιᾶτες ἦλθαν στὴν Ἀττικὴ καὶ ἔκτισαν, σύμφωνα μὲ τὴ συμβουλὴ τοῦ Ἀλκιβιάδου, φρούριο στὴ Δεκέλεια. Καὶ ἔβαλαν ἐκεῖ μόνιμη φρουρὰ πού ἐρήμωνε διαρκῶς τὴν πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς. Ἐπίσης ἔκαμαν καὶ ἰσχυρὸ στόλο.

Στὴ δύσκολη ἐκείνῃ περιστάσει οἱ Ἀθηναῖοι ἔδειξαν θάρρος καὶ δραστηριότητα μεγάλῃ. Ἐτοίμασαν νέο στόλο καὶ κατώρθωσαν νὰ νικήσουν τοὺς Πελοποννησίους κοντὰ στὴ Μίλητο τῆς Μ. Ἀσίας.

Στὸ μεταξύ ὁ Ἀλκιβιάδης δυσареστήθηκε μὲ τοὺς Σπαρτιᾶτες καὶ κατέφυγε στὴν Περσία. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐφρόντισε νὰ τὸν συγχωρήσουν οἱ συμπολίτες του οἱ Ἀθηναῖοι καὶ νὰ τὸν ἀνακαλέσουν. Καὶ πραγματικὰ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἀνεκάλεσαν καὶ τὸν ἐξέλεξαν πάλι στρατηγό. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου ἐνίκησε πολλὰ φορὲς τοὺς Σπαρτιᾶτες. Κάποτε ὅμως νικήθηκε καὶ τότε ἐπαύθηκε ἀπὸ στρατηγός.

Τέλος κατὰ τὸ ἔτος 404 π.Χ. ὁ πανοῦργος στρατηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν, ὁ Λύσανδρος, ἐνίκησε τοὺς *Αἰγὸς ποταμοὺς* τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ κατέστρεψε τελείως τὸν ἀθηναϊκὸ στόλο. Δὲν ἐσώθηκαν παρὰ μόνον ὀκτὼ πλοῖα.

Ὁ Λύσανδρος μετὰ ἀπὸ τὴ νίκη του ἐφθασε στὸν Πειραιᾶ καὶ τὸν ἐπολιόρκησε ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἐνῶ ἄλλος σπαρτιατικὸς στρατὸς ἐπολιόρκησε τὴν Ἀθῆνα στενὰ ἀπὸ τὴν ξηρά.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τὰ τεῖχη ἀπέκρουαν μὲ ἡρωισμό τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ ἡ πείνα καὶ οἱ στερήσεις τοὺς ἀνάγκασαν στὸ τέλος νὰ ζητήσουν εἰρήνη.

Οἱ Σπαρτιᾶτες ἐδέχθηκαν νὰ κάμουν εἰρήνη, ἀλλὰ ἔθεσαν στοὺς Ἀθηναίους τοὺς ἑξῆς τέσσερες ὅρους :

1. Νὰ γκρεμίσουν τὰ τεῖχη τῆς πόλεως καὶ τοῦ Πειραιᾶ.
2. Νὰ παραδώσουν τὸν στόλον τοὺς, ἐκτὸς ἀπὸ 12 πλοῖα.
3. Νὰ δεχθοῦν πάλι τοὺς ἐξορίστους.
4. Νὰ ἀναγνωρίσουν τοὺς Σπαρτιᾶτες ὡς ἀρχηγούς.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐτελείωσε ὁ καταστροφικὸς αὐτὸς ἐμφύλιος πόλεμος, πού διήρκεσε, ὅπως εἴπαμε, 27 ὁλόκληρα χρόνια.

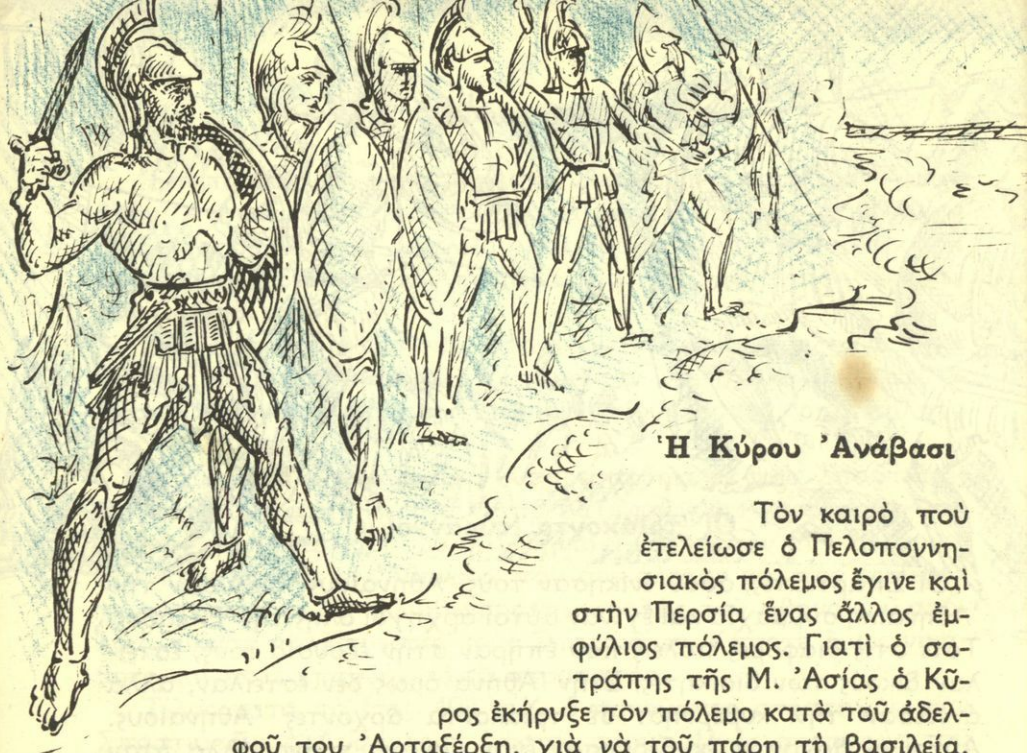
Οἱ τριάκοντα τύραννοι

Οἱ Σπαρτιᾶτες, ἀφοῦ ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους, διέλυσαν τὴν Ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν καὶ ἐγίναν αὐτοὶ ἀρχηγοὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Τότε στὶς διάφορες πόλεις ποὺ ἐπῆραν στὴν ἐξουσία τους, ἔστειλαν δικούς των διοικητές. Στὴν Ἀθήνᾳ ὅμως δὲν ἔστειλαν, ἀλλὰ ἀνέθεσαν τὴν κυβέρνησιν σὲ τριάκοντα ἄρχοντες Ἀθηναίους. Αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες ἐκυβέρνησαν ἓναν μονάχα χρόνον, ἀλλὰ ἦταν τόσο σκληροὶ καὶ τυραννικοί, ὥστε ἔμειναν στὴν ἱστορίαν ὀνομαστοὶ ὡς **τριάκοντα τύραννοι**.

Στὸ διάστημα τῆς τυραννίας των πολλοὶ Ἀθηναῖοι καταδιώχθηκαν, ἐξωρίσθηκαν, ἔχασαν τὶς περιουσίες τους καὶ ἀρκετοὶ ἐφονεύθησαν.

Ἀλλὰ στὸ μεταξὺ ὁ τολμηρὸς ἐξόριστος στρατηγὸς Θρασύβουλος μὲ 70 γενναίους ὁπαδούς του κατέλαβε τὸ φρούριον τῆς Φυλῆς στὴν Πάρνηθα. Τὸ τόλμημα αὐτὸ ἔδωσε θάρρος καὶ σὲ ἄλλους διωγμένους Ἀθηναίους καὶ σὲ λίγο συγκεντρώθηκαν ἐκεῖ 1000 ἄνδρες. Μὲ αὐτοὺς ὁ Θρασύβουλος κατέλαβε κατόπιν τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐνίκησε τοὺς τριάκοντα τυράννους, ποὺ ἀναγκάσθηκαν τέλος νὰ ἀφήσουν τὴν Ἀθήνᾳ καὶ νὰ φύγουν.

Ἐπεὶτα ἀπὸ τὴ νίκη του ὁ Θρασύβουλος ἦλθε στὴν Ἀθήνᾳ καὶ ἀνέβηκε στὴν Ἀκρόπολιν, ὅπου ἔκαμε θυσία. Κατόπιν ἔδωσε γενικὴ ἄμνηστία καὶ ἐπανέφερε τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα. Ἀπὸ τότε ἡ Ἀθήνᾳ ἄρχισε νὰ ξαναγίνεται καὶ πάλιν ἰσχυρή.

Ἡ Κύρου Ἀνάβασι

Τὸν καιρὸ πού
ἐτελείωσε ὁ Πελοποννη-
σιακὸς πόλεμος ἔγινε καὶ
στὴν Περσία ἓνας ἄλλος ἐμ-
φύλιος πόλεμος. Γιατὶ ὁ σα-
τράπης τῆς Μ. Ἀσίας ὁ Κῦ-

ρος ἐκήρυξε τὸν πόλεμο κατὰ τοῦ ἀδελ-
φοῦ του Ἀρταξέρξη, γιὰ νὰ τοῦ πάρῃ τὴ βασιλεία.

Ἐσυγκέντρωσε λοιπὸν ὁ Κύρος 100 χιλιάδες στρατὸ καὶ ἄλλες
13 χιλιάδες Ἕλληνες μισθοφόρους. Μὲ τίς δυνάμεις αὐτὲς ἐπροχώ-
ρησε καὶ ἔφθασε στὴ Μεσοποταμία. Ἐκεῖ οἱ δύο ἀδελφοὶ ἔδωκαν
μεταξύ τους ἀποφασιστικὴ μάχη, ἀλλὰ δυστυχῶς στὴ μάχη
αὕτὴ ἐφονεύθηκε ὁ Κύρος.

Τότε οἱ Ἕλληνες εὐρέθηκαν σὲ δύσκολη θέσι. Καὶ μάλιστα
ἔπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἔπαθαν καὶ ἄλλη συμφορά. Γιατὶ ὁ Πέρσης
στρατηγὸς Τισσαφέρνης κατῴρθωσε μὲ δόλο νὰ παρασύρῃ τοὺς
στρατηγοὺς των καὶ τοὺς ἐδολοφόνησε ὅλους.

Ἔτσι οἱ Ἕλληνες ἔμειναν χωρὶς στρατηγοὺς, σὲ ξένη χώρα
καὶ ἀνάμεσα σὲ ἐχθρικοὺς λαοὺς. Ποιὸς λοιπὸν θὰ ἤμπορούσε
νὰ τοὺς σώσῃ καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ πάλι στὴν Ἑλλάδα;

Στὴ γενικὴ ἐκείνη ἀπελπισία ἀναλαμβάνει τὴ διοίκησι τῶν
Ἑλλήνων καὶ γίνεται στρατηγὸς τοὺς ὁ Ξενοφώντας ὁ Ἀθηναῖος.

Ὁ Ξενοφώντας πραγματικὰ ἔπειτα ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους
καὶ ἀφάνταστες περιπέτειες κατῴρθωσε νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἔως

τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Καὶ ὅταν ἔφθασαν ἐκεῖ καὶ εἶδαν ἀπὸ μακριὰ τὴ θάλασσα ἀνεφώνησαν ὅλοι ἀπὸ χαρὰ : *Θάλαττα, θάλαττα !* Ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο κατόπιν μὲ πλοῖα ξαναγύρισαν στὶς πατρίδες τους.

Ἡ ἐκστρατεία αὐτὴ τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων στὴν Ἀσία λέγεται *Κύρου ἀνάβασις* καὶ *κάθοδος τῶν μυρίων*, γιατί αὐτοὶ ποὺ εὐτύχησαν νὰ γυρίσουν ἦταν περίπου μύριοι, δηλαδή δέκα χιλιάδες. Τὴν ἐκστρατεία τὴν περιγράφει μὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες ὁ ἴδιος ὁ Ξενοφώντας στὸ περίφημο βιβλίο του, ποὺ τὸ ὠνόμασε : *Κύρου Ἀνάβασις*.

Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Ἀγησιλάου στὴν Ἀσία

Ὁ Πέρσης στρατηγὸς Τισσαφέρνης ἀπὸ τὴ Μεσοποταμία ἦλθε στὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ ἠθέλησε νὰ τιμωρήσῃ τὶς ἑλληνικὲς ἀποικίες, γιατί ἐβοήθησαν τὸν Κύρο. Ἐκεῖνες τότε ἐζήτησαν τὴ βοήθεια τῆς Σπάρτης.

Οἱ Σπαρτιᾶτες στὴν ἀρχὴ ἔστειλαν μικρὴ βοήθεια. Ἐπειτα ὅμως ἐπῆγε ἐκεῖ ὁ βασιλιάς τους, ὁ Ἀγησίλαος. Ὁ Ἀγησίλαος ἦταν ἀδύνατος στὸ σῶμα, κοντὸς καὶ κουτσός, ἀλλὰ καὶ φιλόδοξος καὶ ἱκανὸς στρατηγός. Γι' αὐτὸ καὶ κατώρθωσε νὰ νικήσῃ τὸν δόλιο σατράπη Τισσαφέρνη. Κατόπιν ἐσχεδίαζε νὰ προχωρήσῃ στὴν καρδιὰ τῆς Περσίας καὶ νὰ διαλύσῃ τὸ περσικὸ κράτος.

Ἀλλὰ τὸ σχέδιό του δὲν ἐπρόλαβε νὰ τὸ ἐφαρμόσῃ, γιατί ἀναγκάσθηκε νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν Ἑλλάδα, ὅπου εἶχε ἀρχίσει νέος ἐμφύλιος πόλεμος.

Ἐπιστρέφοντας συνήντησε κοντὰ στὴν Κορώνεια τῆς Βοιωτίας τὸ στρατὸ τῶν ἐχθρικῶν πόλεων καὶ τὸν κατενίκησε. Στὸ μεταξὺ ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι ἔκαμαν νέο στόλο καὶ ἐπολεμοῦσαν στὴ θάλασσα τοὺς Σπαρτιᾶτες.

Τότε οἱ Σπαρτιᾶτες, βλέποντας ὅτι δὲν ἤμποροῦσαν νὰ πολεμοῦν καὶ κατὰ τῶν Περσῶν καὶ κατὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἔστειλαν τὸν ναύαρχο Ἀνταλκίδα καὶ ὑπέγραψαν εἰρήνη μὲ τοὺς Πέρσες. Ἡ εἰρήνη αὐτὴ ὠνομάσθηκε *Ἀνταλκίδειος εἰρήνη*. Μὲ τὴν Ἀνταλκίδειο εἰρήνην παρεδόθησαν οἱ ἀποικίες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ πάλι στοὺς Πέρσες.

Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας

• Ὄταν οἱ Σπαρτιᾶτες, ἔπειτα ἀπὸ τὸν Πελοποννησιακὸ πόλεμο, ἔγιναν ἀρχηγοὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἄλλαξαν καὶ στὴ Θήβα τὴν κυβέρνησι καὶ ἔκαμαν ἄλλη, νέα, φιλική τους. Διώρισαν μάλιστα καὶ ἓνα Σπαρτιάτη *ἀρμοστή* καὶ ἔβαλαν φρουρά στὴν Καδμεία, στὴν ἀκρόπολι τῶν Θηβῶν.

Ἡ νέα αὐτὴ φιλοσπαρτιατικὴ κυβέρνησι μὲ τὴν ὑποστήριξι τοῦ Σπαρτιάτη ἀρμοστῆ ἄρχισε νὰ διοικῇ τυραννικά, ὅπως οἱ τριάκοντα τύραννοι στὴν Ἀθήνα. Τότε πολλοὶ Θηβαῖοι μὴν ὑποφέροντας τὴν τυραννίαν ἀναγκάσθηκαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πατρίδα τους καὶ νὰ φύγουν.

Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς φυγάδες ἦταν καὶ ὁ ἡρωικὸς πατριώτης Πελοπίδας, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν, νὰ ἐλευθερώσῃ τὴ Θήβα ἀπὸ τοὺς τυράννους της.

Συνεννοήθηκε λοιπὸν γι' αὐτὸ μὲ τὸ φίλον του Ἐπαμεινώνδα, ποὺ ἔμεινε στὴ Θήβα καὶ μιὰ σκοτεινὴ χειμωνιάτικη νύκτα, μαζί μὲ μερικοὺς ἄλλους θαρραλέους ὁπαδούς του, ἐμπῆκαν στὴν πόλιν τυμμένοι ὡς κυνηγοί, γιὰ νὰ μὴ δώσουν καμμία ὑποψία.

Οἱ τύραννοι τὴ νύκτα ἐκείνη ἦταν συγκεντρωμένοι σὲ ἓνα σπίτι καὶ διεσκέδαζαν ἀμέριμνοι. Τότε κάποιος φίλος τους ὑπωπτεύθηκε τὴ συνωμοσίαν καὶ τοὺς ἔστειλε ἓνα γράμμα γιὰ νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ νὰ προφυλαχθοῦν.

Τὸ γράμμα ὅμως αὐτὸ τὸ ἐπῆρε ἓνας ἀπὸ τοὺς τυράννους καὶ χωρὶς νὰ τὸ διαβάσῃ καθόλου τὸ ἔβαλε στὴν τσέπη του λέγοντας: «*ἐς αὔριον τὰ σπουδαῖα*» καὶ ἔτσι ἀνύποπτοι ἐσυνέχισαν τὴν διασκέδασίν τους.

Στὸ μεταξὺ ὁ Πελοπίδας μὲ τοὺς φίλους του ἐφόρεσαν γυναικεῖα φορέματα καὶ μεταμφιεσμένοι σὲ γυναῖκες ἐμπῆκαν στὴν αἴθουσα, ὅπου διεσκέδαζαν οἱ τύραννοι καὶ τοὺς ἐφόνευσαν.

Τότε πλέον οἱ Θηβαῖοι πατριῶτες ἐνώθηκαν ὅλοι, ὅπως ἦταν συνεννοημένοι ἀπὸ προηγουμένως, ἔδωξαν τὸν ἀρμοστή καὶ τὴ σπαρτιατικὴ φρουρά ἀπὸ τὴν Καδμείαν ἀκρόπολιν καὶ ἐλευθέρωσαν τὴν πόλιν τους.

Κατόπιν συνεκεντρώθηκαν καὶ ἐξέλεξαν στρατηγούς των τὸν Πελοπίδα καὶ τὸν Ἐπαμεινώνδα.

Ἡ μάχη τῶν Λεύκτρων

Οἱ Σπαρτιᾶτες ὠργίσθηκαν πολύ, ὅταν ἔμαθαν ὅτι οἱ Θηβαῖοι ἔδιωξαν ἀπὸ τὴν πόλι τους τὴ σπαρτιατικὴ φρουρά. Γι' αὐτὸ ἔστειλαν ἀμέσως στρατὸ νὰ ξαναπάρουν τὴ Θήβα. Ἀλλὰ ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας τοὺς ἐνίκησαν καὶ τοὺς ἀπέκρουσαν.

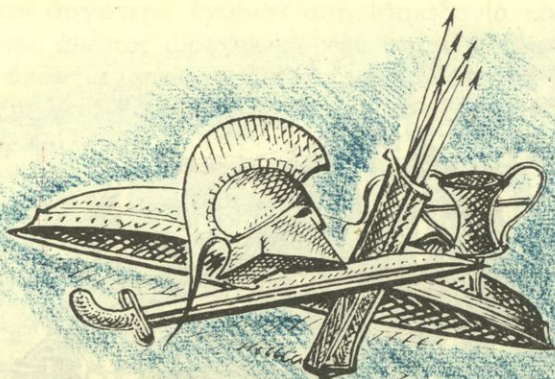
Κατόπιν οἱ δύο Θηβαῖοι ὠργάνωσαν ἰσχυρὸ στρατὸ καὶ ἐξάπλωσαν τὸ κράτος τους σὲ ὅλη τὴ Βοιωτία. Ἐκαμαν ἐπίσης καὶ τὸν ἱερὸ λόχο ἀπὸ 300 εὐγενεῖς νέους, πού ὠρκίσθηκαν νὰ πεθάνουν πολεμώντας γιὰ τὴν ἐλευθερίᾳ τῆς πατρίδας των.

Τὴ μεγάλη ὅμως δύναμι τῶν Θηβαίων ἀρχισαν νὰ τὴν ζηλεύουν καὶ νὰ τὴν φοβοῦνται οἱ γείτονές των οἱ Ἀθηναῖοι. Γι' αὐτὸ καὶ παρεκίνησαν τοὺς Σπαρτιᾶτες νὰ ἐπιτεθοῦν καὶ πάλι κατὰ τῶν Θηβῶν.

Καὶ πραγματικὰ οἱ Σπαρτιᾶτες ἐκήρυξαν νέον πόλεμο ἐναντίον τῶν Θηβαίων. Ὁ σπαρτιατικὸς στρατὸς μὲ ἀρχηγὸ τὸν βασιλιά Κλεόμβροτο ἔφθασε στὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας. Ἐκεῖ συναντήθηκαν τὸ ἔτος 371 π.Χ. οἱ δύο ἀντίπαλοι στρατοί.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας παρέταξε τὸν στρατὸ του μὲ νέο τρόπο. Ἐπύκνωσε δηλαδὴ τὸ ἓνα ἄκρο τῆς παρατάξεώς του καὶ ἄφησε ἀδύνατο τὸ ἄλλο. Ἡ παράταξι αὐτὴ ὠνομάσθηκε *λοξὴ φάλαγγα*. Στὸν ἱερὸ λόχο ὥρισε ἀρχηγὸ τὸν Πελοπίδα. Ἡ μάχη ἄρχισε καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι ἐπολέμησαν μὲ μεγάλον ἥρωισμό. Οἱ Θηβαῖοι ὅμως κατῴρθωσαν νὰ νικήσουν τοὺς Σπαρτιᾶτες καὶ νὰ φονεύσουν τὸν βασιλέα Κλεόμβροτο.

Ἀπὸ τότε ἡ Θήβα ἔγινε ἡ ἰσχυρότερη δύναμι στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ μάχη τῆς Μαντινείας

Οἱ Ἀθηναῖοι βλέποντας τὴ μεγάλη δύναμι τῶν Θηβαίων ἄρχισαν νὰ ἀνησυχοῦν σοβαρά. Γι' αὐτὸ καὶ ἔκαμαν συμμαχία με τοὺς Σπαρτιᾶτες μετὰ τὸ σκοπὸ νὰ ταπεινώσουν τοὺς Θηβαίους.

Στὸ μεταξὺ ἐσκοτώθηκε καὶ ὁ στρατηγὸς Πελοπίδας πολ- μώντας στὴ Θεσσαλία καὶ ἔμεινε μόνον ὁ Ἐπαμεινώνδας.

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Σπαρτιᾶτες καὶ ἄλλοι Πελοποννήσιοι εἶχαν συγκεντρώσει τὶς δυνάμεις τοὺς στὴ Μαντινεία. Ἐναντίον τοὺς ἦλθε ὁ ἥρωϊκὸς Ἐπαμεινώνδας (362 π.Χ.).

Ἐκεῖ στὴν Μαντινεία ἔγινε τότε πεισματώδης μάχη, ὅπου ἐνίκηθηκαν οἱ Σπαρτιᾶτες καὶ οἱ σύμμαχοί τους. Δυστυχῶς ὁμως ἐπληρώθηκε θανάσιμα καὶ ὁ στρατηγὸς τῶν Θηβαίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας. Ἐνα ἐχθρικὸ δόρυ ἐσφηνώθηκε στὸ στῆθος του.

Οἱ γιατροί, ἀφοῦ ἔκαμαν συμβούλιο, εἶπαν, ὅτι ὁ στρατηγὸς θὰ πεθάνῃ, μόλις τοῦ βγάλουν τὸ δόρυ. Ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ ἄκουσε αὐτὸ ἀτάραχος καὶ ἐρώτησε νὰ μάθῃ, ποιοὶ ἐνίκησαν. Καὶ ὅταν ἔμαθε, ὅτι ἐνίκησαν οἱ Θηβαῖοι, εἶπε :

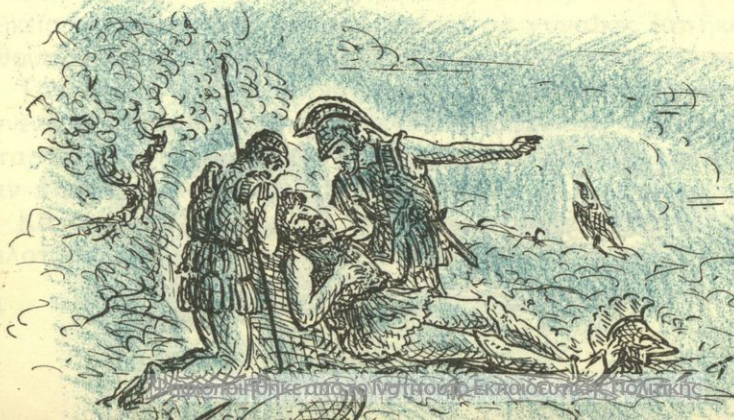
— Τώρα ἡμπορῶ νὰ πεθάνω ! καὶ διέταξε νὰ τραβήξουν τὸ δόρυ ἀπὸ τὸ στῆθος του.

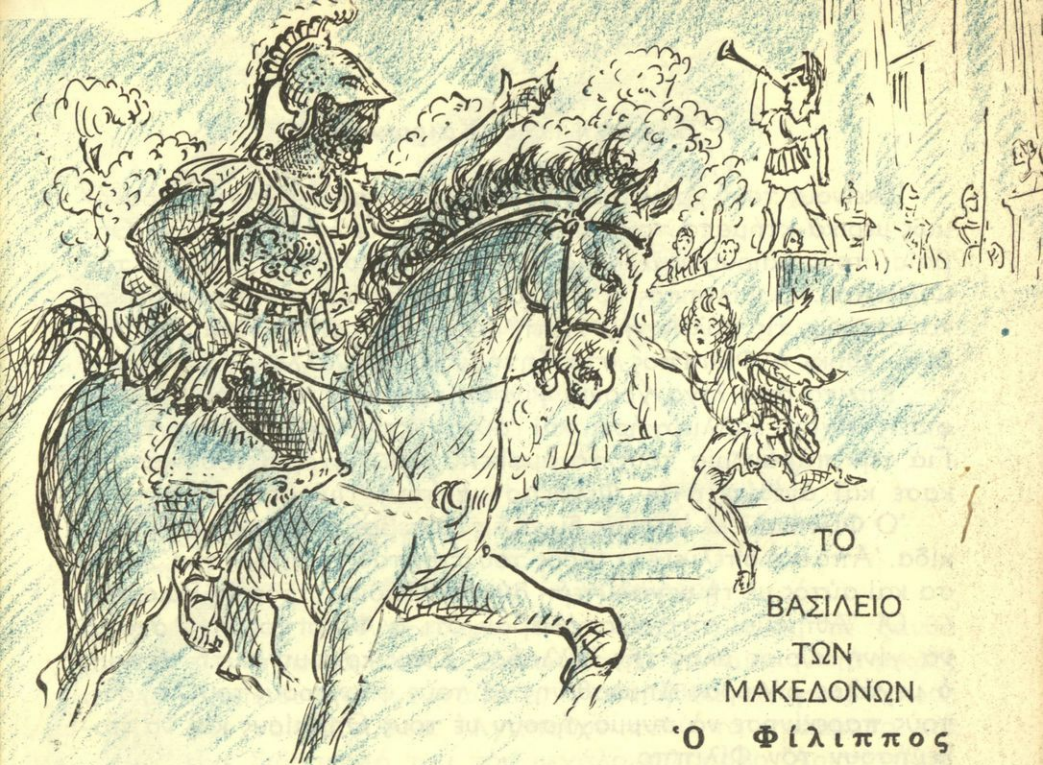
Ἐκείνη τὴ στιγμή ἓνας φίλος του δακρυσμένος τοῦ λέγει :

— Ἐπαμεινώνδα, πεθαίνεις ἄτεκνος.

— Ὅχι ! ἀπήντησε ἐκεῖνος, γιατί ἀφήνω δύο θυγατέρες ἀ- θανάτες : τὴ νίκη στὰ Λεῦκτρα καὶ τὴ νίκη στὴ Μαντινεία.

Ἐπεῖτα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἐπαμεινώνδα ἡ Θήβα ἔχασε τὴν ἡγεμονία τῆς Ἑλλάδος. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἄρχισε νὰ παρουσιάζ- ζεται ἡ δύναμι τῶν Μακεδόνων.

Οί Μακεδόνες ἕως τῇ μάχῃ τῆς Μαντινείας δὲν εἶχαν κάμει σπουδαῖα ἱστορικὰ κατορθώματα. Ἔπειτα ὁμως ἀπὸ τῇ μάχῃ αὕτῃ ἐγίνε βασιλιάς τῶν ὀ Φίλιππος, ἄνθρωπος ἐξυπνος, δραστήριος καὶ φιλόδοξος.

Πολὺ νέος ὁ Φίλιππος εἶχε ἔλθει στὴ Θήβα ὡς ὁμηρος καὶ ἐκεῖ, κοντὰ στὸν Πελοπίδα καὶ τὸν Ἑπαμεινώνδα, ἔμαθε πολλὰ πράγματα γιὰ τὴ διοίκησι τοῦ κράτους καὶ γιὰ τὴν τέχνη τοῦ πολέμου.

Καὶ ὅταν ἀργότερα ἐγύρισε στὴ Μακεδονία καὶ ἀνέλαβε τὸ βασίλειό του, ἀμέσως ὠργάνωσε τὸν στρατό του. Τὸν ὥπλισε μὲ μακριὰ ἀκόντια, ποὺ τὰ ἔλεγαν *σάριες* καὶ τὸν παρέτασε στὴ μάχῃ μὲ δικό του σχέδιο. Ἡ παράταξι αὕτῃ ὠνομάσθηκε *μακεδονικὴ φάλαγγα*.

Κατόπιν ἐκυρίεψε ὅλη τὴ Μακεδονία καὶ κατέλαβε τὴ Θεσσαλία. Ἔπειτα ἐσκέφθηκε νὰ γίνῃ κύριος ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ ἐπερίμενε τὴν κατάλληλη εὐκαιρία. Καὶ ἡ εὐκαιρία δὲν ἄργησε νὰ ἔλθῃ. Τοῦ τὴν ἔδωσε ὁ *ιερός πόλεμος*.

Ἡ μάχη τῆς Χαιρωνείας

Ἐκείνους τοὺς χρόνους οἱ Φωκεῖς εἶχαν καλλιεργήσει παρανόμως μερικά κτήματα τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν. Γι' αὐτὸ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἐκήρυξαν *ιερὸ πόλεμο* καὶ ἐζήτησαν τὴ βοήθεια τοῦ Φιλίππου. Ὁ Φίλιππος τότε ἦλθε στὴ Φωκίδα, τὴν ἐκυρίευσε καὶ κατέστρεψε τὶς πόλεις τῆς. Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη εὐκαιρία ποὺ ἀναμίχθηκε ὁ Φίλιππος στὰ ζητήματα τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγα χρόνια γίνεται νέος ἱερὸς πόλεμος. Οἱ Ἀμφισεῖς εἶχαν καλλιεργήσει καὶ αὐτοὶ κτήματα τοῦ μαντείου. Γιὰ τὴν παρανομία τους τὸ ἀμφικτιονικὸ συνέδριο τοὺς κατέδικασε καὶ ἀνέθεσε στὸν Φίλιππο νὰ τοὺς τιμωρήσῃ.

Ὁ Φίλιππος μὲ ἰσχυρὲς δυνάμεις κατεβαίνει ἀμέσως στὴ Φωκίδα. Ἀπὸ ἐκεῖ στέλνει ἓνα μέρος τοῦ στρατοῦ του πρὸς τὴν Ἀμφισα καὶ αὐτὸς μὲ τὴ μεγαλύτερη δύναμι ἐβάδισε πρὸς τὴ Βοιωτία.

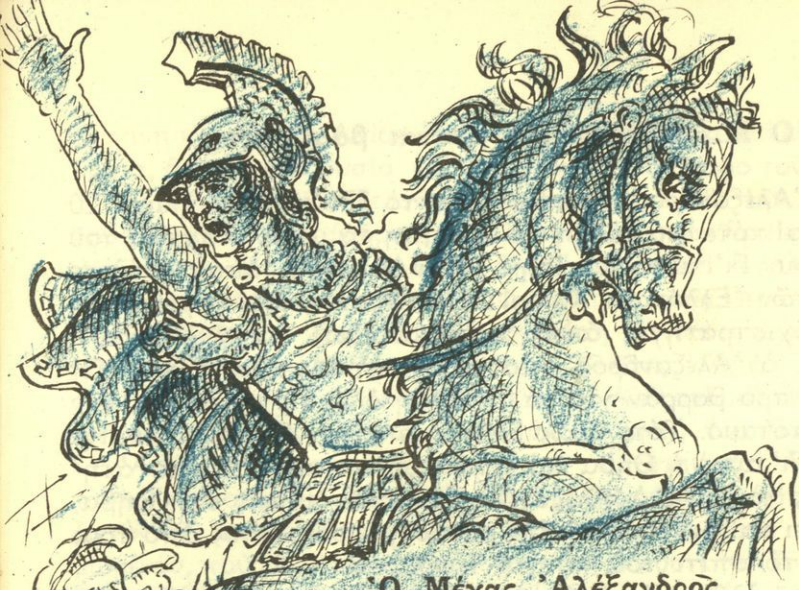
Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἐκατάλαβαν, ὅτι ὁ Φίλιππος εἶχε σκοπὸ νὰ γίνῃ κύριος ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Στὴν κρίσιμη αὐτὴ στιγμή ὁ μέγας ρήτορας Δημοσθένης μὲ τοὺς φλογεροὺς του λόγους, τοὺς παρεκίνησε νὰ συμμαχήσουν μὲ τοὺς Θηβαίους καὶ νὰ πολεμήσουν τὸν Φίλιππο.

Ἡ συμμαχία ἔγινε καὶ ἀμέσως ὁ ἠνωμένος στρατὸς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Θηβαίων ἦλθε καὶ συνήντησε τὸν Φίλιππο στὴ Χαιρώνεια. Οἱ σύμμαχοι ἐπολέμησαν στὴ Χαιρώνεια μὲ ἥρωισμό γιὰ τὴν ἐλευθερία τους, ἀλλὰ ἐνίκηθηκαν. Καὶ ὅλος ὁ ἱερὸς λόχος τῶν Θηβαίων ἔπεσε μαχόμενος γενναῖα.

Στὴ Χαιρώνεια ἀργότερα ἐστήθηκε μαρμάρινος λέοντας, ποὺ συμβολίζει τὸ θάρρος ἐκείνων ποὺ ἔπεσαν γιὰ τὴν ἐλευθερία.

Ὁ Φίλιππος ὕστερα ἀπὸ τὴ νίκη του κατέβηκε στὴν Κόρινθο καὶ ἐκάλεσε πανελλήνιο συνέδριο. Τὸ συνέδριο αὐτὸ ἀπεφάσισε νὰ μείνουν οἱ ἑλληνικὲς πόλεις ἐλεύθερες καὶ ἀνεκήρυξε τὸν Φίλιππο ἀρχιστράτηγο τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Ἐτσι ἀποδείχθηκε πλέον, ὅτι ὁ Φίλιππος δὲν ἤθελε νὰ ὑποτάξῃ τὶς ἑλληνικὲς πόλεις, ἀλλὰ νὰ τὶς ἐνώσῃ καὶ νὰ πολεμήσῃ τοὺς Πέρσες. Μὰ τὸ σχέδιό του δὲν ἐπρόλαβε νὰ τὸ ἐφαρμόσῃ, γιατί ὅταν ἐγύρισε στὴν Μακεδονία, ἐπέθανε καὶ τὸν διεδέχθηκε ὁ γιὸς του, ὁ Ἀλέξανδρος.

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν νέος, ὠραῖος, μὲ ξανθὰ σγουρὰ μαλλιά, ρωμαλέος καὶ γενναῖος. Ἀπὸ μικρὸς ἀγαποῦσε νὰ γυμνάζεται, γιατί ἤθελε νὰ γίνη ἥρωας σάν τὸν Ἀχιλλέα. Ἀγαποῦσε πολὺ τὰ γράμματα καὶ εἶχε διδάσκαλό του τὸν μεγάλο φιλόσοφο Ἀριστοτέλη. Τὸν διδάσκαλό του τὸν ἐκτιμοῦσε καὶ ἔλεγε γι' αὐτὸν ὅταν ἐμεγάλωσε καὶ ἐδοξάσθηκε :

— Ἄν δὲν εἶχα τὸν Ἀριστοτέλη διδάσκαλο δὲν θὰ ἐγινόμουν Μέγας.

Ἦταν ἐπίσης ὁ Ἀλέξανδρος πολὺ φιλόδοξος καὶ ριποκίνδυνος. Κάποτε ὁ πατέρας του εἶχε ἓνα ἀγριο ἄλογο, πού τὸ ἔλεγαν Βουκεφάλα καὶ κανένας δὲν μποροῦσε νὰ τὸ δαμάσῃ. Μιὰ ἡμέρα ὅμως ὁ νεαρὸς Ἀλέξανδρος τὸ ἐπῆρε, τὸ ἐγύρισε νὰ βλέπῃ πρὸς τὸν ἥλιο, γιατί τὸ ζῶο ἐφοβόταν τὴ σκιά του, τὸ ἐχάιδεψε καὶ μὲ ἓνα πήδημα εὐρέθηκε καβαλάρης. Τὸ ἄλογο τότε ἄρχισε νὰ τρέχῃ ὦρα ἀρκετή, ὥσπου ἐκουράσθηκε.

Ὅταν ὁ Φίλιππος τὸν εἶδε νὰ γυρίζει, ἐχάρηκε καὶ τοῦ εἶπε :
— Παιδί μου, ζήτησε ἄλλο βασιλεῖο· ἡ Μακεδονία δὲν σέ χωρεῖ.

Ὁ Ἀλέξανδρος ὅταν ἐμάθαινε καμμία νέα νίκη τοῦ πατέρα του ἔλεγε μὲ μελαγχολία στοὺς συνομηλίκους του :

— Ὁ πατέρας μου δὲν θὰ ἀφήσῃ κανένα ἔργο νὰ κάμω καὶ ἐγώ !

Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος γίνεται βασιλιάς

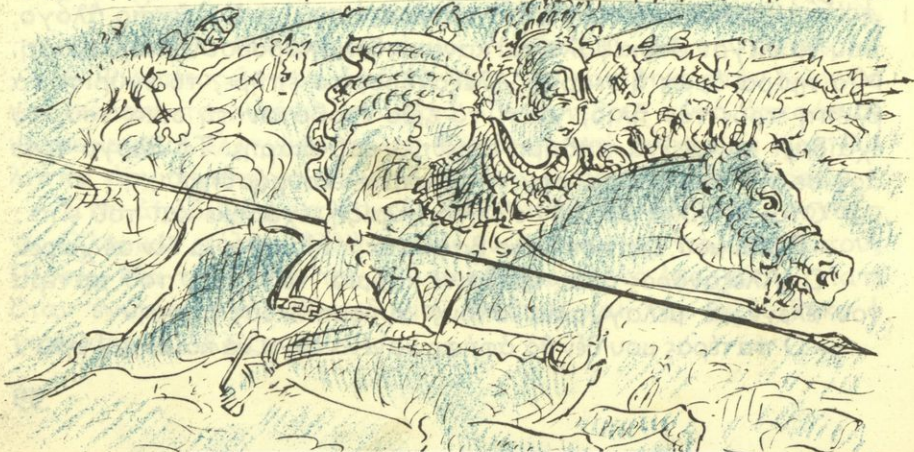
Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἔγινε βασιλιάς τὸ 336 π.Χ. σὲ ἡλικία 20 χρονῶν. Καὶ τότε ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ τὰ μεγάλα σχέδια τοῦ πατέρα του. Γι' αὐτὸ κατέβηκε στὴν Κόρινθο, ὅπου ἐκάλεσε συνέδριο τῶν Ἑλλήνων. Καὶ οἱ Ἕλληνες τὸν ἀνεγνώρισαν ὡς γενικὸν ἀρχιστράτηγο, ὅπως προηγουμένως τὸν Φίλιππο.

Ἐπειτα ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψε στὴ Μακεδονία καὶ ἐξεστράτευσε πρὸ βορρᾶν γιὰ νὰ ὑποτάξῃ ὅλες τὶς χῶρες ἕως τὸν Δούναβη ποταμό. Τότε ὁμως διεδόθηκε στὴν Ἑλλάδα, ὅτι εἶχε σκοτωθῇ. Γι' αὐτὸ ἡ Θήβα καὶ μερικὲς ἄλλες πόλεις ἐπανεστάτησαν. Μόλις τὸ ἔμαθε ὁ Ἀλέξανδρος ἔρχεται ἀμέσως στὴ Θήβα, τὴν κυριεύει καὶ διατάζει νὰ τὴν καταστρέψουν, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ναοὺς καὶ τὸ σπίτι τοῦ ποιητῆ Πινδάρου.

Ἀπὸ ἐκεῖ ἦλθε στὸν Ἰσθμὸ καὶ ἔκαμε νέο συνέδριο τῶν Ἑλλήνων, ὅπου ἀναγνωρίσθηκε καὶ πάλιν ἀρχιστράτηγος. Κατόπιν ἐπέστρεψε στὴ Μακεδονία καὶ ἄρχισε νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ τὴ μεγάλη ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Ἡ μάχη στὸν Γρανικὸ ποταμὸ

Τὴν ἀνοιξὶ τοῦ 334 π.Χ. ἐξεκίνησε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἀπὸ τὴν πρωτεύουσά του, τὴν Πέλλα, μὲ 30 χιλιάδες πεζοὺς καὶ 4.500 ἵπποις. Ὅταν ἔφθασε στὸν Ἑλλήσποντο καὶ ἐπλησίασε στὴν ξηρὰ, ἔρριξε τὸ κοντάρι του καὶ τὸ ἔμπηξε στὴ γῆ ὡς σημεῖο, ὅτι

θά γίνη κύριος τῆς Ἀσίας. Ἐπειτα ἀποβιβάσθηκε καὶ ἐπῆγε στὴν Τροία, ὅπου ἔκαμε θυσία καὶ ἐστεφάνωσε τὸν τάφο τοῦ Ἀχιλλέα.

Ὁ βασιλιάς τῶν Περσῶν Δαρεῖος, ὅταν ἔμαθε τὴν ἐκστρατεία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἔστειλε στρατὸ στὸν Γρανικὸ ποταμὸ γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίση. Ἀλλὰ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ ἵππου τοῦ ἐπέρασε τὸν ποταμὸ, ἐνίκησε τοὺς Πέρσες καὶ τοὺς ἔτρεψε σὲ φυγή. Στὴ μάχη ὅμως αὐτὴ ἐκινδύνευσε καὶ ὁ ἴδιος, μὰ τὸν ἔσωσε ὁ στρατηγὸς τοῦ Κλεῖτος. Ἀπὸ τὰ λάφυρα τῆς μάχης τοῦ Γρανικοῦ ἔστειλε ὁ Ἀλέξανδρος 300 ἀσπίδες στὴν Ἀθήνα ὡς ἀφιέρωμα στὴ θεὰ Ἀθηνᾶ, τοῦ Παρθενῶνα.

Ἀπὸ τὸν Γρανικὸ ἐπροχώρησε κατόπιν καὶ ἔφθασε στὴ πόλι Γόρδιο. Στὸν ναὸ αὐτῆς τῆς πόλεως ὑπῆρχε μία ἄμαξα. Ὁ ζυγὸς τῆς ἄμαξας ἦταν δεμένος μὲ ἓνα κόμππο, τόσο τεχνικὰ καμωμένον, πὺν κανεὶς δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὸν λύσῃ. Καὶ ἓνας χρησμὸς ἔλεγε: *Ὅποιος λύσῃ τὸν Γόρδιο δεσμὸ θὰ γίνη κύριος τῆς Ἀσίας.*

Ὁ Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ ἄδικα ἔδοκίμασε νὰ τὸν λύσῃ, ἐτράβηξε ἔπειτα τὸ σπαθί του καὶ τὸν ἔκοψε λέγοντας:

— Ἐγὼ θὰ τὴν πάρω μὲ τὸ σπαθί μου !

Ἡ μάχη στὴν Ἴσσο

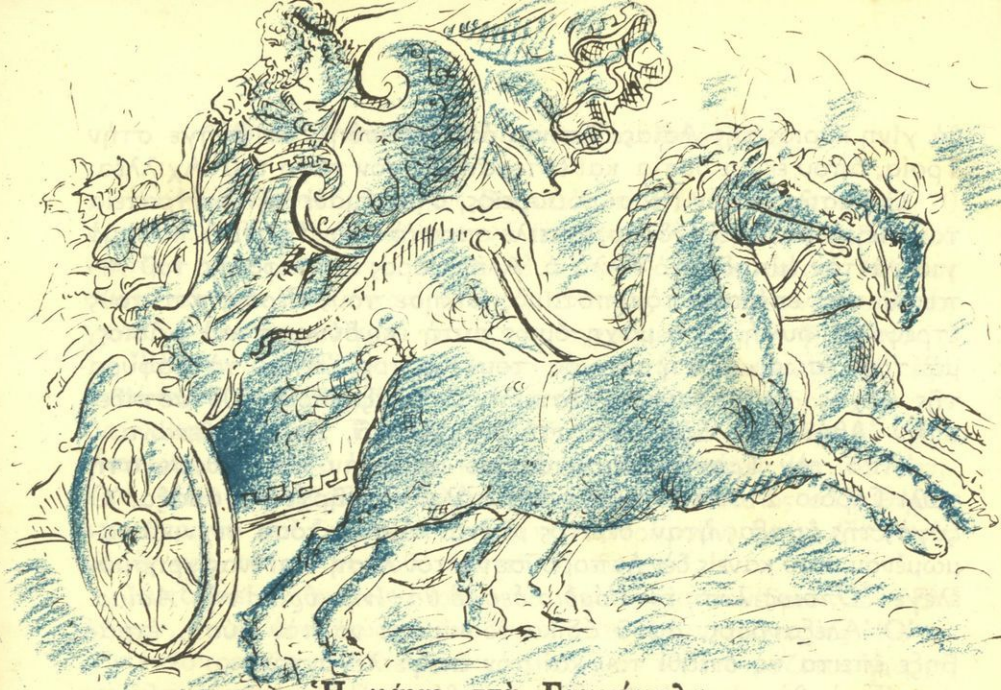
Ὁ Δαρεῖος, ὅταν εἶδε ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπροχωροῦσε συνεχῶς, ἐσυγκέντρωσε μεγάλες δυνάμεις κοντὰ στὴν πόλι Ἴσσο.

Ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως ἐπιτίθεται ὡς θύελλα καὶ μὲ τὴ μακεδονικὴ φάλαγγα κτυπᾷ τὸ κέντρο τῆς περσικῆς παρατάξεως. Βλέποντας ὁ Δαρεῖος τὴν ὁρμὴ τῶν Μακεδόνων, ἐγκαταλείπει τὴ μάχη καὶ φεύγει. Οἱ Πέρσες, ὅταν τὸν εἶδαν νὰ φεύγῃ, ἐδείλιασαν καὶ διεσκορπίσθηκαν. Πολλὲς τότε χιλιάδες τῶν ἐχθρῶν ἐφονεύθηκαν καὶ πολλὲς αἰχμαλωτίσθηκαν, μαζί κι ἡ οἰκογένεια τοῦ Δαρείου.

Ἀπὸ τὴν Ἴσσο ὁ Ἀλέξανδρος ἐπροχώρησε καὶ ἐκυρίευσε τὴ Συρία. Ἐκεῖ ἦλθαν ἀπεσταλμένοι τοῦ Δαρείου καὶ τοῦ ἐπρότειναν εἰρήνη. Ἀλλὰ ἐκεῖνος τοὺς ἀπῆντησε:

— Νὰ εἰπῇτε στὸν Δαρεῖο, ὅτι οὔτε στὸν κόσμον ἤμπορεῖ νὰ εἶναι δύο ἥλιοι οὔτε στὴν Περσίᾳ δύο βασιλεῖς.

Κατόπιν ὁ Μακεδόνας στρατηλάτης ἐκυρίευσε τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἔκτισε καὶ τὴν πόλι Ἀλεξάνδρεια.

Ἡ μάχη στὰ Γαυγάμηλα

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ἐπέστρεψε στὴν Ἀσία, γιὰτὶ ἔμαθε ὅτι ὁ Δαρεῖος εἶχε συγκεντρώσει στὰ Γαυγάμηλα ἓνα ἑκατομμύριο στρατὸ καὶ πολλὰ δρεπανηφόρα ἄρματα καὶ πολεμικοὺς ἐλέφαντας, ἑτοιμος νὰ δώσῃ ἀποφασιστικὴ μάχη.

Ἀπέναντι στὶς τεράστιες αὐτὲς ἐχθρικές δυνάμεις ὁ Ἀλέξανδρος παράταξε μόνον 40 χιλιάδες πεζοὺς καὶ 7 χιλιάδες ἵπποις.

Ἡ μάχη ἄρχισε μὲ πείσμα καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ μέρη. Ὁ Ἀλέξανδρος ὁμως ἐφαρμόζει τολμηρὸ σχέδιο. Ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ ἱππικοῦ του ὁρμαίει ἐναντίον τοῦ Δαρείου στὸ κέντρο τῆς παρατάξεως καὶ σπείρει τὸν πανικὸ καὶ τὸ θάνατο. Γιὰ μιὰ στιγμὴ μάλιστα ἐπλησίασε τὸν Δαρεῖο καὶ θὰ τὸν ἐφόνευε, ἀλλὰ ἐκεῖνος ἐπρόλαβε, ἐπήδησε στὸ ἄρμα του καὶ ἔφυγε. Τότε καὶ οἱ Περσικὲς δυνάμεις ἄρχισαν νὰ ὑποχωροῦν μὲ ἀταξία καὶ νὰ διαλύωνται.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴ μάχη τῶν Γαυγαμήλων ἡ Περσία ὅλη ὑποτάχθηκε στὸν Ἀλέξανδρο. Οἱ πλούσιες πόλεις, τὰ Σοῦσα, ἡ Βαβυλώνα, οἱ Πασαργάδες, ἡ Περσέπολι καὶ ἄλλες, μὲ τοὺς ἀμύθητους θησαυροὺς των, παρεδόθησαν στοὺς Ἕλληνες.

Ἡ ἐκστρατεία στὶς Ἰνδίες

Ἀπὸ τὴν Περσία ὁ Ἀλέξανδρος ἔφθασε στὰ Ἐκβάτανα τῆς Μηδίας καταδιώκοντας τὸν Δαρεῖο. Στὸ μεταξύ ὅμως ἔμαθε ὅτι ἓνας σατράπης, ὁ Βῆσσος, τὸν ἐφόνευσε. Ἡ εἶδησι αὐτὴ ἔλυπησε πολὺ τὸν Ἀλέξανδρο, γι' αὐτὸ ἐπροσπάθησε νὰ συλλάβῃ τὸν Βῆσσο καὶ τὸν ἐτιμώρησε. Τὸ δὲ σῶμα τοῦ Δαρείου διέταξε καὶ τὸ θάψουν μὲ βασιλικὲς τιμές.

Ἀπὸ τὴ Μηδία ὁ Ἀλέξανδρος ἐπροχώρησε πρὸς ἀνατολὰς γιὰ νὰ καταλάβῃ τὶς Ἰνδίες. Ἐπέρασε λοιπὸν τὸν Ἰνδὸ ποταμὸ καὶ ἔφθασε στὸν Ὑδάσπη. Στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ αὐτοῦ συνήντησε ἄλλον ἐχθρό, τὸν Πῶρο, τὸν βασιλέα τῆς χώρας ἐκείνης, μὲ τὰ στρατεύματά του. Ἀλλὰ ὁ Μακεδὼνας στρατηλάτης ἀκράτητος περνᾷ τὸν ποταμὸ, νικᾷ τὸν Πῶρο καὶ τὸν συλλαμβάνει αἰχμάλωτο. Τότε τὸν ἐρώτησε, πῶς θέλει νὰ τοῦ φερθῇ.

— Βασιλικά! τοῦ ἀπήντησε ἐκεῖνος.

Ὁ Ἀλέξανδρος εὐχαριστήθηκε ἀπὸ τὴν ἀπάντησι τοῦ Πῶρου καὶ γι' αὐτὸ τὸν ἄφησε ἐλεύθερον καὶ τοῦ ἐ χάρισε τὸ βασιλείο του.

Ἀπὸ τὸν Ὑδάσπη ὁ Ἀλέξανδρος ἐπροχώρησε καὶ ἔφθασε στὸν Ὑφαση ποταμὸ καὶ ἐτοιμαζόταν νὰ τὸν περάσῃ. Οἱ στρατιῶτες του ὅμως εἶχαν κουρασθῇ ἀπὸ τὶς ταλαιπωρίες τοῦ πολέμου καὶ δὲν ἤθελαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Τότε ἀναγκάστηκε νὰ σταματήσῃ. Στὸ μέρος ἐκεῖνο ἔκτισε δώδεκα βωμοὺς στοὺς Ὀλύμπιους θεοὺς, ἔκαμε θυσίαι καὶ ἀγῶνες καὶ ἔπειτα ἐγύρισε ὀπίσω στὸν Ὑδάσπη ποταμὸ.

Ἐκεῖ ἔκαμε στόλο ἀπὸ 200 πλοῖα. Μέσα ἐμπῆκε αὐτὸς μὲ ἓνα μέρος τοῦ στρατοῦ του καὶ οἱ ἄλλοι βαδίζοντας ἀπὸ τὴν ὄχθη ἔφθασαν ὅλοι μαζὶ στὴν παραλία τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Τότε διέταξε τὸν ναύαρχό του τὸν Νέαρχο νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στόλο ἀπὸ τὸν ὠκεανὸ στὸν Περσικὸ κόλπο. Καὶ αὐτὸς μὲ τὸν στρατό του ἐγύρισε στὰ Σοῦσα διὰ ξηρᾶς, ἀφοῦ ἐπέρασε τὴ Γεδρωσία ἔρημο, ὅπου ἔχασε πολλοὺς στρατιῶτες ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴν δίψα.

Ἀπὸ τὰ Σοῦσα ἐπῆγε στὰ Ἐκβάτανα, ὅπου ἔκαμε θυσίαι καὶ ἀγῶνες γιὰ νὰ πανηγυρίσῃ τὶς νίκες του. Ξαφνικὰ ὅμως ἐπέθανε ἐκεῖ ὁ ἀγαπημένος του στρατηγὸς Ἡφαιστίωνας.

Ὁ θάνατος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου

Ἀπὸ τὰ Ἐκβάτανα ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψε στὴν Βαβυλῶνα. Ἐκεῖ ἄρχισε νὰ κάνῃ πάλιν μεγάλες ἐτοιμασίες γιὰ νέα ἐκστρατεία.

Ἀλλὰ ἐξαφνικὰ ἔπεσε ἄρρωστος ἀπὸ δυνατὸν πυρετό. Φαίνεται ὅτι, οἱ συνεχεῖς κόποι ἀπὸ τὶς ἐκστρατείες καὶ ἡ θλίψι γιὰ τὸ θάνατο τοῦ φίλου του Ἡφαιστίωνα, ἐξήντλησαν τὸν ὀργανισμό του. Οὔτε οἱ γιατροὶ οὔτε τὰ φάρμακα κατῴρθωσαν νὰ τὸν σώσουν. Δέκα ἡμέρες ἐπάλαιψε μὲ τὸν θάνατο.

Καὶ ὅταν ἡ κατάστασί του ἔφθασε πλέον σὲ κρίσιμο σημεῖο, οἱ στρατιῶτες ἐζήτησαν νὰ τὸν ἰδοῦν γιὰ τελευταία φορά. Ἀλλὰ ὁ ἐξοχος στρατηλάτης ἐκείτονταν στὴν κλίνη του καὶ δὲν ἤμποροῦσε νὰ μιλήσῃ. Τοὺς παρακολουθοῦσε μόνον μὲ πονεμένο βλέμμα, καθὼς ἐπερνοῦσαν μὲ τάξι καὶ τοὺς ἀποχαιρετοῦσε μὲ ἐλαφρὴ κίνησι τῆς κεφαλῆς. Κατόπιν ἔβγαλε τὸ χρυσό του δακτυλίδι, καὶ τὸ ἔδωσε στὸν στρατηγὸ Περδίκκα.

Συγκεντρωμένοι οἱ στρατηγοὶ γύρω ἀπὸ τὴν κλίνη τὸν ἐρώτησαν σὲ ποῖον ἀφήνει τὸν θρόνο. Καὶ ἐκεῖνος μὲ δυσκολία εἶπε: — Στὸν ἄριστο !

Ἐπειτα ἔκλεισε τὰ μάτια του γιὰ πάντα. Ἀπέθανε τὸ 323 π.Χ., σὲ ἡλικία 33 ἐτῶν. Τὸ σῶμα του τὸ ἐβαλσάμωσαν καὶ τὸ ἐτοποθέτησαν μέσα σὲ χρυσὴ λάρνακα. Ὅστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια τὸ μετεκόμισαν μὲ χρυσὴ ἄμαξα στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅπου τὸ ἔθαψαν.

Τὸ ἐκπολιτιστικὸ ἔργο τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου

Τὸ ἔργο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἶναι πραγματικὰ καταπληκτικὸ καὶ δικαίως ἔχει προκαλέσει τὸν θαυμασμὸ ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων γενεῶν. Γιατὶ τὸ βασίλειό του ἦταν τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ ὅσα εἶχε γνωρίσει ἕως τότε ὁ κόσμος. Εἶχε ὄρια τὸν Δούναβι, τὴν Κασπία θάλασσα, τὸν Ἰνδὸ ποταμὸ, τὴν Ἀραβία, τὴν Αἴγυπτο καὶ τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος.

Σ' αὐτὸ τὸ ἀπέραντο κράτος ὁ Ἀλέξανδρος ἠθέλησε νὰ κερδίσῃ τὴν ἀγάπην τῶν διαφόρων λαῶν, ποὺ εἶχε ὑποτάξει. Γι' αὐτὸ ἐσεβάσθηκε τὴ θρησκείαν των, τοὺς νόμους των καὶ τὰ ἔθιμά των. Τοὺς ἐφέρθηκε μὲ πολλὴ καλωσύνη καὶ τοὺς ἄφησε νὰ διοικοῦνται μόνοι των μὲ δικούς των ἄρχοντες.

Ἐφρόντισε ὅμως νὰ διαδίδῃ παντοῦ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, τὶς ἐπιστήμες, τὶς τέχνες καὶ τὶς συνήθειες καὶ νὰ ἐξαπλώσῃ τὸν πολιτισμὸ τῶν Ἑλλήνων στοὺς ἀπολιτίστους λαοὺς τῆς Ἀσίας.

Στὴ διάβασί του ἄφηνε τὰ σπέρματα τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐκτιζε ναοὺς, πόλεις, κατεσκεύαζε δρόμους, γέφυρες καὶ ἄλλα κοινωφελῆ ἔργα. Παντοῦ, ὅπου ἐπερνοῦσε, ἔκανε ἑορτὲς καὶ θυσιῆς, ἀγῶνες καὶ συμπόσια. Εἶχε μαζί του πάντοτε ποιητές, σοφοὺς, ἱστορικοὺς, ἐπιστήμονες, καλλιτέχνες, μηχανικοὺς καὶ ἄλλους ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Ἐπίσης ἐσκέφθηκε νὰ ἐνώσῃ τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Πέρσες σὲ ἓνα κράτος μὲ πρωτεύουσα τὴ Βαβυλῶνα. Καὶ γιὰ νὰ κἀνῃ πιὸ στενὴ τὴν ἀγάπην τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Περσῶν ἔδωκε πρῶτος τὸ παράδειγμα καὶ ἐπῆρε περσίδα γυναῖκα, τὴν Ῥωξάνην, τὴν κόρη τοῦ Δαρείου. Τὸ παράδειγμά του ἔπειτα τὸ ἀκολούθησαν καὶ πολλοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ χιλιάδες στρατιῶτες.

Βλέπομε λοιπόν, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἦταν μόνον ἓνας ἐξοχος στρατηγός, ἀλλὰ ἦταν καὶ μεγάλος ἀναμορφωτὴς τοῦ κόσμου. Ἐδωσε πνοὴ καινούργιας ζωῆς στοὺς ἀπολιτίστους λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἔθεσε τὶς βάσεις ἐνὸς νέου πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὠνομάσθηκε *Ἀλεξανδρινὸς πολιτισμὸς*.

Κανένας ἄλλος λαὸς στὸν κόσμον δὲν εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ ἐνδοξότερον στρατηγὰ καὶ λαμπρότερον ἐκπολιτιστὴ. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ παγκόσμια Ἱστορία ἐπαξίως τὸν ἐπωνόμασε *Μέγα*.

Οἱ διάδοχοι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου

Ὅταν ἐπέθανε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, δὲν ἄφησε κανέναν ἱκανὸν διάδοχο, γιὰ νὰ ἀναλάβῃ καὶ νὰ κυβερνήσῃ τὸ ἀπέραντο βασίλειό του. Οἱ στρατηγοὶ του βέβαια ἀμέσως μετὰ τὸ θάνατό του ἔκαμαν συμβούλιο καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἀναγνωρίσουν βασιλιά τὸ παιδί, ποὺ θὰ ἐγεννοῦσε ἡ Ρωξάνη. Στὸ μεταξύ ἀνέλαβαν αὐτοὶ τῇ διοίκησι.

Ἐπειδὴ ὅμως καθένας τῶν ὀνειρευόταν νὰ γίνῃ ὁ ἴδιος βασιλιάς, ἄρχισαν νὰ φιλονικοῦν. Καὶ οἱ φιλονικίες κατέληξαν σὲ ἐμφύλιο πόλεμο, ποὺ ἐκράτησε εἴκοσι περίπου χρόνια.

Στὸ διάστημα αὐτὸ ἐδολοφονήθηκε ἡ Ρωξάνη καὶ τὸ παιδί καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὥστε δὲν ἔμεινε πλέον κανένας γνήσιος κληρονόμος τοῦ βασιλείου.

Τότε πιά οἱ ἰσχυρότεροι στρατηγοὶ ἐχώρισαν τὸ ἀπέραντο ἐκεῖνο κράτος τοῦ Ἀλεξάνδρου σὲ τέσσερα μεγάλα τμήματα :

1. Τὸ βασίλειο τῆς Μακεδονίας, ποὺ τὸ ἀνέλαβε ὁ Ἀντίγονος Γονατᾶς.

2. Τὸ βασίλειο τῆς Συρίας, ποὺ τὸ ἀνέλαβε ὁ Σέλευκος.

3. Τὸ βασίλειο τῆς Αἰγύπτου, ποὺ τὸ ἀνέλαβε ὁ Πτολεμαῖος.

4. Τὸ βασίλειο τῆς Περγάμου, ποὺ τὸ ἀνέλαβε ὁ Ἀτταλος.

Οἱ διάδοχοι στὰ βασίλειά τους ἀκολούθησαν τὸ παράδειγμα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ προσεπάθησαν πολὺ νὰ διαδώσουν ἀκόμη περισσότερο τὸν ἐλληνικὸ πολιτισμὸ καὶ νὰ παρουσιάσουν πρόοδο στὰ γράμματα, στὶς τέχνες, στὶς ἐπιστῆμες καὶ στὸ ἐμπόριο.

Τὰ βασίλεια αὐτὰ τῶν διαδόχων διατηρήθηκαν ἕως τὴν ἐποχὴ ποὺ τὰ ὑπέταξαν οἱ Ρωμαῖοι.

Τὸ βασίλειο τῶν Πτολεμαίων

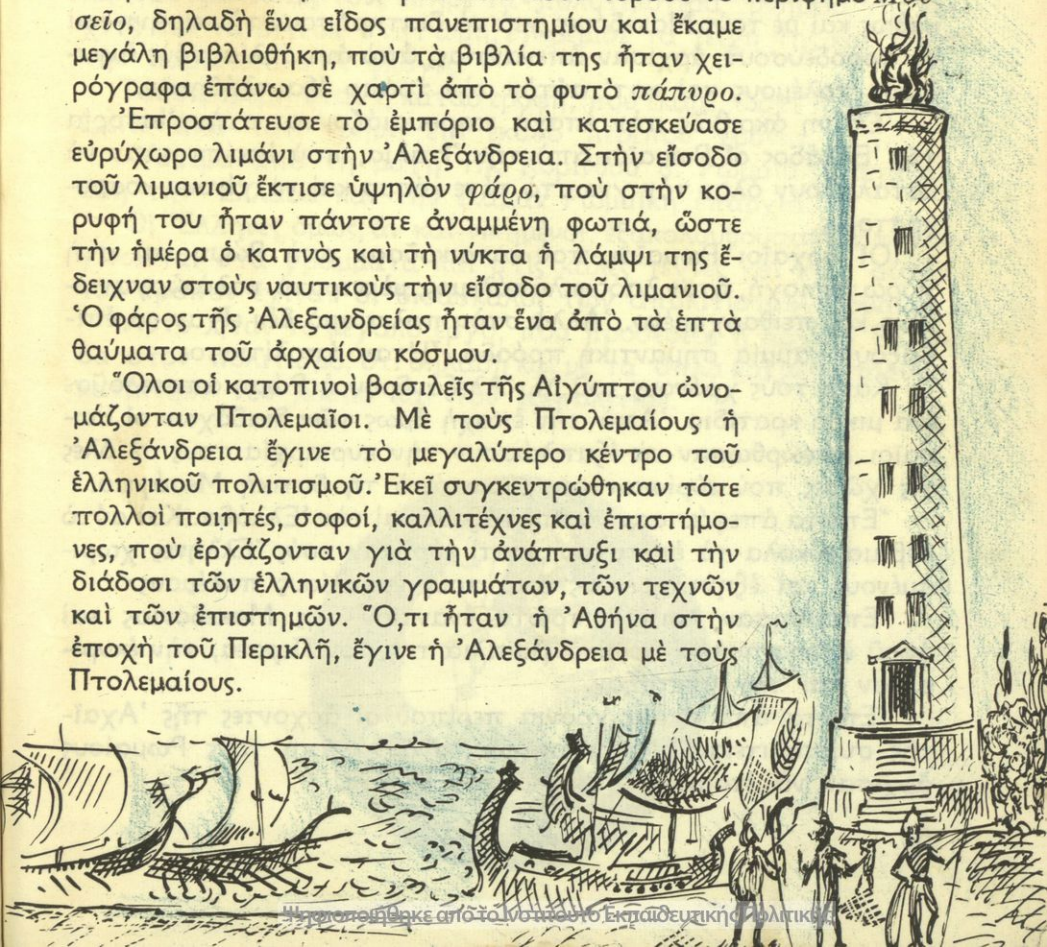
Τὸ σπουδαιότερο ἀπὸ τὰ βασίλεια τῶν διαδόχων ἦταν τὸ βασίλειο τῆς Αἰγύπτου μὲ πρωτεύουσα τὴν Ἀλεξάνδρεια. Τὸ βασίλειο τῆς Αἰγύπτου τὸ ἱδρυσε ὁ στρατηγὸς Πτολεμαῖος ὁ Α΄.

Ὁ Πτολεμαῖος ἦταν ἰκανὸς καὶ δραστήριος κυβερνήτης. Ἀφοῦ ὥργάνωσε τὸν στρατὸ καὶ τὸν στόλο του, κατέλαβε τὴν Κύπρο καὶ ἓνα μέρος τῆς Συρίας καὶ ἔτσι ἐξάπλωσε καὶ ἐστερέωσε τὴν δύναμι τοῦ κράτους του.

Ὁ Πτολεμαῖος ἐφέρθηκε μὲ καλωσύνη στοὺς κατοίκους τοῦ βασιλείου του. Ἐφρόντισε ἐπίσης νὰ διαδώσῃ πρὸ πολὺ τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ στὸ βασίλειό του. Ἰδρυσε τὸ περίφημο *Μουσεῖο*, δηλαδή ἓνα εἶδος πανεπιστημίου καὶ ἔκαμε μεγάλη βιβλιοθήκη, πού τὰ βιβλία της ἦταν χειρόγραφα ἐπάνω σὲ χαρτὶ ἀπὸ τὸ φυτὸ *πάπυρος*.

Ἐπροστάτευσε τὸ ἐμπόριο καὶ κατεσκεύασε εὐρύχωρο λιμάνι στὴν Ἀλεξάνδρεια. Στὴν εἴσοδο τοῦ λιμανιοῦ ἔκτισε ὑψηλὸν *φάρος*, πού στὴν κορυφή του ἦταν πάντοτε ἀναμμένη φωτιά, ὥστε τὴν ἡμέρα ὁ καπνὸς καὶ τὴ νύκτα ἡ λάμψι της ἔδειχναν στοὺς ναυτικούς τὴν εἴσοδο τοῦ λιμανιοῦ. Ὁ φάρος τῆς Ἀλεξανδρείας ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ θαύματα τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Ὅλοι οἱ κατοπινοὶ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου ὠνομάζονταν Πτολεμαῖοι. Μὲ τοὺς Πτολεμαῖους ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔγινε τὸ μεγαλύτερο κέντρο τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐκεῖ συγκεντρώθηκαν τότε πολλοὶ ποιητές, σοφοί, καλλιτέχνες καὶ ἐπιστήμονες, πού ἐργάζονταν γιὰ τὴν ἀνάπτυξι καὶ τὴν διάδοσι τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν. Ὅ,τι ἦταν ἡ Ἀθήνα στὴν ἐποχὴ τοῦ Περικλῆ, ἔγινε ἡ Ἀλεξάνδρεια μὲ τοὺς Πτολεμαῖους.

Ἡ Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν διαδόχων

Οἱ πόλεις τῆς κυρίως Ἑλλάδος καὶ μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὑπάγονταν στὸ βασίλειο τῆς Μακεδονίας.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ βασίλειο αὐτὸ σιγὰ σιγὰ ἔχασε τὴν δύναμί του, οἱ ἑλληνικὲς πόλεις ἐζήτησαν νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἐλευθερία τους καὶ ἀποχωρίσθηκαν ἀπὸ τὸ Μακεδονικὸ βασίλειο.

Καὶ ἀφοῦ ἔγιναν ἀνεξάρτητες ὠργανώθηκαν κατόπιν σὲ δύο συμμαχίες, πού ὠνομάσθηκαν ἡ μία *Ἀχαϊκὴ συμπολιτεία* καὶ περιελάμβανε τὴν Πελοπόννησο καὶ ἡ ἄλλη *Αἰτωλικὴ συμπολιτεία* καὶ περιελάμβανε τὴ Στερεὰ Ἑλλάδα.

Οἱ συμπολιτεῖες ὅμως αὐτὲς ἀντὶ νὰ ἔχουν φιλία μεταξύ τους καθὼς καὶ μὲ τοὺς Μακεδόνες, γιὰ νὰ διατηρήσουν τὴν εἰρήνη καὶ νὰ προοδεύσουν, ἄρχισαν ἀπεναντίας, ἀπὸ ἀντιζηλία, τοὺς ἐμφυλίου πολέμους καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐξαντλήθηκαν.

Ἐκείνη ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ παρουσιάζονται στὴν Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος οἱ Ρωμαῖοι ἀπὸ τὴν Ἰταλία, πού ἐσκέπτονταν νὰ καταλάβουν ὅλον τὸν γνωστὸ τότε κόσμον καὶ νὰ γίνουν κοσμοκράτορες.

Οἱ ἀρχαῖοι Ρωμαῖοι, πού κατοικοῦσαν στὴ Ρώμη καὶ στὴ γύρω περιοχὴ, ἦταν λαὸς φιλοπόλεμος, μὲ στρατὸ καλὰ ὠργανωμένο καὶ πειθαρχημένο. Ἀλλὰ στὸν πολιτισμὸ δὲν εἶχαν νὰ ἐπιδείξουν καμμία σημαντικὴ πρόοδο. Ἦταν ἀπολίτιστοι.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἡ Ρώμη ἀποτελοῦσε ἓνα μικρὸ κρατίδιο. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ὅμως τῶν διαδόχων οἱ Ρωμαῖοι κατ' ὤρθωσαν νὰ ἐξαπλώσουν τὴν κυριαρχία τους σὲ ὅλες τὶς χῶρες, πού εὐρίσκονταν γύρω ἀπὸ τὴ δυτικὴ Μεσόγειο.

Ἐπεῖτα ἀπεφάσισαν νὰ ὑποτάξουν καὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτὸ βέβαια εὐκόλα τὸ ἐπέτυχαν, γιὰτὶ εὐρῆκαν τοὺς Ἕλληνας χωρισμένους καὶ ἐξηντλημένους ἀπὸ τοὺς ἐμφυλίου πολέμους.

Ἐπετέθησαν λοιπὸν πρῶτα ἐναντίον τῆς Μακεδονίας καὶ ἀφοῦ ἐνίκησαν τὸν ἡρωικὸ βασιλιά της, τὸν Περσέα, τὴν ἐκυρίευσαν καὶ τὴν ὑπέταξαν.

Ἐπεῖτα ἀπὸ εἴκοσι χρόνια περίπου οἱ ἄρχοντες τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας βλέποντας τὸν κίνδυνον ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ἄρχισαν νὰ ἐτοιμάζονται γιὰ τὸν ἀγῶνα.

Ἡ ὑποταγὴ τῆς Ἑλλάδος στοὺς Ρωμαίους

Οἱ Ρωμαῖοι, ὅταν ἔμαθαν τὶς ἐτοιμασίες τῶν Ἑλλήνων, ἔστειλαν ἐναντίον τους τὸν σκληρὸ στρατηγὸς τους, τὸν Μόμμιο, μὲ ἰσχυρὲς δυνάμεις, γιὰ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα.

Στὸ μεταξὺ ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν κατέλαβε τὸ στενὸ τοῦ ἱσθοῦ τῆς Κορίνθου καὶ ὠχυρώθηκε γιὰ νὰ ἀποκρούσῃ τὸν Μόμιο. Ἡ σύγκρουσις ἐγένετο τὸ ἔτος 146 πρὸ Χριστοῦ. Οἱ Ἕλληνες ἐπολέμησαν ἐκεῖ μὲ μεγάλον ἥρωισμό, ἀλλὰ ὁ Μόμμιος κατώρθωσε τέλος νὰ τοὺς νικήσῃ.

Κατόπιν ἐμπῆκε στὴν ὠραία Κόρινθο, τὴν ἐλεηλάτησε αὐτὸς καὶ οἱ στρατιῶτες του, ἐπῆρε τὰ πολυτιμότερα μνημεῖα τῆς τέχνης καὶ τὰ ἔστειλε στὴ Ρώμη, ἐγκρέμισε τὰ τείχη της καὶ τέλος τὴν παρέδωσε στὶς φλόγες.

Τόσο φοβερὴ ἦταν ἡ καταστροφή, ποὺ ἔκαμε, ὥστε ἡ Κόρινθος ἔμεινε ἀπὸ τότε ἔρημη ἐπὶ ἑκατὸ περίπου χρόνια.

Ύστερα ἀπὸ τὴ μάχη τῆς Κορίνθου οἱ Ρωμαῖοι ὑπέταξαν ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἔκαμαν Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία.

Οἱ Ἕλληνες ὅμως, ἂν καὶ νικημένοι, ἐξακολουθοῦσαν νὰ κατὰ γίνωνται στὰ γράμματα καὶ στὶς καλὲς τέχνες καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐγίναν οἱ διδάσκαλοι τῶν ἀπολιτίστων Ρωμαίων.

Αὐτὸ ἦταν τὸ μεγάλο ἔργο, ποὺ προσέφερε ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα στὸν πολιτισμό, ὅτι δηλαδὴ καὶ μὲ τὰ ὅπλα καὶ μὲ τὸ πνεῦμα κατέκτησε τὸν κόσμον καὶ τὸν ἐξεπολίτισε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες.....	Σελ. 4-12
Ἡ Σπάρτη.....	» 13-18
Τὸ κράτος τῶν Ἀθηναίων	» 19-23
Οἱ Περσικοὶ πόλεμοι.....	» 24-39
Ἡ ἀκμή τῶν Ἀθηναίων.....	» 40-46
Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος.....	» 47-56
Τὸ βασίλειο τῶν Μακεδόνων.....	» 57-69

800/77

ΤΑ ΦΡΑΓΟΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΔΙΚΙΩΤΗ

110 ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

ΣΤΑΔΙΟΥ 41 - ΑΘΗΝΑΙ - ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6

ΤΑΣΙΣ Α' - Β'

- No. 1. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ Α.-Β.
» 2. ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ Β.

ΤΑΣΙΣ Γ' - Δ'

- No. 3. ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ Γ.
» 4. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Γ.
» 5. ΕΛΛΗΝΕΣ ΗΡΩΕΣ Γ.
» 6. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ Γ.
» 7. ΠΑΤΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑ Γ.
» 8. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Γ.
» 9. ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ ΓΔ.
» 10. ΓΕΩΓΡ. ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΔ.
» 11. ΧΑΡΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΔ.
» 12. ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ Δ.
» 13. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Δ.
» 14. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ Δ.
» 15. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ Δ.
» 16. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Δ.

ΤΑΣΙΣ Ε' - ΣΤ'

- No. 17. ΕΚΚΛΗΣ. ΙΣΤΟΡΙΑ Ε.
» 18. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ε.
» 19. ΧΑΡΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΝ Ε.
» 20. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ Ε.
» 21. ΦΥΣ. ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ Ε.
» 22. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ε.
» 23. ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ ΕΣΤ.
» 24. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΕΣΤ.
» 25. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΣΤ.
» 26. ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ Ε.
» 27. ΑΓΩΓΗ ΠΟΛΙΤΟΥ ΣΤ.
» 28. ΑΓΩΓΗ ΠΟΛΙΤΟΥ ΣΤ.
» 29. ΛΕΙΤΟΥΡ. ΚΑΤΗΧΗΣ. ΣΤ.
» 30. ΝΕΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΣΤ.
» 31. ΧΑΡΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤ.
» 32. ΓΕΩΓΡ. ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤ.
» 33. ΦΥΣ. ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΤ.
» 34. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤ.

• Συγγραφείς οι άριστοι τών δοκίμων Ἑλλήνων συγγραφέων
βοηθητικὸν διδλίων • Περιεχόμενον σύμφωνα με τὰς νεωτέρας
παιδαγωγικὰς ἀντιλήψεις, εὐληπτον καὶ μεθοδικόν. • Εἰκονογράφ.-
φαις μοναδικὴ ὑπὸ κορυφαίων Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν. • Στοι-
χειώδεις μονοτάτι • Ἐκτύπωσης ΟΦΘΣΕΤ με ἐξωφύλλα ἐξά-
χρωμα καὶ πολυχρωμοὶ αἱ ἐσωτερικαὶ σελίδες. • Σχῆμα πρακτικόν.
• Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ ἐπὶ λευκοῦ χάρτου. • Τιμαὶ αἱ συνήδεις.

Αἱ καλύτεραι καὶ καλλιτεχνικώτεραι ἑλλη-
νικαὶ σχολικαὶ ἐκδόσεις μέχρι σήμερον.

